

Loga Bere Messea :Zuga Kèberrana Na Ekko :Yesusi

Loga Bere Messea :Zuga Kèberrana Na Ekko :Yesusi

Løga Bere Messæa :Zuga Kèberrana Na Ekko :Yesusi (The Acts of the Apostles)

Language: Suri

Produced and published by the Suri Translation Project.

The Suri Translation Project is a project of the Southwest Bethel Synod of the Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus.

©2017 Suri Translation Project

Any kind of reproduction is subject to permission from the Suri Translation Project. Please write to:

P.O. Box 313/1033, Ayer Tena, Addis Ababa, Ethiopia

All illustrations by Horace Knowles

©The Bible Society, London, England, 1954, 1967, 1972.

Additions and amendments by Louise Bass

©The Bible Society, London, England, 1994.

Used with permission.

Date of publication: 2017

Number of copies: 500

Løga Bere Messea :Zuga Kèbərrana Na Ekko :Yesusi

1

Løga Bere Køyea :Yesusi Tumø

¹⁻² Tebulose, dadaba bere køgødhdhani sabbo annaa køgødheseni løga bere messo :Yesusi na madhesena zugo kumuløng ko bhee yogesen zuga bere ekko :neø løga ajøa :Kuloya Tumu na køa tumø. ³ Na nøng anna bere sabbo resayo na banaa na koo dhølesø yok re kengi meri ungo zugo ramman na kataga bhea ihea baseyo dhere. Na hunaa dhølesena re na ella kariye, madhessø bhea Tumu lømøa zugo. ⁴ Na kali kona hunaa ella kari bhea amineneaye, ayne løø na seøse, “Tøldi Yerusalemø ngaya dirr ko bhee ajøung :Babaa Nanu Kuloya Nøne damiya bere bhiikkagungu :neø na koyokkogungu :anyo. ⁵ Nøng Yohanis anna bere churro zugo ma. Na nøng igge ale øllo ungge muchugi na kùchurrong Kuloya Tumu.”

⁶ Na kali kona hunaa ella kari kutula køø Debere Zaytuye, yok ghini na seyesø, “Komorue, kolea ale yageseni zuga Isirayeli buyn a mea ka?”

⁷ Na Yesus yagesø na seøse, “Unga bere esødhdhana :Tumu sabbaa nøne bhee gayøø :iggeu ningge. ⁸ Na nøng hunde ale ngøsagung :Kuloya Tumuye, joano barartin na anno zuga yokko løga ganyu Yerusalemø ko Yudhagiye ko Samariyagiye kumuløng ko bhee uturrone ba.”

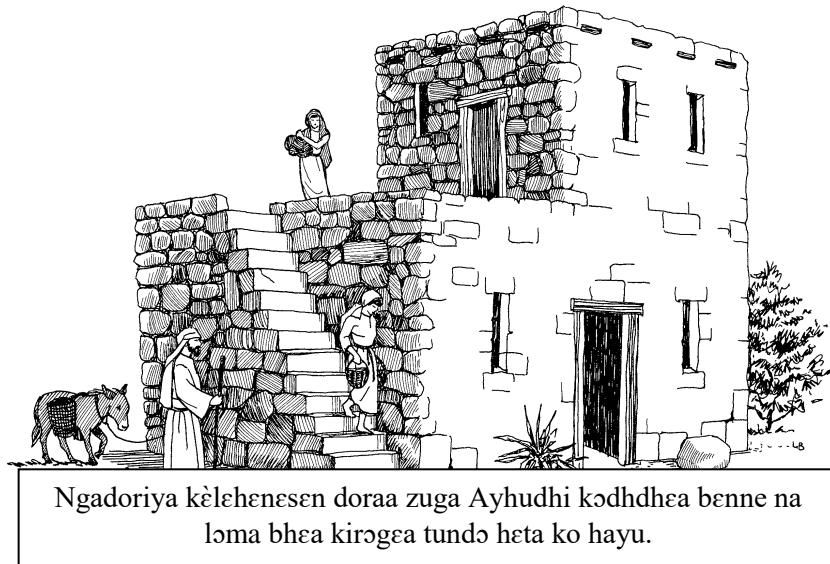
⁹ Na hunaa yogoa ngaløkta na tewa ushaye, argi hunde kø tumøye. Na nøng ulubø :idhøø na yok ngani ngaorreø.

¹⁰ Na hunaa køa tumø na ngani gunynyøa churrte, zukte

ku ramman malukke ruminyaye holi dhulda dari na chili ko yøk. ¹¹ Na keseyese, “Igge ngazukta Gelilaye, lo òng chillo ngaya na gunynyo tumuye? Ngahirra kèe Yesus kèhee tumoye, ale wokkono ngadamita oreoye sègen.”

Løga Kèberranea : Matiyas Na Sereà Bheà Yuda

¹² Na yøk banda Dëbere Zaytugiye na waga Yerusalemø. Dëbere Zaytu nøng a kutula iho Yerusalemø dheyø jaa. ¹³ Na hunaa dokkeà orte, ago doraa unguseà ku be na irøgø balanggi tundo. Na zuga ella ngonu bere anna Betiros ko Yohanis ko Yaykob ko Indiriyas ko Bhilibhos ko Tomas ko Bartolomi ko Matewos ko eriya Ilbiyosi kènno Yaykob ko Simona Irisho zugo^a ko eriya Yaykobi kènno Yuda. ¹⁴ Na yøk ko terro gen ko mamaa Yesusi Mariyam ko Yesus goyngge kali kali mukkinya na alline ko Tumu hinise dhøne.

^a**1.13** Simon a hira bere gannena ko zuga dogesenea zuga Ayhudhi go na katamara zuga Rome.

¹⁵ Na kali kona zuga yebhbhe Yesus gee ku zugo illey mukte bhee dhoné. Na nong Betiros bana na chilu bhe a ne sabbo na seese, ¹⁶ “Ngagochonginyaa ganyde, loga ngahirra kée Yuda boo aje Yesus miragaye, a loga bere ajea :Kuloya Tumu Dawiy sabbo na yokkono na ella dadabo. Na ngalokta maya bere bhugnyeseneyo. ¹⁷ Nong Yuda bere anna hira këberrana na kagacha ngalokta kari.”

¹⁸ Ngahirra nong anna boo ibhbhana birinyaa genye messono kuhuyamo na tallanea ba bhokonnó, na ujinena “bum” na kengó bhesinena na cholla ubinyana ba. ¹⁹ Na yok zuga Yerusalem kumulong taga ngalokta na ngabaonu tuga ne togondese sarre kée “Akeldama.” “Akeldama” a bhe a kenea “Baa Nyabbuny.”

²⁰ Na nong Betiros seese, “Yok ngalokta Yudaye annaa bere kogodhesena Dadaba Yellony toye na sennéa,

“ ‘Bhe a bhakka :ne a any kete holong
na baa nene kete guru.’

“Na ngadadabtonu bhokona se,

“ ‘Buyna nene any kesere :konno.’

²¹⁻²² “Na mea agge maya këberrana hir kona bhe a zuga bere këlla ko Komoru Yesus kari, bergua bere churea :Yohanisi zugo ko bhee koe Yesusi tumo. Na kesere bhe a Yuda na kete hira koyokko ngalokta boo bansane :Yesusi reseyoye kari.”

²³ Na yok koo ibhta zukte ku ramman. Yoseba këleo Barsabba oo Iyotos ko na këleo Matiyas. ²⁴⁻²⁵ Na alliyé ko Tumu na se, “Komorue, inye ani na gayi loga esedhdhe a :zugu hinisichinne kumulong. Na mea bhe a ngazukta ku rammande, ga dhølagiy inde berran :inyo na seni kesere bhe a Yuda na keme loga gunyu borto dhøtta hunu koe bhe a boo hinno na resaye.” ²⁶ Na mesigi

damiya ne këbernenea na berta Matiyas.^b Na t̄ru zuga ekko :Yesusi ku t̄omm̄on ko dhōne.

2

Loga Zuga Yebhbheā Yesus Nḡosēna :Kuloya Tumu

¹ Na kala amm̄ea :zugu gibiriya kēnno Bhenteko,^{bh} zuga yebhbheā Yesus t̄eldi bhee dhōne. ² Na galiya bo heta ko huroya ɔnn̄ena rōga na ko tum̄ dari ke tiri na munya yōk dorigiye toye. ³ Na argi gala bo mera heta ko kāyyiya^{ch} lōmm̄ea gochina waldeā. Na nḡernyesē zugo hana elea bhiy bhiy. ⁴ Na yōk ɔgesē :Kuloya Tumu kumulōng. Na ayne yōk bheā mēziyēa tugiya imaggeā na mēzi bhiy bhiy.

⁵ Nōng dha bere Yerusalem lō zuga Ayhudhi yebhbheā Tumu mukkinyana ba kumulōng. ⁶ Na hunaa shikk̄ea mēziye, muktiyaa ke méri na iwachiye ke ngaya shige zugo hunde mēz̄ee tugiya ge bhiy bhiye. ⁷ Na dēebe na ghind̄e kēnḡo na se, ‘Ngazukta mēz̄ee ngangaye, kumulōng ngayo zuga Gelila? ⁸ Na yōk hunde a ngagiya mēz̄ee tugiya oriya ga bhiy bhiy ngangaye, dhaa tōlō ɔng? ⁹ Agge kan zuga kohonyo oree bhiy bhiy. Gena

^b**1.26** Zuga Ayhudhi hunde se kēberta hiriye, kōdhēsēne sara ngazuktonu bēna bhiy bhiy na ojesēne gusi toye. Na chukeē gusi na sarre el bēa bhonsana sabb̄oye a hirre berrana :Tumuye.

^{bh}**2.1** Hunde unga dheshshanea gibiriya kē Basika te ungo zugo ramman ko t̄omm̄onde, zugo amm̄e gibiriya kēnno Bhenteko. Na Bhenteko a gibiriya dēlea :zugu kolea suniyēa liwa.

^{ch}**2.3** Ngaya elehen kāya hiriny torēa aha.

hony Bhartesso ko Medigiye ko Ilamø ko Mesetomø ko Yudhagiye ko Kobhodogiye ko Bantosø ko Isiyagiye¹⁰⁻¹¹ ko Bhirgiyagiye ko Bhimbiliyagiye ko Gibbsigiye ko Kerito ko Arabø, na gena kan zuga kabhakka Libiya gøra Kerena jaa na gen kan kømøna kòhonyo Romegiye ku zuga Ayhudhi ko bhorinya gen ga bere yøbhøbhæa kera Muse kari. Na agge hunde kishik ngazukta Gelilaye hunde mezøe tugiya ga bhiy bhiy na yokkone løga bo dhandala messo :Tumuye, dhaa tølo òng?”¹² Na regø :løkku kumuløng na iwachiye na se, “Na ngaløkta dha a løkte ku øneng?”

¹³ Na yok gena chekta na se, “Dhaa irgi chutay na dhutiyo ka so!”

Kala Yokkonøa :Betirosi Løgø

¹⁴ Na koo Betiros chili ko zuga bere berrana :Yesusi ku tømmøn ko dhøne na yogesø zugo løgø goore na seøse, “Zuga ganyu Ayhudhi ko ga bhakko Yerusalembe, ga shiktonyuyo! Na kùdhugunogung ngaløkta chirarroye hologun na tagato! ¹⁵ Ngadamita senneo :iggeuye, ngazukta ngaduteeyo. Bho ngani a bhorre na choø satinya ngani a sizzi søng. ¹⁶ Yøk ngaløkta a løga senno kubhugnyesø bere yokkono :hira yogesøna zugo løga yokkono :Tumu kønno Iyoel na senno,

¹⁷ “ ‘Tumu se nganga,

Unga ale wurtune Kuloya nanu ale kajø zugo
kumuløng.

Na erroa gu maya ko ga ngaha yogesøne zugo løga
koyokkoni :anyo.

Na karua gu ale orre lôga kajei :anyo huna
kunauny.^d

Na bara gu kunaseenê lôga kajei :anyo.

¹⁸ Na ch  o ngakoleonu zuga ngaha ko ga maya
kachanye   anye

ale kaje kuloya nanu

na ko y  k yogesene zugo lôga koyokkoni :anyo.

¹⁹ Na ale k  dh  lesen zugo lôga bo kiwacheo tum  ,
na bay k  dh  lesen lôga bo barara.

Na ba l   k  dh  ha ko go ko bhurreya bo k  rra.

²⁰ Na hunde kolea Komoruny bo dhandala dh  llanea
diram ngani kugoye,
ale su dhittana na ba a mugur.

Na tagi bh  dhine ke nyawa.

²¹ Na ale zuga eliy   sara Komoruny kumul  ng
y  k bass  yo.

²² ‘Na m  a zuga Isirayeliye, ga chirara ngal  kta! Tumu
anna b  o ekkono Yesusa Nazeriti na aj  a l  go na keme
l  ga bo dhandala barara bhe   nu na iwachi na taga
hunde a hira ekkono :Tumuye. Y  k ngal  kta kumul  ng
hunde a dhereye, igge gaoyo. ²³ N  ng a hira bere ajungu
:Tumu damiya bere gaana :nea na esedhdhana sabbo. Na
igge ko zuga marrea Tumu annaa esedhto l  go na ilakto
na dhakteeo seno ko jagare mudden na erra. ²⁴ Na Tumu
n  ng mogu   nneya reseuny na ibaniseo Yesus reseyo. Na
rese bhe   senno k  m  ge Yesus ngani nga  anaao dhul.

²⁵ Ko n  ng Dawiy annaa bere yokko ngal  kta Yesusiye
na senno,

“ ‘Bere karra Komoru hunde k  llo kari kali kaliye.

^d**2.17** Ngakunaya a kunaa k  rro hunde ngani
k  tungitoye.

Na hunde kodokkon lōkte dhandaliye bho
ngakengersiyo
ke ngaya kēleo kari^{dh} na irishēanyde.

²⁶ Na mēa hinisa nanu i ke na bo hōla na kēdeli goore.

Na kabhagi ba na hini ngakegedhiyo

²⁷ ke ngaya ale iginney ngadhōtaganyo
na Hira Nunu Kullena Ridhing Ningginēna
mujusey ale ngaoddēsēnoye.

²⁸ Na inye bōo dhōlaganyo ganggua baseyuny
na hini hōlany goore ke ngaya kēle kari tii tiiye.'

²⁹ "Ngagochonginyaa ganydeye, ga koyokkogung lōga
bere rēsea kokonga na Dawiy dib. Nōng bere resa na
kōbhōkka na iginneya nēne ko mēa toye a nganda i
ngayaye. ³⁰ Na Dawiy bere anna hira yogesēna zugo lōga
yokkono :Tumu na gaa lōga bere bhiigesēna :Tumu
sennēa, 'Ale kibhbhan ashaya nunu kona na kajē buyn
na a komoruya lōma zugo hunde nunde.' ³¹ Na tagu lōga
ale bhugesēna :Tumu na yogesē zugo bheā ale rēa
ngahirronu kēberranaye iginneyo ngadhōynēnēayo na
mujuseayo ke ngaya bansanē rēseyōye. ³² Na Tumu nōng
bōo ibanisiyoa Yesus rēseyō. Na agge kumulōng kanno
zuga bōo korrono ngalōkta kawarre. ³³ Na nōng annaa
kāytea tumō na tewa bheā Tumu sēten. Na aynē :Tumu
Kuloya Nene damiya bere bhiigesēna lōgo na ko nōng
Yesus ayiy agge. Na ngalōktonu a ngagiyā shikkano
nyabha na orrono kawarreye. ³⁴⁻³⁵ Dawiy nōng tumō
ngani kokko. Na annaa kōdhēsēna lōgo dadab na senno,
“ ‘Tumu annaa senēsēna Komoruya nanu,’^e

^{dh}**2.25** Tuga Giriki se, "...ke ngaya ihē bheā nanu sētēnde."

^e**2.34-35** Ngaya se “Komoruya nanuye” elehen hira berrana
:Tumu kēe Yesus.

“Anye ko bhee koddogesen mirøga gunyu ba,
te setena nanu.””

³⁶“Na mæa zuga Isirayeli kumuløng taga shæe!
Ngahirra bœ ilakko :iggeu këe Yesuse, annaa bere
berrana :Tumu na kete Komoruya nu.”

³⁷Na koo zugo hunaa shikkeä ngaløktaye, këngi bhøtte
na seyæse Betiros ko zuga ekko :Yesusi,
“Gochonginyaye, na mæa senno këmesso ɔng?””

³⁸Na seyæse :Betirosi, “Ujugu løga gu gersa na churte
sara Yesusi kumuløng. Na ko nøng Tumu kujuk løga gu
gersa na kaung Kuloya Nene. ³⁹Na ngaløkta
bhiikkagung :Komoruya na Tumuye, bhiikkagung igge
ko erroa gu ko ashaa gu ko zuga ɛlla rena ko zuga ale
eleono :næa kumuløng.””

⁴⁰Na madhesæ løkte méri na ibbayu. Na tølløhæse na
seyæse, “Ibaysi ræhiya gu bheä ngatenyda mesæ løga
gersaye!” ⁴¹Na zuga yebhbheä løgaa madhesena yok
churte ma. Na ngakaldonu zukte aynde ku 3,000 yebhe
ngaløkta na tørø ga bere yebhbhanæa Yesus sabbo.

Løga Ibhinæa :Zuga Yebhbheä Yesus Hinise Dhøne

⁴²Na yok muktiyaa na mulde na alliyæ ko Tumu hinise
dhøne na chirara løga madhesenæa :zuga ekko :Yesusi na
medhta kali kali. ⁴³Na yok zuga ekko :Yesusi mesigi
løga bo dhandala barara kiwacheo gee méri na zugo
kumuløng dhøngø Tumu. ⁴⁴Na zuga yebhbheä Yesus
bere bhakkeä ke dhøne na ahaa ge kumuløng gunnye ke
dhøne. ⁴⁵Na gee lømmæ aha na talneneye birinya
tallanæa ngeresene gee chøllaneye. ⁴⁶Na dha taa
mukkinya na el doraa Tumu barara ratagiye kali kali. Na
he doriyoa ge na mulne ke ga bo hinisi høla ⁴⁷na
eterisanæ Tumu. Na tehene :zugu kumuløng. Na kali kali

Tumu ibaysiu zugó lóga gë gersa na lama na tóro yok.

3

Lóga Ibaysiyéa :Betirosi Hira Ku Anyakuwanday

¹ Na kali kona rayagiye Betiros ko Yohanis ago doraar
Tumu barara ^e kolea kallinéneá ko Tumu. ² Na ngonu
dha bere ló hirre ihineya bere hudhukinyaneá a
anyakuwanday na ngorrone :zugu doraar Tumu barara
kali kali. Na dhötte warande keli Warana Challa na
kogol zuga hea doraar Tumu barara ratagiye. ³ Na nong
aru Betiros ko Yohanis hunde hony doraar Tumu
bararaye na ogolu. ⁴ Na yok gonyigi churr na seese
:Betirosi, “Ga gonyiy agge se!” ⁵ Na nong se kako ale
ajje aha gen na gonyu churr.

⁶ Na seese :Betirosi, “Anye birinya ko worginya
ngakolomiyo. Nong ahite kólomiye kajinydø. Sara hira
Nazeriti kènno Yesus Kiristos, ga bana tuno na to
jagarre!” ⁷ Na ibhu siya seteni na dhonga. Na jagare^g
iriyte shaw hung. ⁸ Na bana kehey na chilu tuno na tou.
Na dhi ko yok kari doraar Tumu barara ratagiye na bo
hini hola na børrotta na eterisana Tumu. ⁹ Na zugó
kumulóng hunaa orrea nong hunde wo na eterisan
Tumuye, ¹⁰ taga hunde a hira taa ogolnena doraar Tumu
barara warana kèleo Warana Challa kali kaliye. Na
deebé na iwachiye ke ngaya kibaysée nongge.

^e3.1 Tuga Giriki se, “...satinya sakkalo...”

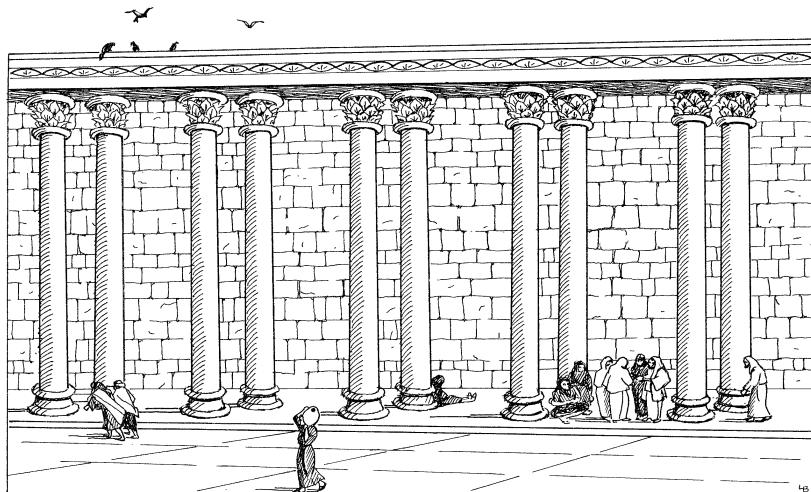
^g3.7 Tuga Giriki se, “...jagare ko bi kaware iriyte.”

Ləga Yokkonəa :Betirosi Ləga Ibaysia Hira Ku Anyakuwanday

¹¹ Na hira kibayseo hunaa ngani ibhbho Betiros ko Yohanise, zugo kumuləng iwachiye na ngeya bhea elea kənno “Boloya Sələməni.” ¹² Na hunaa Betiros orro zugoye, seese, “Zuga Isirayeliye, gunyey na iwachineneo əng? Na gunyey churr huna zuga kemesso ləga challa na kibayseo ngahirra barartina nayo ke əng?

¹³ Na Komoruya kokonginyaa ga bere Awurahami ko Isaki ko Yaykobi Tumu nəng dhəngu hoynə Yesus. Na nəng igge ibhtao na ayeo Bhilatos na kerto. Na chəo Bhilatos huna senno kəga, igge kenggao na tamarto.

¹⁴ Na tamarto chəo Hira Kullena Barara Ridhing Ningginəna na tehendo hira kədhdha zugo na kəktagunggo. ¹⁵ Na ibhtao hira ajiy basey na indo. Na Tumu nəng dhənga rəseyə. Nəng agge kanno zuga bəo korrono ngaləkta kawarre. ¹⁶ Na ngahirra ku

Boloya Sələməni a bhea bere iho doraa Tumu barara tu kəngə. Na a bhea bere madhea :Betirosi ko Yohanisi zugo ləga Yesusi.

anyakuwanday orro na gao kumulɔngge, wa bawa ke ngaya yebhe sara Yesusiye. Ee! Nɔŋ ngahirra base ngaya yebhe Yesuse. Na m ea a nganda i ke na bo iho sh ee na orro :iggeu kumulɔngge.

¹⁷ “Gochonginyaa ganyuye, igge ko gulsachina gu annaa bɔɔ eddeano lɔga na nisso Yesus. Na ngalɔktonu yøk hunde a lɔga imaggo na eddeanoye, anye kagayo.

¹⁸ Yøk ngalɔktonu agga bere bhugnyesea damiya bere yokkono :Tumu na yogesena zuga yokkon ea lɔga genye sabbo na senne a, ‘Hira k eberrani maya sabbo chøllaneyo.’ ¹⁹⁻²⁰ Na m ea ujugu lɔga gu gersa na wakta gøra Tumu na ko nɔŋ Tumu kujuk lɔga gu gersa na kagara dhul. Na Tumu ale itonnogung Komoruya bere k eberragungu igge sabbo k ènno Yesus na kilalung hinisi na ke ga bo challa. ²¹ Yesus nɔŋ m ea i tumo ko bhee ale Tumu bhødhe ba ke chagi kumulɔng huna lɔga bere bhiigesena zugo na yokkon ea :zuga berrana :Tumu na yogesene a zugo lɔga yokkono :ne a. ²² Ko nɔŋ Muse anna bere senno, ‘Komoruya nu Tumu ale ibhbhana hir kona bhe a nu na yoges en zugo lɔga yokkono :ne a hunde nande. Na l økte yokkogung :neaye kumulɔng shigitø.

²³ Na inde lɔga genye ngashikkoye, ale kenne ko zuga genye na gara dhul ko kingi.’

²⁴ “Na chøo zuga bere bergua Samueli yogesene a zugo lɔga yokkono :Tumu, ko yøk kumulɔng bere yoktoa lɔga ngaberguya. ²⁵ Na igge anno ash aa sere o bhe a zuga bere yogesene a zugo lɔga yokkono :Tumu ko lɔga bere bhiigesena :Tumu Awuram na senne a, ‘Ale bhorinyaa bany kumulɔng tuhinene hoyaa gunyu.’ ²⁶ Na Tumu huna bere ibhbhana hoyne sabbo na ekkono, bere itonnogungu igge na kutuheung ke ngaya laman eung bhe a lɔga gu gersa na wokkon eo gøra nene ye.”

4

Løga Kèhæea Betiros Ko Yohanis Bheæ Zuga Ayhudhi Kedhdhæa Løgø

¹ Na hunaa Betiros ko Yohanis ngani yogesenea zugo løgøye, gøldangea dora Tumu barara ko gulsaa zuga bhækkeæ dora Tumu barara ko zuga kènno Sodoka^{gh} hoy a na assa yøk. ² Na deþe goore ke ngaya Betiros ko Yohanis madhdhæ zugo bheæ ale Tumu ibaniseonea zugo røseyø damiya bøø ibaniseonea Yesuse. ³ Na ibhigi na ayte dora chibinuny na keteldi ngonu ko bhee bho arse ke ngaya bho ane kørroye. ⁴ Na yøk zuga shikkanea ngaløkta madhesene :yøkkuye ga yøbbhhanæa te meri. Na hunde kòtoy zuga maya søng ngani yøbbhhanæaye, heo anda a 5,000.

⁵ Na bhorre gulsachina Ayhudhi ko zuga nyagasa kedhdhæa løgø ko ga madhdhæ zugo kera Muse mukte na mezi Yerusalemø. ⁶ Yøk bheæ ngazuktonu mukkinyaye dha bere gøldanga dora Tumu barara bo kènno Hanas i ngonu. Na Kayama ko Yohanis ko Iskindir ko bhønena gøldanga dora Tumu barara bo gen dha bere ko yøk el toye. ⁷ Na yøk aye zugo løgø na kidhiganda Betiros ko Yohanis bheæ elea :yøkku. Na hunaa dhigandaye, ghini na seyesø, “Ngaløkta bare messoye, messo barartina nini oo messo sara gigi?”

⁸ Na koo Betiros aynø :Kuloya Tumu gidhing na yagesø na seøse, “Ngagulsachinda Isirayeliye, ko zuga nyagasaye, ⁹ agge mea hunde kichilleiy ngaløkta chal bare kemesso bheæ ngahirra ku anyakuwanday ko hunde

^{gh}**4.1** Zuga kènno Sodoka a zuga løga ale bansanea :zugu røseyø ngayøbbhheayo.

ba εnengge,¹⁰ ga kòyoktogung shεe na taga :iggeu ko zuga Isirayeli kumuløng. Ngahirra base sara hira Nazeriti kènno Yesus Kiristos bɔɔ ilakko :iggeu na ibaniseono :Tumu rεseyø. Na aynde mεa ngahirra chile ngaya ke na bo challaye.¹¹ Yesus nøng a hira heta ko “ ‘bea marro :iggeu zuga kødhdho doriyo na ujukko. Na mεa løgø bhøtte na nøng tøheyø ko bea kègenggishionea dori sabbo.’^h

¹² “Hira bere ekkono :Tumu na kabaye :zugu a Yesusi dhønønø. Sarre basse :zugu løga gø gørsa bay ngaya, gena ningge dhul.”

¹³ Na yøk hunaa zuga kedhdheø løgø arta Betiros ko Yohanis hunde dhugunnøne løgø dibte, taga hunde a zuga ngani kedhemiseayoye na iwachiye. Na katta hunde dha a zuga bere ñella ko Yesus kariye. ¹⁴ Na hunaa orrea hira kibayseo hunde chillø ko yøk kariye, regø :løkku na bhee chile Betiros ko Yohanis garu. ¹⁵⁻¹⁶ Na aye zugo løgø na kobhonisi bheø kègedhdheø løgø bhø. Na mεzi køngø na se, “Ngazukta maya kème εnøng? Yøk zuga Yerusalem kumuløng hunde bare ngazukta messe løga bo dhandala bararaye, gaεyø. Na chøø bhee keengane :aggeu ningge. ¹⁷ Na mεa ga kibaya yøk na sara Yesusi zug gena ngayogesønø na løga gønye ko ba ngahetinønø.”

^h**4.11** Zuga Isirayeli doriyo kødhdheø benne na aynde elehenesønø Yesus huna bea marrea :zuga kødhdheø doriyoye. Na nøng agge damiya na, doriyo køgøn kønø. Na ko agge hunde kelehenesønø Yesus keya dori ngairishoo na marrea :zuga kødhdheø doriyoye, a challi. Na yøk ngaløkta koo bhødhu :Tumu na Yesus tøheyø ko keya dhandala irisho dori.

¹⁸ Na koo eliyo na ayε ləgo na seyεsε, “Igge ləga Yesusi zugø ngamadheseno na sara genyε zugø ngayogeseno dhul!” ¹⁹ Na Betiros ko Yohanis yøk seyεsε, “Hunde kødhøtto bheø kigomeseno Tumu na kigombogung igge, anda bheø Tumu a challi ka? Ga heo ngaløcta kedhigi :iggeu. ²⁰ Nøng agge ləga bere kishikkano na korrono kawarre bhee kumunø ninggø, koyogeseno zugø døe døe.”

²¹ Na gulsachina ibbaya yøk ke demney søgen na seyεsε, “Wurø nganga ngamesso!” Na øtta ke ngaya løkte chibø Betiros ko Yohanis ninggø na zugø kumuløng ore hira kibayseo na eterisane Tumuye. ²² Nøng ngahirronu kibaysi ləga bo kiwasheoye dha bere oynaa genyε a zugø ramman ko gena.

Ləga Ghineø :Zuga Yεbhøbheø Yesus Tumu

²³ Na yøk hunaa køktaa na tewa ushaye, ago na assa gochonginyaa ge na yoktese ləga yogeseneø :gøldangeaa doraa Tumu barara bibiyo ko zuga nyagasa kumuløng. ²⁴ Na yøk hunaa shikkeø ngaløktaye, alliye ko Tumu ke dhøne na se, “Komoruya nayo Tumu, inye ani na bere ghendoni ba ko tumu ko yirisi ko ahaa bhakkeø toye kumuløng. ²⁵ Na ani na bere yogesenø kokonga nayo kachinyi inye kønno Dawiy løgo Kuloyo na yokkono na senno,

“ ‘Zuga bhorinyaa anaa demne
na zuga Isirayeli se kabandagany høløng hung ke
øng?

²⁶ Yøk komorten ko gulsachina bany dha mukte ke
dhøne
na kabandøse Tumu ko Komoruya uhudhdho
:neø.’

²⁷ “Yøk ngaløkta a dhere. Anna bere Heredios ko Bhenti Bhilatos mukkinyana ko bhorinyaanaa ko zuga Isirayeli ngaørra toye na bansesenea hira ridhing ningginena uhudhi :inyo na kachinyi inye kènno Yesus.

²⁸ Yøk ngaløkta messe :yøkku na bhugnyeseneye, a løga bere esedhdhani :inyo sabbaa nunu ko barartina nunu sabbø. ²⁹ Na mea Komorue, ga gony demneya ngazukta na ayne zuga kachyneæ inye onney na bho ngaengersæ na kamadhtese zugo løga gunyu dhe dhe. ³⁰ Na dhøla yira nunu na kibaysi zuga ilagassea na keme løga bo barara kiwacheo sara hira kachinyi inye ridhing ningginena kènno Yesus.”

³¹ Na hunaa alliyæa ko Tumu na tewa ushaye, bheæ muginenæa ba chukeæ. Na yøk ayne :Kuloya Tumu gidhing kumuløng na bho ngani ngaengersæo na yokto løga Tumu dhe dhe.

Løga Bhageæ :Zuga Yøbhøææ Yesus Ba Ke Dhøne

³² Yøk zuga yøbhøææ Yesus kumuløng dha bere hinisiya ge a dhøne na ahaa ge gunynyæ ke dhøne hinisiya bo høla. ³³ Na zuga ekko :Yesusi yøk tolomo barartina Tumu na koo madhtesæ zugo løga bere bansaneæ :Yesusi reseyø. Na te ga bo tuhinena na chirbhiseo :Tumu kumuløng. ³⁴⁻³⁵ Na chøø bheæ ne lokte gersi ningge ke ngaya zuga lømmæa doriyo oo ba hunde kali kona talneneye, birinya honynyæ na ajje zuga ekko :Yesusi na ngeresene ga aha ningginenaye.

³⁶ Nøng dha bere lø hirre bhak Kobhoros këe Yoseb. Na bhora nene bheæ zuga Isirayeli a Lewi. Na yøk zuga ekko :Yesusi tøgøndesæ sarre ke Barnabas. “Barnabas” a

bheā kēnēa “Hira Irisho Zugoⁱ.^j” ³⁷ Na ko nōng Barnabas kali kona talley baa nēnē na kuyey birinya na aynē zuga ekko :Yesusi.

5

Lōga Hananiya Ko Ga Tēriya Nēnē Kēe Ngasēbhira

¹ Dha bere lō hirre kēe Hananiya. Na tēriya nēnē keli Ngasēbhira. Na kali kona taldey baa nē tan kona. ² Na nōng esēdhe lōgo ko teri na ibhta birinyaa tallanea na ngere na gena kete ga ge. Na Hananiya kuyey gena na aynē zuga ekko :Yesusi.

³ Na koo sēsē :Betirosi, “Hananiyaye, wa tōlō ɔng igomeseu Moldoy na kōbhōdh hinisa nunu na tab Kuloya Tumu na birinyaa bō tallano ba gen ulugunyde?
⁴ Huna ba ngani talliyəayo, ngaanno na nunu? Na koo hunaa talliyəuye, birinya ngaanno ga gunyu? Ngalōkta bō hinisō esedhi kē ɔng? Yee, inye zugo ngatabiyo ni. Dhaa tabi Tumu.”

⁵ Na hunaa Hananiya shikko ngalōktaye, chōyē “bum” na ere. Na zuga shikkeā ngalōkta kumulōng tengere bho goore. ⁶ Na zug^j gena banda na chēbē hiraa rēsa na ayte na ojigiye.

⁷ Na yōk tēldi satinya sizzi na tēriya nēnē ko. Yōk ngalōkta rēse hira nēnēye dha ngani kishikko. ⁸ Na koo ghinu :Betirosi na sēsē, “Baa nu tallaneo ngabirinyaya sōng? Ga yogogonydō se!”

Na nōng seu, “Ee, katallaneo ngabirinyaya chi!”

⁹ Na sēsē :Betirosi, “Shigineno ko hira nunu na ilobbo

ⁱ4.36 Tuga Giriki se “...Liya Irisho Zugo...”

^j5.6 Tuga Giriki se, “...tēgen...”

Kuloya Tumu ke ɔng? Yee, zugaa wa bhøkkæa hira nunu aggee el waranøye ni, na købhøktiny ko inye søgen!”

¹⁰ Na chøye “bum” jagara Betirosi jaa na ere. Na zugaa^{jh} wokkonea bhøgayø argi teri hunde dha ereye. Na ayte na ojigi igingeya hira nene jaa. ¹¹ Na zuga yebhbheæ Yesus ko zuga shikkeæ ngaløkta kumuløng tengere bho goore.

Løga Bo Kiwacheo Messeæ :Zuga Ekko :Yesusi

¹² Na yok zuga ekko :Yesusi mesigi løga bo mera barara na iwachiyæa :zugu. Na zuga yebhbheæ Yesus kumuløng hinisiya ge te dhøne na tii tii muknyesø boloya Sølømøni. ¹³ Na te ga bo lømmæa diram bheæ zugony. Na yok zugo tengere bheæ senno kasay na ketelde kari. ¹⁴ Na chøø ko hunde ketengere :zugu, yok zuga maya ko ga ngaha ngani yebhbhanæa løga Komoruny te méri na tørø yok. ¹⁵ Na chøø zuga orony dha bere ngorrone zuga ilagassea na eheesene hayachina ganggoye. Se hunde Betiros dho ngonuye, køsøgø :rimboya nene na kibaysiø. ¹⁶ Na ko yok zuga bhakkeæ oriya ella Yerusalemø dheyø ngarta zuga ge ilagassea na dhiganda ko gaa mariyæa :kullyaa mënenguny na ba kumuløng.

Løga Køchøllayæa :Zuga Ekko :Yesusi

¹⁷ Na goldanga doraa Tumu barara bo ko bækanyaa genye ku Sodoka chirkana løga messeæ :zuga ekko :Yesusi. ¹⁸ Na ibhigi yok na ayte doraa chibinuny. ¹⁹ Na barø hira ekkono :Tumu ko na owo waranyoga doraa chibinuny na øga yok na obhonisiu bhø. ²⁰ Na sœesø, “Ago na chili doraa Tumu barara ratagiye na yoktesø

^{jh}**5.10** Tuga Giriki se, “...tøgenaa..”

zugo lōga baseya iho dhul.”

²¹ Na yok bheleyo ago doraa Tumu barara na madhtesə zugo lōgo damiya bare koyogesena.

Na gōldanga doraa Tumu barara bo ko bekanyaa genye hunaa honyoye, eli gulsachina Ayhudhi kedhdhēa lōgo ko zuga Ayhudhi nyagasa kumulōng. Na ko yok ege zuga doraa chibinuny na kidhiganda zuga ekko :Yesusi.

²² Na hunaa hea doraa chibinunyde, zuga ekko :Yesusi dha garaye. Na wakta na seyesə, ²³ “Agge hunde keheo doraa chibinunyde, a nyugine na zuga bheginēna chille warano bho. Na hunaa koonoye, choo hirre dhōne toye ningge.” ²⁴ Na yok hunaa shikkeā ngalōktaye, gulsaa zuga bhēkkeā doraa Tumu barara ko gōldangeā dora Tumu barara bibiyo regē :lōkku na se, “Na dha ale ngalōkta el eneng?”

²⁵ Na hir kona ko na seesə, “Na ke zuga bare chibbo a ngagenu madhesenə zugo lōgo doraa Tumu barara ratagiye ngonuye.” ²⁶ Na hunaa shikkeā ngangaye, gulsaa zuga bhēkkeā doraa Tumu barara ko bholisa genye ago na dhiganda. Na yok gidhingō ngadhigananəo ke ngaya ēngersə bho na se kako ngakochə :zugu benneye.

²⁷ Na dhiganda choo bheā kedhdhēa :zugu lōgo na kighin :gōldanga doraa Tumu barara bo. Na koo seesə :gōldango, ²⁸ “Huna bare kamadhtungō ker na kenagungu, ‘Zugo sara Yesusi ngamadhdho!’ Na igge dha bare madhtesəo na choo

Ngazukta el bayte kēlēhenesen zuga Ayhudhi meziyea na kedhdhēa lōga zugony.

Yerusalem tehetey ko loga gu. Ngangaye gigeya bœ ngahirra rese senno kötölömbo :aggeu dha?”

²⁹ Na Betiros ko zuga ekko :Yesusi gena yaktese na seyese, “Agge ko bhee kigomeseno zugo, maya kigomeseno Tumu. ³⁰ Igge huna bere ibhbhano Yesus na ujeseno muddenne keyo na resa, nong Tumua kokonginyaa ga annaa bere dhongngana reseyo na bassa. ³¹ Na ibhbhana na ojo siyo setena nene na ajea diram. Na ojo ke Komoruya na bo ibaysey. Na kamadh zuga Isirayeli na kujugu loga ge gersa na kawakta gora Tumu. ³² Na Tumu bœ ayne a zuga igomesenea nong Kuloya nene. Na agge ko Kuloya Tumu kanno ga bœ korrono ngalokta bansane :Yesusi reseyoye kawarre na koyogeseno zugo.”

³³ Na zuga kedhdhea lögœ hunaa shikke a ngaloktaye, debe goore na kötogödhœtœ. ³⁴ Na nong hira engersæa :zugu kumuløng ku Bheresi^k madhdha zugo kera Muse kœ Gemaliya bana na ayne zugo lögœ na kobhonisi zuga ekko :Yesusi na ketelda bho bhee chinyi. ³⁵ Na koo sœsesæ zuga kedhdhea lögœ, “Zuga Isirayeliye! Lokte senno mesigi bhe a ngazuktaye, ga sabbo

Ngahirra kèlehenesen hira ku Bheresi. Yœk zuga Bheresi a zukte bhække kera Muse goore.

^k5.34 Zuga ku Bheres a zuga Ayhudhi yebhbhe a Tumu na bhække a kera Muse goore, na sennæa hunde kera Muse goore ngakébhækkye, Tumu ngahineysho.

esedhe shee na teldi kok. ³⁶ Anna bere loma hirre kée Tewoda na senno, ‘Anye kani hira bo.’ Na törnena ko zukte heo anda ku zugo hirkon. Na nong koo kògonda na erra. Na hunaa resaye, zuga bere törrea nong bhassaye na loga genye garaye. ³⁷ Na bergua bere kotoyiyea zugo kali kona, hira Gelila kée Yuda ko nong annaa dhonga re ke bu na kotoro zuga bo mera. Na ko nong kògonda na erra. Na zuga kobhbheä nong bhassaye kumulong segen. ³⁸ Na mea anye kenagung enenggeo, ngazukta oddigiye! Any kago! Yok ngalokta geye hunde agga messonea :zuguye, ale garseyo. ³⁹ Yok hunde agga ajea :Tumuye, bhee eaneo :iggeu ningge. Na choo ale ekenyaneno ko Tumu holong hung.”

⁴⁰ Na zuga kedhdheä lögö shigi loga Gemaliya. Na eliyo zuga ekko :Yesusi na dhaga na ayé lögö na wurtö sara Yesusi ngayokke na otta.

⁴¹ Na zuga ekko :Yesusi bhonda bheä kedhdheä :zugu lögö ke ga bo hinisi hola ke ngaya Tumu aje yok bheä chöllanenea sara Yesusiyen. ⁴² Na bheä yogesenea zugo kamannaa hira këberrana challa kée Yesus ngani ngadhötteo dhul. Na madha zugo doraat Tumu barara ratagiye ko doriyoa zug gennuny tii.

6

Loga Këberranea Zuga Ku Isabbay Eanea Zugo

¹ Na ngaberguonu zuga yebhbheä Yesus ago na te méri. Na kali kona zuga Ayhudhi gayea tuga Giriki meziess zuga Ayhudhi bhakkeä Yudha girongichinne na seyesse, “Tii hunde eano terroa Ayhudhi ku bhoyoga liwayeye, ga gayea tuga Giriki dhëe gunyno ke ong?”
² Na yok zuga ekko :Yesusi ku tömmön ko ramman

mukta zuga yebhbheà lòga Yesusi kumulòng na seyèsè, “Agge hunde kôdhòttò bheà kamadheò zugo lòga Tumu na kôorgoreo zugo amisse songge, i gereng.³ Na mèa gochonginyaye, ga berta zuga kàgaa bere kôsena :Kuloya Tumu na eséhdhèa lògò sheè bheà nu gee ku isabbay. Na kayeo gulsamo bheà ngalòkta kèane terro amisseoye.⁴ Na agge kèmettao na kàlliyeò ko Tumu na kàmadhteso zugo lòga Tumu sòng.”

⁵ Na hunaa zugo shikkeà ngalòktaye, hinisiya ge te hòli. Na berta hira yebhbha Tumu goore bere kôsena :Kuloya Tumu kèè Istibhanos. Na koo tòrte Bhilibhos ko Birokòrò ko Nikarona ko Timona ko Barmena ko hira bhora anaa bere yebhbha kera Muse na wurtò yebhbha lòga Yesusi kùhudhukkono Ansokiyagiye kènno Nikolas. ⁶ Na dhiganda na ogoldèse :zuga ekko :Yesusi Tumu na tatté sénò na aye buyn.

⁷ Na lòga Tumu tèhetey ko ba. Na zuga yebhbhanèa lòga Yesusi Yerusalemò ago na te méri. Na goldangèa doraa Tumu barara ga bo mera ko yok yebhe kamannaà Yesusi.

Lòga Kàmagèa Istibhanos

⁸ Na Istibhanos nònng a hira chirbhiseo :Tumu goore. Na ayne ɔnney na mesu lòga bo dhandala barara kiwacheo bheà zugony. ⁹ Na dha bere ngonu lò zuga Ayhudhi honyo Kerenagiye ko Iskindiriyagiye ko Kilkiyagiye ko Isiyagiye madhesenea zugo lògò doraa kàmadheà zugo lòga Tumu kèleo “Doraa Zuga Kòbhonisisesa Bheà Hòla.” Na ngazukta gen yok tamara lòga madhinenea :Istibhanosi na ekenyande ko nònng. ¹⁰ Na yok bheà senno koyayey nònng bheà ngakuloyta meziye, ngani ngaoanéo. Nònng ga bho goore na lòga

madhesena zugo ajε :Kuloya Tumu.

¹¹ Na yok konkɔnɔ :zug gena dari na kemezi butomo na kese, “Ngahirra huna bere dhɔma Tumu ko Muse, bere kishikto.”

¹² Na yok huy zuga Ayhudhi nyagasa ko ga madhdheā zugo kera Muse ko gena kumulɔng. Na dεbe na ago na ibhigi Istibhanos na dhiganda chɔɔ bheā kedhdheā :zugu lɔgo. ¹³ Na koo dhiganda zuga ku butoga sεgen na yok se, “Ngahirra taa dhɔma ngadoriya barar Tumuye ko kera Muse tii na ngadhɔtao. ¹⁴ Chɔɔ bɔɔ kishikto hunde se kεe hira Nazeriti kεe Yesus se ale usurran doraa Tumu barara na bhɔdh kera bere ajiy :Museye.”

¹⁵ Na zuga ɛlla bheā kεgedhdheā lɔgo kumulɔng hunaa gunynyεa muma Istibhanosi churrte, argi hunde het ko hira ekkono :Tumu tumɔye.¹

7

Kala Yokkonεa :Istibhanosi Lɔgɔ Bheā Zuga Kedhdheā Lɔgɔ

¹ Na goldanga doraa Tumu barara bo ghinu Istibhanos na seεse, “Ngangaye ngalokta yokke :zuguye a dhere?”

² Na Istibhanos yagεse na seεse, “Gochonginya ko babachina ganyuye, ga chirartanyuyɔ! Huna baba na Awuram ngani Karano kezegao na bhakka Mesetom, annaa dhɔlesεa :Komoruya na lɔma diram re ³ na kesenesena, ‘Dhɔ ɔra nunu ko zuga gunyu na zεg baye ale kɔdhɔllaginy :anyoye.’

⁴ “Na dhɔyu baa zuga Kaladani na zεgu na bhagu

¹**6.15** Hira ekkono :Tumu mumɔ heo hɔldin na walat na terinyey huna gony.

Karan. Na hunaa baba nene resaye, zegay :Tumu Karano na zegay ngabaya mae bhakko :iggeuye.⁵ Na choɔ ba bhee chinyi ngani kəbheldeseo. Nɔng annaa bere kibhiiktesea lɔgɔ kingi na ngabaya kesere :nɛa ko ashaa genye. Awuram nɔng huna kibhiigesena lɔgɔ, choɔ eri ngani ningge.⁶ Annaa bere yogesena :Tumu na senesena, ‘Ale ashaa gunyu a kɔmɔn ba konno na a gaymaynyaa ge na kɔchɔlla oynta zugο hirkon.⁷ Na bhora messεa yɔk ke gaymaynya ale katii :anyo. Na yɔk dhɔtτe ngabaonu na bhonsesene bhee hɔli na hony na kɔdhdhaganye anye kɔma ngabaya.’⁸ Na koo bhiigesε lɔga senno kegende rehiya maya. Na Awuram hunaa irriyoa Isakte, unga ku issey kedhu Isak rɛa maya. Na Isak ko nɔng hunaa irriyoa Yaykobte, kedhu rɛa maya na Yaykob ko nɔng erroa genye ku tɔmmɔn ko ramman ku kokonginyaa ga kɔbhɔ ngadamitonu.

⁹ “Na erroa Yaykobi tɔlɔmbεse gɔynea kɛe Yoseb lɔgɔ na taldey na te gaymay Gibbsigiye. Nɔng Tumu dha bere el ko nɔng kari.¹⁰ Na obhoniseo chɔllao kumulɔng. Na ayne bhēa gayea bho goore na te hira bo lɔma diram bhēa komoruya Gibbsi kɛnno Bheron. Na ayne :komoruya Gibbsi gulSAMO baa nene ko doraa nene kari.

¹¹ “Na ngaberguonu baa Gibbsi ko na Kanani kumulɔng te hozzo na zugο chɔllaye. Na yɔk kokonginyaa ga bhee ore amissε garu.¹² Na hunaa Yaykob shikko hunde liwa Gibbsigiye dha ellεye, nɔng egu kokonginyaa ga na kɔgɔnyigitɔ.¹³ Na hunaa wokkeɑ Gibbsigiye sεgɛnde, Yoseb dhugunesε gɔyngge rε hunde a gɔynea neye. Na ko nɔng Bheron hunde yɔk a gochonginyaa Yosebiye, tagu.¹⁴ Na Yoseb egu tugɔ na kidhiganda chɔgɔnε Yaykob ko zuga doraa nene kumulɔng. Yɔk zuga doraa nene dha bere a 75.¹⁵ Na koo Yaykob shidhiyaa choɔ

Gibsi na nōng ko kokonginyaa ga ergi ngonu.¹⁶ Na hunaa resseaye, ayte :zugu Sekemo na ojigi bheā bere tallana :Awurami birinyaye bheā erroa Emori.

¹⁷ ‘Na hunaa kolea senno kuruknyesē lōga bere bhiigesēna :Tumu Awuram tewa jaaye, zuga ga bhakkeā Gibsi dha bōo bhelde na te méri.¹⁸ Na Gibbsigiye komorumo sereu :hir konnō inde imag lōga bere Yosebi.¹⁹ Na bana na tiranyē kokonginyaa ga na adhesē lōgo na kindigi erroa ngani hudhukinyana na kujugutō.

²⁰ ‘Nōng ngakoleonu a bergua bere kūhudhukkoneā :Muse. Na bheā Tumu nōng a eriya bo challa. Na taginya sizzi teu doraa chōgōne na chila dari ngonu.²¹ Na jōne ko chōgōne hunaa tengerta lōga Bheroni na aytea na dhōtta bhōye, aru :sedheya Bheroni na ibha na irogiyu huna eriya nēnē.²² Na Muse ēdhemisiu lōga gayea :zuga Gibbsi kumulōng na tagu bho goore. Na bheā meziyea ko bheā mesinenea te hira bo dhandala.

²³ ‘Na oyneyaa Muse hunaa tewa zugo rammande, esēdu bheā senno kōgōnyē zuga genyē Isirayeli.²⁴ Na hunaa orro hira Isirayeli kona hunde churu :hira Gibbsiye, bana na kachaya moloy. Na dhagu hira Gibbsi na ere.

²⁵ Nōng Muse dha bere esēdh lōgo na se kako ale zuga genyē gae hunde nōng ekkono :Tumu na kobhonisesē yok bhee hōliye. Na yok dha imaggeyo.²⁶ Na bhorre zuga Isirayeli gee ku ramman ēkenyande kengō. Na nōng aru na ogu na kegendo. Na hunaa kōaye, koo seēse, ‘Ngazukta ke igge anno gōyngge. Na kengō ēkenyanēno ke ḥong?’

²⁷ ‘Na hira churuo lalēn ugunu Muse na seēse, ‘Inde ibhbhaniny inye na te gulsa na ken lōga gayoye, a nēng?’

²⁸ Oo seni tōgōdhany damiya bare kōdhei hira Gibbsi?’

²⁹ Na Muse hunaa shikko ngalōktaye, dhōyu Gibbsi na

hangə baye kèe Midhiyam. Na bhagu ngonu ke komoni na irriyo erroye may ku ramman.

³⁰ ‘Na oynaa bhagea ngaorronu hunaa tewa zugorramande, kali kona tēu korua iho kutula kèe Sina jaa na aru hira ekkono :Tumu hunde i kuzubiyɔ talanga walda toyeye. ³¹ Na hunaa orroye, iwachiu. Na ogu jaa na kɔgɔnydɔ. Na shigu lɔga yokkono :Komoruyɔ Tumu hunde senne, ³² ‘Anye kani Tumu, komoruya bere eterisananyea :kokonginyaa gunyu Awurami ko Isaki ko Yaykobi.’ Na Muse dœebu na bhariyu tiktik. Na kaware tamarte na ngani ngagunyo.

³³ ‘Na s̄es̄e :Komoruyɔ, ‘Ghunuya chaha! Ngaya chileye a bheá barara kullena. ³⁴ Anye wa karra lɔga chɔllanenæa :zuga ganyu ella Gibbsigiye. Na wa kishikka hunde churne na arrɛ wuyte. Na mea wa kugou na kibaysiyɔ. Na wo na kèginy na wak Gibbsigiye.’

³⁵ ‘Nɔng ngahirra kèe Museye, annaa bere marrea :zuga Isirayeli na senesenea, ‘Hirre bere ibhbhaniny inye na te gulsa bheá nayo na ken lɔgɔye a neng?’ Na nɔng Tumu ibha Muse na ayne buyn na itonu na kalliyey zuga Isirayeli na kobhonisese bhee hɔli damiya bɔɔ yogesena :hiria ekkono :Tumu kuzubiyɔ toye. ³⁶ Na nɔng koo obhonisiu zugo Gibbsigiye na mesu lɔga bo kìwacheo barara Gibbsigiye ko Yirisiya Golonya ko hana woyea korugiye oynya zugo ramman.’

³⁷ ‘Na ngahirra kèe Museye, nɔng a hira bere yogesena zuga Isirayeli lɔgɔ na senesena, ‘Tumu ale berrana hir kona bheá gochonginyaa gu na a hira yogesena zugo lɔga yokkono :Tumu hunde nande.’ ³⁸ Na nɔng a hira bere ella ko zuga Isirayeli mukkinyana korugiye ko kokonginyaa ga na itinyanena ko hira ekkono :Tumu kutula kèe Sina na kɔyogesena lɔga Tumu ajiyea basey

na kamadhagiy agge.

³⁹ ‘Na yok kokonginyaa ga ngani ngaigomeseneo. Na tamara na esedhe loga hiniischinne na kawaga Gibbsigiye.

⁴⁰ Na seyesé Aron, ‘Agge ngahirra bere obhoniseoni Gibbsigiye kée Museye ka wa usu :ɔnɔng, inggareni. Na inye mea ga tegenyogiy galde barar dhiganiye sabbø.’

⁴¹ Na ngakaldonu yok tegenydo galite heo ko mør na uduldese go. Na ke ngaya ghendone ngagalita sena geye, dèle na te ga bo hinisi høla. ⁴² Na nøng Tumu tamaru yok na dhøyu na keterisana su ko tagi ko munyunya damite hinneye. Yok ngaløkta agga bere yokkonea :zuga yogesenea zugo løga yokkono :Tumu na kødhesenæa dadab na sennæa,

“ ‘Igge ngazukta Isirayeliye, huna bere ello korugiye
oynya zugo ramman
na messo ngawu na honyeo ahaa senno aye tumu,
bere udulogonyu anye dha? Oo?

⁴³ Nøng igge anna bere ibhbhano dukuwaa løma
galiya eleheneseno rea Moloki toye
ko galiya eleheneseno munyuniya eterisanno
:iggeu kønno Rebhban na løgønno bhe
zigeo.

Yok ngagalda agga bere ghendono :eygo na
ibhbho ke barari.

Na mea anye kahangung na choo Babilon dhøtto na
bhakko rena.’

⁴⁴ ‘Na yok kokonginyaa ga huna woyea korugiye, anna
bere lømmæa dukuwaa Tumu kàgadhdhanæa løga bere
bhiigesena :Tumu kokonginyaa ga. Na ngadukuwaonu
annaa bere ghendono :Muse damiya bere yogesena
:Tumu. ⁴⁵ Na kokonginyaa ga ko Yasu hunaa sereyea baa
bere dhakkana :Tumu bhe a bhorinyaa anaaye, dhumba

ngadukuwaonu na lögönoye. Na tēu ngonu ko bhee Dawiy ane komoru.⁴⁶ Na Dawiy teyelu :Tumu. Na nōng ghinu Komoruya Yaykobi Tumu na kigomesē bheā kōdhesēna nōng dori.⁴⁷ Na nōng hira bere kōdhesēna Tumu dori a :Sōlōmōn.

⁴⁸ “Nōng Tumu a komoruya tumony ko bany kumulōng na dora a kōdhedheā :zugu ngabhakko. Yōk ngalōkta agga bere yokkono :hira yogesēna zugo lōga yokkono :Tumu na senno,

⁴⁹ “Komoru se, “Tumu tundō a alleya nanu komoruny,

na ba a bheā kodogi jagarre.

Na igge senno tōgōndaganyu doree ku eneng?

Oo bhee senno kawseye a bhee ku eneng?

⁵⁰ Ngaahaya kumulōng ngayo ga keghendoni :anyo?””

⁵¹ “Igge ngaanno demnyogaa bo hinisi dhandala! Bho ngashikkoo dhul! Marro Kuloya Tumu huna bere kokonginyaa gu kali kali.⁵² Na bheā kokonginyaa gu inde zuga yogesēna zugo lōga yokkono :Tumu ngani kōgōraoye a nēng? Yōk chōo bere kōdhedheā zuga yokkonea lōga ale kunea :Hira Ridhing Ningginena. Na ko igge ibhtao nōng na ayeo mirōga na tōgōdhye.

⁵³ Igge anno ga bere ajungea :zuga ekkono :Tumu kera Tumu na ngani ngakōbhbhoo.”

Lōga Kūjēa :Istibhanos Benne

⁵⁴ Na yōk zuga kedhdheā lōgo hunaa shikkeā ngalōktaye, dēbē na angitesē Istibhanos hallaga.⁵⁵ Na nōng aynē :Kuloya Tumu gidhing na gōnyu tumu churr na aru dirama Tumu. Na aru Yesus hunde chil bheā Tumu siyo setende.⁵⁶ Na seu, “Alala! Warana tumony

dha wa oyε na anye mea kori Hiri Hoynε hunde chil bheā Tumu siyε setende.”

⁵⁷ Na yøk hunaa shikkεa ngaløktaye, ara wuy goore na tumudhu nyabha na nge gøra nene ke dhøne. ⁵⁸ Na tuguru chøo or dhey na køchø benne. Na zugaa senno køchø hiri benne ibhta ruminyaa ge na ojigi bhee tegayte kée Saol na købhøktø.

⁵⁹ Na hunaa ngani ujjøa benneye, Istibhanos ogolu Yesus na seu, “Komoru Yesuse, baseya nanu øge :inyo.”

⁶⁰ Na koo tøgødhu køma na aru wuy goore na seu, “Komorue! Ngaløkta ge geres eddeeyø hiniso løgo ngalømeseni!” Na ere.

8

¹ Na ko nøng Saol dha bere hinesen Istibhanos rese.

Løga Hangøa :Saoli Zuga Yøbhøbheø Yesus

Na kala reseø :Istibhanosi løgo te dhandali goore. Na zuga yøbhøbheø Yesus ella Yerusalemø kumuløng køgørtø na bhassaye. Na gena hangge oriya ella Samariyagiye, gen hangge oriya ella Yudhagiye. Na Yerusalemø dhøtø :zuga bere ekko :Yesusi søng. ² Na zuga kachchea Tumu gen ojigi Istibhanos. Na ibhigi duhu na turgi goore.

³ Nøng dha bere Saol se kuhuga zuga yøbhøbheø Yesus. Na tunugesen doriyo doriyo kumuløng na ghurtono zuga maya ko ga ngaha kari na køe doraat chibinuny.

Løga Kømadhøa :Zuga Samariya Kamannaa Challa

⁴ Na yøk zuga bere yøbhøbheø Yesus na hangnøna madhtesø zugo løga Tumu oriya bere hangnønøa kumuløng. ⁵ Na bheø ngazuktonu yøbhøbheø Yesuse, kona bere anna Bhilibhos. Na ogo Samariyagiye or konno na

madhesə zugo bheə Yesus anea hira kèberrana ku Kiristos.⁶ Na hunaa zugo shikkeə ləga genye na orrea hunde me ləga bo bararaye, chirara shee ke dhəne kumuləng.⁷ Na mənenga bhonda bheə zuga bo mera na ara wuy goore. Na ko yok anyakuwanda bo mera ko zuga chudhinəna baya.⁸ Na zuga ella ngaorronu hinisi te həli goore.

Ləga Hira Kèe Simon Ku Kay

⁹ Na dha bere ngaorronu lə hirre ku kay kèe Simon. Na kali kali dhəng re na se, “Anye kani hirre buye.” Na mannea :zuga Samariya kumuləng.¹⁰ Na erro ko zuga bibiyo chirarre nəng shee kumuləng na senne, “Ngahirra anna bo barara na lə barartina Tumu.”¹¹ Na bhee chirare nəngge, a ngaya mese ləga bo barara na iwachinene :zugu bərgunyaa bere kinginyeye.¹² Na nəng Bhilibhos hunaa madhesəna zugo kamannaa challa ale ləmeiy :Tumu ko ləga sara Yesus Kiristosi na shikkeaye, zuga maya ko ga ngaha kari yəbhə ləga yokkono :Bhilibhos na churte ma.¹³ Na ko nəng Simon yəbhu ngaləkta na churte ko yok kari. Na təru Bhilibhos na dhi kari gorre kəeye na iwachi ləga messo :Tumu bo barara dhandala.

¹⁴ Na yok zuga ekko :Yesusi ella Yerusalemə hunaa shikkəa zuga Samariya hunde dha yəbhə ləga Tumuye^m, ibhta Betiros ko Yohanis na ege ngonu.¹⁵ Na Betiros ko Yohanis koo ago na ogoldesə zuga Samariya Tumu na ko yok kəgesə :Kuloya Tumu.¹⁶ Yək zuga Samariya bere churnena sara Yesusi hung na chəə hirre dhəne Kuloya Tumu ngani kəgesəayo.¹⁷ Na Betiros ko

^m**8.14** Ngaləkta Tumu yəbhə :yokkuye a ləga bere Yesusi rəseiy agge na ujugea ləga ga gərsa.

Yohanis hunaa tadhdheā yok sənɔye, ɔgəsə :Kuloya Tumu.

¹⁸ Na Simon hunaa orro zuga ekko :Yesusi hunde tadhe zugo sənɔ na kəsen :Kuloya Tumuye, nəng ibha birinya na ayesə. ¹⁹ Na səesə, “Ko anye ayanyu bheā hunde katadhei zugo sənɔye kəsəna :Kuloya Tumu.”

²⁰ Na səesə :Betirosi, “Ok na gara ko birinyaa gunyu kari ke ngaya seni tale ləga ajiy :Tumu hələng birinyaye! ²¹ Na nəng inye bhee jəane bheā kayey Tumu ningge, ke ngaya kənga nunu bheā Tumu ane gərsiye. ²² Na məa inye ga ujuk ngaləkta bu gərəse na waga gəra Tumu na ogol nəng. Kako ale ujuk ngaləkta gəre esədhi :inyo hinisəye na sennaginy, ‘Any kagaraye.’ ²³ Anye koriny hunde hinisa nunu kəchinen goore na chibbenye :ləga gərsaye.”

²⁴ Na nəng Simon yagesə na səesə, “Ogoldogonyu Tumu na ngaləkta yokkogonyu :iggeuye ngakodokkoni!”

²⁵ Na yok hunaa yoktəseā zugo ləga bere orronəa kawarre messo :Komoru Yesusi na madhtəseā kamannaa nənə na tewa ushaye, ago oriya əlla Samariyagiye na madhtəse zugo kamannaa challa gərə gərə na waga Yerusalemɔ.

Ləga Madheā :Bhilibhosı Hira Itiyobiya

²⁶ Na kali kona hira ekkono :Tumu səesə Bhilibhos, “Bana ok ganggua iho ba karaneⁿ korugiye shidhnyesəna Yerusalem kəa ɔra kée Gaza.” ²⁷ Na bana na ogo. Na hunaa ngani kəaye, itinyandə ko gaymaya komoruya

ⁿ8.26 Ba karane a bheā kəsəneā “dəbub” gəlachin.

Itiyobiya loma buyn.^{ng} Nəng a hira ku gulsaa ibhbho birinya komoruya Itiyobiya ngaha kənno Hindeke. Nəng ngagaymaytonu dha bəo kə Yerusalemə na keterisan Tumu.²⁸ Na huna wokko ɔra nəne, dha bere ih kəga kòwoyea ghurtea :harteyau na toyi dadaba bere kədhdhana :hiria yugesəna zugo ləga yokkono :Tumu kəe Isayas.²⁹ Na nəng Kuloya Tumu səesə Bhilibhos, “Bana ok bheə ngahirronu wo kəga ghurtea :harteyauye na itinyandeyo.”

³⁰ Na Bhilibhos ngeu na uturbhanu. Na shigu hunde toyi dadaba Isayasiye, na ghinu na səesə, “Ngangaye, ngadadabta toyiye hologun gayo?”

³¹ Na nəng yagesə na səesə, “Hunde hirre madhdhaganyi ninggeye, ale ngaləkta kaga enəng? Ga irəga tundə gorra kiə :anyoye na keteldi kari.” Na irəgu.

³² Na dadaba bere toyeo dha bere toyi bhee se,

“Nəng bere kətəkka huna medera kənno kındiye.

Na təheyə ko mena hunde kegedhana choreye iho

Ngagalita ghurte
:harteyauye a
kəga bere woyea
:zugu huna
turubeluny
ngabərguonu.

^{ng}**8.27** Ngahirra a hira həta ko bia kùjjo bhura na moga ngahinnoo na ngahirra kajə buyn na bhək ahaa komoruny.

laay.

Na lōgo ngani koyogoo dhul.

³³ Na maktese :zugu butomo na ke na lōga gēnyē shēe ngani ngakedhdheo.

Na hunde baseya nēne a nganda wa garesēa baye,
Ale lōga ashāa gēnyē zugo kōbhēsen :nōy?"

³⁴ Na nōng hira ku gulsa ghinu Bhilibhos na sēesē, "Ga yogogonyō, ngangaye Isayas dha bere yokkono lōga gigi? Dha bere yokkono ga gēnyē oo gee ana?" ³⁵ Na nōng Bhilibhos imimishiyo lōga ella dadabaa gina na madhēse hiri kamannaa Yesusi challa.

³⁶ Na hunaa ngani hēaye, dakta bhee lō ma. Na gulsa seu, "Yōk ma a ngagiyā ni. Na hunde kūchurre, ahite kanyēanyi ihe?" ³⁷ Na nōng Bhilibhos yagesē na sēesē, "Hunde yēbhi hinisō dherye, churnēndō." Na gulsa seu, "Yesus hunde a eriya Tumu bere kēberrana ku Kiristose, keyēbhiyō."^{ny} ³⁸ Na sēesē hira tōkka hartey na kichile hartey. Na koo Bhilibhos ko gulsa yōk bhonda na ago chōo bheā eleā ma. Na Bhilibhos churu gulsa ma. ³⁹ Na hunaa ngani bhonsanea bheā manyde, Bhilibhos ḥōgē :Kuloya Tumu dari heb hung. Na hira ku gulsa Bhilibhos sēgen ngani ngaorro. Na ogu ke na bo hini hōla. ⁴⁰ Na Bhilibhos nōng kargi Azotosō na madhēse zugo kamannaa Yesusi oreē kumulōng gōrō gōrō ko bhee dogē Kesariya.

^{ny}**8.37** Dadabinyaa Lōga Tumu tuga Giriki gena ngalōkta el 37ōye ningge.

9

Ləga Yəbhəa :Saoli Kamannaa Challa

¹ Na nəng Saol dha bere dəbiny na ngani hinesen zuga yəbbhbəa Komoru Tumu rəse. Na ogo bħəa għoldanga doraa Tumu barara bo. ² Na ghinu na kəgħdhes ċadab na kōġe na kayes zuga ellsa doriyoa kàmadħea zugo ləga Tumu Demaskogiye. Na hunde joana zuga kəbhbħəa Gangua Yesusie, kibha ga maya ko ga ngaha kari na kōġe doraa chibinun iho Yerusalem. ³ Na hunaa kōa na senno kadak Demasko jaaye, tumu bhadha dari na abakkalu bheu iheu :neħa. ⁴ Na chou ba na shigu hirre se, “Saol, Saol korrany ke əng?”

⁵ Na ghinu :Saoli na sees, “Komorue! Ani nəng?”

Na nəng yagese na sees, “Kani ngahirra korrany :inyo kēnnony Yesuse. ⁶ Na məa bana ok or toye. Na ləkte kēe mese ale yokkoginye ngonu.”

⁷ Na zuga dhiyəa ko Saol hunaa yək shikkeä meziye, chili laay na dhitte rib. Na hirre meziye ngani ngaorreø.

⁸ Na nəng Saol bana bħea ujjea ba. Na hunde oddono kawareye, bħo ngani ngaorro. Na ibhigi :zugu siy় na dhigana chou Demasko. ⁹ Na ungo sizzi bħo ngani ngaorro. Na saniu hozzo na amiss ngani ngaammo na ma ngani ngamatto dhul.

¹⁰ Nəng Demaskogiye dha bere lə hirre yəbh Yesus kēe Hananiya. Na yoges :Komoruyə ləgo huna kunauny na sees, “Hananiyaye!”

Na nəng elee, “Woy Komorue!”

¹¹ Na sees :Komoruyə, “Bana ok gangua kēleo ‘Dib.’ Na ok doraa hira kēe Yuda na lameo hira Tersese kēe Saol ngonu. Nəng məa a inde alline ko Tumuye. ¹² Nəng

wa orro hirre kèe Hananiya huna kunauny hunde kun na tadhe siyo na kaware oninya na or bhoye.”

¹³ Na nong Hananiya seese, “Komorue! Ngahirra bare kishikka hunde se tiranye zuga gunyu ridhing ningginena ella Yerusalemgo gooreye. ¹⁴ Na bare ayea :goldangeaa dora Tumu barara bibiyo lgo na kecheb zuga eliyea sara gunyu ella ngaya kumulong.”

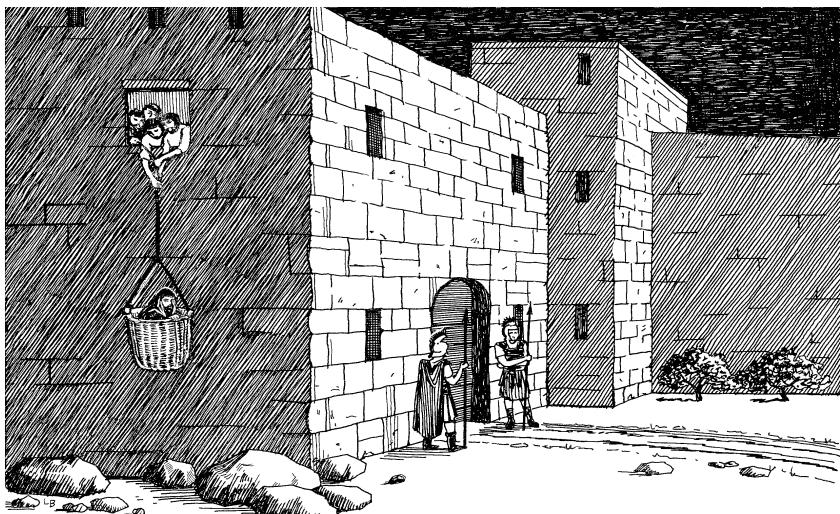
¹⁵ Na nong Komoru seese, “Ay! Ogo assa! Nong a hira bere keberrani :anyo na koyogese bhorinyaa anaa ko komortena ge ko zuga Isirayeli sara ganyu. ¹⁶ Na ale kudhugunesen nong bhea ale chollanenea sara ganyu.”

¹⁷ Na Hananiya bana na ogu dora ihea :Saoli na tunugu. Na tadhe siyo na seese, “Gochonga nanu Saole, anye ekkonony :Komoruyo Yesusi, hira bare dhollaginyi re goru huna kuni ngaya. Na ekkonony bhea nunu na ar bho na kogagini :Kuloya Tumu.” ¹⁸ Na galite heo rugerugey ngoa kawariy় shaw hung na aru bho. Na nong bana na kuchuru ma. ¹⁹ Na usu amisse na komi dagu ba.

Loga Madhinenea :Saoli Demaskogiye

Na ungge muchugi teldi ko zuga yebhbhe Yesus ella Demaskogiye. ²⁰ Na togodhay madha doriyoa kamadhe zugo loga Tumu ella Demaskogiye na madhes zugo hunde Yesus a eriya Tumuye. ²¹ Na zuga shikke loga madhinenea :nea kumulong iwachiye na se, “Nganda ngayo hira bo korrrana zuga eliyea sara Yesusi Yerusalemgo na kunno ngaya na kibh ga ella ngaya segen na kayese goldangea dora Tumu barara bibiyo?” ²² Na nong Saol te onne na dhugunes zuga Ayhudhi bhakke Demasko bhea Yesus anea hira keberrana ku Kiristos dib na yok reg :lokku.

²³ Na hunaa ungo tewa mériye, zuga Ayhudhi daga go na kögödho Saol. ²⁴ Na yok tunggese waranyoga orony kumulɔng bar ko kali na kögödho. Na nɔng Saol shigu lèga dogea :yokku go. ²⁵ Na baro zuga kɔbhbhæa nɔng ibhta na oytese kolite toye. Na ɔsonisi bheä ku hologun iho sariya orony ku be heta ko bhurbhur na dagu ba bay bhɔ.

Ngagalda kèlehenesen sariya ɔra zuga Ayhudhi ku be loma bhurbhur bere kɔsonisiyea Bhaulos kolitegiye na dogea ba sariyo bhɔ.

²⁶ Na hunaa Saol kɔa Yerusalemɔ na koo ilobbo bheä senno kasay zuga yebhbheä Yesus ella ngonu na keteldi kariye, yok tengere kumulɔng ke ngaya senɛ nɔng kako hira yebhbha Yesus dhere ngani keteoye. ²⁷ Na nɔng Barnabas ko na dhiganu chɔo bheä zuga ekko :Yesusi. Na kɔbhese ngalɔkta bare Saoliye hunde dha bare itinyanne ko Komoru gɔrɔ na or na mezee kari enengge.

Na kɔbhɛsɛ ko lɔga bare madheɑ zugɑ sara Yesusi Dɛmaskogiye dib.²⁸ Na nɔŋ Saol tɛldi ko yɔk kari na tɔu Yerusalemɔ damite hineye. Na madhu zugɑ sara Komoru Yesusi dhem dhem hung.²⁹ Na mɛzi ko zuga Ayhudhi gayea tuga Girikuny na ekenyandey lɔgo. Na yɔk dakte nɔŋ go na kɔgɔdhɔtɔ.³⁰ Na hunaa zugɑ yɛbhbhɛa Yesus takta ngaloktaye, dhigana chɔɔ Kesariya na itono Tersesegiye.

³¹ Na koo zugɑ yɛbhbhɛa Yesus ella Yudhagiye ko Gelilagiye ko Samariyagiye hinisi telda bay na bhaga ba shɛe. Na iriyu :Kuloya Tumu na te dhandali. Na yɔk ago na te meri na aye Komoru Tumu diram na dhɔngɔye.

Lɔga Ihɛa :Betirosi Lidagiye Ko Yobhegiye

³² Na kali kona hunaa Betiros woo ori toyeye koo gɔnyu zugɑ kachchɛa Tumu bhakkeɑ Lida.³³ Na ngonu daga hirre kɛe Eniya dha bere anyakuwaninya kingi na oyanya issey ungu hayagiye.³⁴ Na sɛɛsɛ :Betirosi, “Eniyaye! Wa ibaysenyo :Yesus Kiristosi. Na ga bana tehe hayaa nunu!” Na nɔŋ bana ke tiri.³⁵ Na zugɑ bhakkeɑ Lida ko Sarona argi nɔŋ na yɛbhɛ Komoru Tumu kumulɔng.

³⁶ Nɔŋ dha bere ora kɛe Yobhe lo terite yɛbh Yesus kɛe Ngatabita. Na sara gɛnye tuga Giriki keli Ngadorka.^o Na nɔŋ kali kali me lɔga challa na eana zugɑ ku bhoyoga.³⁷ Na kalaa gina ilagau na ere. Na tonyigi :zugu na ayte na ulubu doraa ku balanggi tundo.³⁸ Yɔk dha bere Lida ko Yobhe a oriya ella jaajaa. Na yɔk zugɑ yɛbhbhɛa Yesus bhakkeɑ Yobhe hunaa shikkeɑ lɔga ihɛa

^o9.36 Sara gɛnye Surichɛn dha bere kɔgɔdhɛsen kɛga dusuny na keli “Ngagundi.”

:Betirosi Lidagiyeye, ege zukte ku ramman na kɔtɔllɔsɛsɛ na kugo ke tiri.

³⁹ Na Betiros dhiya ko zugaa kèkko na hoy a chɔɔ balanggi tundɔ bhe a ihɛa hiraa rɛsa. Na terroa ku bhoyoga⁹ kumulɔng hoy a na munydesɛ Betiros na dhɔldesɛ nɔng tanduranya ko ruminyaa bere dhakkana :Ngadorka kala bere elea kari na turgi burr.

⁴⁰ Na nɔng Betiros obhonisiu zugo kumulɔng bhɔ. Na tɔgɔdhu kɔma na alliyɛ ko Tumu. Na gɔnyu hiraa rɛsa na eliu na sɛɛsɛ, “Tabitaye! Bana!” Na nɔng Ngatabita ɔda kaware. Na hunaa orro Betirose, bana na liginu tunɔ.

⁴¹ Na ibhu :Betirosi siyɔ na dhɔnga na chilu tunɔ. Na koo eliu zuga yebhbhe a Yesus ko terroa ku bhoyoga na dhɔlese yok hunde dha bana rɛseyɔye. ⁴² Na ngalɔkta taga :zugu na tehɛtey ko Yobhe kumulɔng. Na zukte méri yebhe Komoru Yesus. ⁴³ Na Betiros tɛu Yobhegiye bhee hirre sib sayo kɛe Simon ungge méri.

10

Lɔga Elia :Kornoliosi Betiros

¹ Dha bere Kesariyagiye lɔ hirre kɛe Kornolios. Na a gulsa a bholisi allinenea bholisa kɛnno “Kimsiya Dhaleni” gam kona. ² Na nɔng ko zuga gɛnyɛ kumulɔng bere anna zuga kachche a Tumu na ɛngersea na ajje a diram. Na nɔng bere ɛana zuga ku bhoyoga shɛe na allinenea ko Tumu kali kali. ³ Na kali kona rayagiye^r

^{9.39} “Terroa ku bhoyoga” a bhe a kɛnɛa a terroa zuga ge bere gammɛa yok dha bere erta.

^{10.3} Kolea raya a kolea zuga Ayhudhi allinenea ko Tumu kali kali.

Tumu ayne Kornolios ləgo huna kunauny. Na aru hira ekkono :Tumu tok hunde kun na eli na senesən, “Kornoliose!”

⁴ Na dəebu na gənyu hiraa kəkkono churr na ghinu na səesə, “Komorue, wa təlo ḡoŋ?”

Na hiraa kəkkono yagesə na səesə, “Ləga bere εanəi bhoyoga ko ləga bere ogolei Tumu, wa teheta ko ahaa uduləseni nəng na tehenna. ⁵ Na mea eg zugo Yobhegiye na keli hirre kée Simona kənno Betirose na kugoyə.

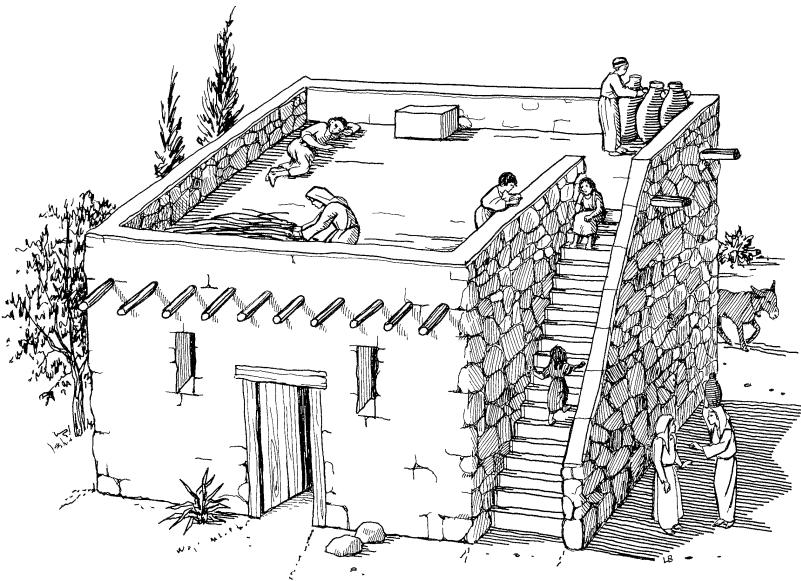
⁶ Nəng mea a kəməni bheə hira sibbo sayo kée Simon bhakka yirisi tugo.”

⁷ Na hira ekkono :Tumu yogesəna ngaləkta hunaa kennəna ko nəngge, Kornolios eleo zuga messea zinggo doraa nənə gee ku ramman ko bholisiya bhekka nəng yəbbhbha Tumu. ⁸ Na dhugunesə ngaləkta kumuləng na egu Yobhegiye.

Ləga Orro :Betirosi Huna Kunauny

⁹ Na bhorroyə zugaa kəkko hunaa hea na kali kəngə dokkeə ngaərronu jaaye, nəng Betiros bana na irəgu dori bheə ku balanggi tundə na kalliyə ko Tumu^s. ¹⁰ Na dhagu :hozzo na tehənu amisse. Na hunaa zugo ngani okkeə amisseye, nəng aru ləga ajəa :Tumu huna kunauny. ¹¹ Na aru tumu hunde one na galiya bo həta ko ruma ku charki nyabha iriyne na ngoana baye. ¹² Na ngarumbonu bere ləma kəginya εyənya bhiy bhiy. Gena a kəginyaa dusuny. Gena a ahaa kiwoo. Gena agga silolnəna bay na gen a shəaa banseə tumə. ¹³ Na koo shigu ləkte senne, “Betirose, bana na in ngakəginyaya na usu!”

^s**10.9** Doriyoa zuga Isirayeli ku bəna kurachin heo boloy oo rata. Na a bheə awuseə :zugu.

Ngadoriya kèlehenesen doraazuga Ayhudhi ku be loma
bhæa kawsea dorigiye tundo

¹⁴ Na yagese :Betirosi na seese, “Komorue! Nganga ngayo! Anye ahaye bu gersi lommæ ridhing ngani kusso dhul.”

¹⁵ Na koyoktese logo segen na keseyses, “Ahiya tuho :Tumu ridhing ningginena, ke gersi ngabhodhi.”

¹⁶ Na hunaa koyoktesea ngalokta kengi sizzi na tewa ushaye, galiyaa ku rum kayaaga tumo ke tiri.

¹⁷ Na Betiros esedhu na seu, “Na dha ale ngakunaya hologun a eneng?” Na hunaa ngani esedhdha ngaloktaye, zuga bare ekkono :Kornoliosi lamiyo doraaz Simoni. Na jøya na hoyana chili warano. ¹⁸ Na eliyen na ghini na seyese, “Hirre kée Simon Betirose boc lammano :iggeu?”

¹⁹ Na Betiros hunaa ngani ungusesena kunaye, seese :Kuloya Tumu, “Lamienye :zukte ku sizzi. ²⁰ Na ga bana

na bhon bhɔ na dhi ko yɔk kari. Yɔk ngazukta agga kekkoni :anyo na ko hini ngadhagineno.”

²¹ Na nɔng bhona na assa yɔk. Na s̄eesɛ, “Saro! Hirre lameonyuye kani nganda. Na honyeo lɔk giyong?”

²² Na yɔk seyɛsɛ, “Agge kohonyo bheā hira ku gulsaa bholisuny kɛnno Kornolios. Nɔng a hira challa kacha Tumu na dhɔngngea :zuga Ayhudhi kumulɔng. Na bare hira ekkono :Tumu kullena ayneā nɔng lɔgɔ. Na eleny na ok doraan nene na kishik lɔkte gunyde.” ²³ Na nɔng lamma na dhiganu dorigiye na te kɔmɔna gənye.

Lɔga Kɔea :Betirosi Doraan Kornoliosi

Na bhorroyɔ Betiros bana na dhi ko yɔk kari. Na ko yɔk zuga yebhbheā Yesus bhakkeā Yobhe gena tɔrɔ nɔng na dhi kari. ²⁴ Na bhorre daga Kesariya. Nɔng Kornolios dha bere eleono bhenen ko bekanyaa genye na ree Betiros. ²⁵ Na Betiros hunaa tunukkono doriye, Kornolios ko na tɔgɔdhɛsɛ nɔng kɔma. ²⁶ Na s̄eesɛ :Betirosi, “Bana tunɔ! Anye kani hiri hunde nunde.”

²⁷ Na hunaa dhakkeā kali na tunukkeā dori toyeye, Betiros aru zuga bo mera dhaa mukkinyana na ɛlla dorigiye. ²⁸ Na s̄eesɛ, “Nɔng igge kera Ayhudhi gaoyɔ hunde hira Ayhudhi ko hira bhora anaa kari ngaɛllo na ane kulleye. Nɔng anye bare dhɔlaganyɔ :Tumu lɔk gena. Na mɛa hunde kugunyi hir kona ke gersi oo huna hira mara :Tumuye, a kulle. ²⁹ Na huna bare eleonyɔ, ngani ko hini karakteoyo na katamarro. Na kugou hung. Na bare eliyɛanyu lɔk giyong?”

³⁰ Na yagesɛ :Kornoliosi na s̄eesɛ, “Anye bortɔa bortune rayagiye bɔɔ kallineno ko Tumu doraan nanu. Na karra hira bo malukko ruma bo bhadhdha hunde chillagany muma nanu dekte. ³¹ Na seagany,

‘Kornoliose, lōga bere ogolei Tumu wa shikka. Na ga
bere eanei bhoyoga wa tehenna.³² Na eg zugō
Yobhegiye na koyoktese Simona kēe Betiros na kugoyō.
Nōng mēa a kōmōni bheā hira sibbo sayo kēe Simon
bhakka yirisi tugō.’³³ Na kegoginyō zugō ke tiri. Na
ngaya kunēye a challi. Na agge wa kumuknyēsēo ngaya
kēlē ko Tumu kariye kumulōng na kishikto lōkte ajiny
:neā na seni yogogiyte.”

³⁴⁻³⁵ Na nōng Betiros yogo lōgō na seu, “Anye wa
katagga dhore! Tumu dha zugō ngalello na hin chō
zuga bhora anaa ēngersea nōng na messēa lōga challa
kumulōng.³⁶ Kamannaa bere yogesēna :Tumu zuga
Isirayeli, igge gaoyō. A kamannaa Komoruya zugony
kumulōng challa kēnno Yesus Kiristos. Na agge hunde
kēyēbh nōngge, kēl ko Tumu ke na bo challa sheē.

³⁷ Chō ko igge lōga bere bhugnyēsēna Yudhagiye
kumulōng gaoyō. Yōk a lōga bere imimishinyana
Gelilagiye kolea bere dheshshanea :Yohanisi madhaa
churēa zugō ma.³⁸ Na bērgua churēa zugō ma, Tumu
annaa bere uhudhdho Yesusa Nazeriti Kuloya nēne na
ajea barartin. Na hande kōye kumulōng ella ko nōng na
messo lōga challa. Na chō ibayseo zuga chibbo
:Moldoyō kumulōng.

³⁹ “Na agge kanno zuga korrono ngalōkta bere me :neā
Yudhagiye ko Yerusalemoye kumulōng kawarre. Nōng
bere ibhbheā :zugu na ujēsēna muddenne keyō na
ilakkēa na rēsayō.⁴⁰ Na unga anēa sizzi nōng dhōngā
:Tumu rēseyō na bau na kargiyē.⁴¹ Na huna bere
dhōllana rē, zugō kumulōng ngani kargito. Bere korro
:aggeu sōng, zuga bere berraniy :Tumu sabbō. Na chō
huna Yesus bansana rēseyō, agge kanno zuga bere kello
ko nōng na kumulnēno kari.⁴² Nōng anna bere ayiyō

ləgə na kàmadhteseo zugo kamannaa nene. Na kòyokteseo zugo hunde Tumu bere berrana Yesus na kete hira kedhdho ləga zuga ressea ko ga zuga ella baseyo kariye.⁴³ Na zukte yebhbhe nəngge kumuləng jəane bhəa ujugea ləga ge gersa sara genye damiya bere yogea :zuga yogesəna zugo ləga yokkono :Tumu.”

⁴⁴ Na hunaa Betiros ngani yokkono ngaləktaye, zugaa chirarnena ngəesə :Kuloya Tumu kumuləng. ⁴⁵ Na zugaa yebhbhe Yesus bere kedhdhe rehiya maya na dheanəa ko Betiros iwachi ke ngaya chəə zuga bhora anaa ko yək kəsen :Kuloya Tumuye. ⁴⁶ Ləkte iwachinəe :yəkkuye, a ngaya shige zugo hunde mezəe tugi genne na eterisanə Tumuye.

Na Betiros seu,⁴⁷ “Yək ngazukta wa əgesəa :Kuloya Tumu huna bəə na. Na məa hunde kuchurə ma, anda kanyə :noy?”⁴⁸ Na ayne zugo ləgə na kùchuru sara Yesus Kiristosi. Na yək zuga ngəsəna :Kuloya Tumu koo təlləsəsə Betiros na kətəlda kari unggə muchugi.

11

Ləga Kəbhəsəna :Betirosi Zuga Ella Yerusalemə Yebhbhe Yesus

¹ Na zuga ekko :Yesusi ko gochonginyaa yebhbhe nəng bhakkeə Yudha, shigi hunde dha bəə zuga bhora anaa yebhbhe ləga Tumuye. ² Na Betiros hunaa wokko Yerusaleməye, wologo :zuga yebhbhe Yesus bere kedhdhe rehiya maya. ³ Na seyəsə, “Inye ogu bhəa zuga rehiya maya ngani kegendao na muldeoye, təlo əng?”

⁴ Na Betiros imimishiyo ləga bəə dokkono na kəbhəsə kumuləng shee na seesə, ⁵ “Anye huna kihi Yobhegiye,

bœ̄ kallineno ko Tumu. Na karra lœ̄ga kunguseeni huna kunauny. Na galite koriye anna bo heta ko ruma ku charki nyabha iriynena. Na ngœ̄a tumœ̄ na ko bhœ̄a kihei :anyo.⁶ Na hunaa kuguniyi ngagalitonu shœ̄eye, karra keginyaa bo mera. Keginyaa dusuny ko ga kiwoo ko ga silolnena bay bay ko shœ̄aa bansea tumœ̄.⁷ Na kishikka lœ̄kte sennaganye, ‘Betirose! Bana, in na usu!’

⁸ “Na anye kayageseu na keseeseu, ‘Komorue, nganga ngayo! Anye ahite bu gersi ku ridhing ko mea ngani kùsso dhul!’

⁹ “Na kishikka lœ̄kte koyokkogony tumœ̄ segen na senne, ‘Ahiya tuho :Tumu na ridhing ningginena, ke gersi ngabhœ̄dhi.’¹⁰ Na koyoktogony ngalœ̄kta jagare kengi sizzi, na ngagalitonu kàyaga tumœ̄ segen.

¹¹ “Na yœ̄k dhaa zukte ku sizzi këkkogonyi hoyo Kesariyagiye chœ̄o dora akihei na chili warano.¹² Na yogogony :Kuloya Tumu lœ̄go na ko hini ngakadhagineno na kidhiyo ko yœ̄k kari. Na chœ̄o ngagochonginya ku illeyte bœ̄o kidhiyano na keheo dora a ngahirronu kari.¹³ Na nœ̄ng yogogiy lœ̄ga dha orro :nœ̄a. Nœ̄ng dha bœ̄o or hira ekkono :Tumu hunde kun na chil dora a nœ̄na aje lœ̄kte senne, ‘Eg zugo Yobhegiye na keli Simona ke Betiros na kugoyoye.¹⁴ Nœ̄ng ale yokkoginy lœ̄ga kibaysiyenyi inye ko zuga gunyu kumulœ̄ng.’

¹⁵ “Na anye hunaa koobheseni lœ̄goye, Kuloya Tumu ngœ̄esé zugo damiya bere ngœ̄sageiy agge sabbœ̄.¹⁶ Na kagadhau lœ̄ga bere yokkono :Komoruyœ̄ na senneœ̄, ‘Yohanis annaa churnena ma. Na nœ̄ng igge ale kùchurrong Kuloya Tumu.’¹⁷ Na Tumu hunde a nganda aje zuga bhora anaa Kuloya nœ̄na damiya bere ajey agge zuga kœ̄yebhbha Yesus Kiristos sabbœ̄ye, anda anye

Tumu kaganye εnεng?”

¹⁸ Na zugo hunaa shikkeα ngaløktaye, røge :løkku. Na eterisana Tumu na se, “Na mæa kèe Tumu wa aynæa zuga bhora anaa bheα ujugea løga gε gersa na kawakta gøra nene na køjøya baseya iho dhul.”

Løga Zuga Ella Ansokiyagiye Yεbhβhæa Yesus

¹⁹ Na kala bere kùjøa :Istibhanos na røseα, zuga yεbhβhæa Yesus dha bere kògørrana na hangne na bhassane na gena hε Bhinkegiye ko Kobhorosø ko Ansokiyagiye. Na hunde høye, dha bere madhesene kamannaa Yesusi zuga Ayhudhi søng. ²⁰ Na bheα zuga honyo Kobhorosø ko Kerenagiye gena yøk ago Ansokiyagiye na madhtesø chøø zuga Giriki kamannaa Komoru Yesusi. ²¹ Yøk bere εana :Komoruyø goore na zuga bo mera yεbhta kamannaa Yesusi na wakta gøra Komoruny.

²² Na zuga yεbhβhæa Yesus εlla Yerusalemø hunaa shikkeα ngaløktaye, ege Barnabas Ansokiyagiye. ²³ Na nøng hunaa køa na dokkono na orro løga bo challa chirbhisiyea :Tumu zugoye, dølu goore na iriyu na kemetta na keyebhe Komoru hinisichinne kumuløng.

²⁴ Nøng a hira challa bere køsøna :Kuloya Tumu na yεbhβhæa Komoru goore. Na koo madhu zugo na ga bo mera yεbhe na hoy a gøra Komoruny.

²⁵ Na Barnabas koo ogu Tersesegiye na kalameo Saol.

²⁶ Na hunaa jøanaye, dhigana chøø Ansokiya. Na oyo dhøne kumuløng yøk ko zuga yεbhβhæa Yesus εlla ngonu mukte na madhtesø zuga bo mera kamannaa Yesusi. Na zuga yεbhβhæa Yesus εlla Ansokiyagiye a

zuga sabbune bere kògôdhësëna sara kèe “Kiristiyan.”^{sh}

²⁷ Na ngakaldonu zuga yogesënea zugo lôga yokkono :Tumu gena banda Yerusalem na ago Ansokiyagiye.

²⁸ Na bheà ne toye hirre kèe Agabhos bana na yogo lôga ajea :Kuloya Tumu na seu, “Ale baa Rome kumuløng ba a hozzoa bo.” (Yøk ngaløkta dha bere hë na bhugnyësëne bërgua bere Kilawdi anea komoruya Rome.) ²⁹ Na zuga yëbbhbheà Yesus bhakkeà Ansokiya esëdhe lôgo na kumukta ahaye lommëye na keyay gochonginyaa bhakkeà Yudha. ³⁰ Na ibhta ahaa mukkanëa na aye Barnabas ko Saol na kayësë gulsachina zuga yëbbhbheà Yesus ella Yudhagiye.

12

Lôga Kòbhonisionëa Betiros Dora Chibinuny

¹ Na ngabërguonu a bërgua bere komoruya kèe Heredios tiranyëa zuga yëbbhbheà Yesus gena na korranea. ² Na koo tøgôdu gochonga Yohanisi kënnno Yaykob mashagiye. ³ Na yøk zuga Ayhudhi delye. Na hunaa Heredios orro ngaløkta dele :zuguye, unga Gibiriya Ammea :Zugu Lotay ibhu Betiros sègen. ⁴ Na òge dora chibinuny na ayne bholi lôgo na kebhëgë shëe. Na bholise bhëginëye kegendiyya gaminya wush. Na zuga bhëginëna gambe dhëne kete wush. Na hunde Gibiriya Ammea Lotay te ushaye, se kegen lôga Betirosi bheà zugony na këgondö. ⁵ Na Betiros këbhëgë dora chibinuny ngonu. Na yøk zuga yëbbhbheà Yesus dha bere ogolesene Tumu goore.

^{sh}**11.26** “Kiristiyan” a bheà këneà zuga yëbbhbheà Yesus Kiristos.

⁶ Na hunaa Heredios εsεdhda lōga senno bhorroyo kidhiganayey Betiros na kegedhē lōga genyeye, dha bere barɔ Betiros kichib gørgøriyaye ku ramman na ojεsene bholise ku ramman kerghen na ungusø. Na zuga bhεginεna gena bhεkkε tutuga doraa chibinuny. ⁷ Na hira ekkono :Komoruyø Tumu dhula dari. Na abakkanu doraa chibinuny toye na te høli. Na kuru Betiros na ibanisiu na seεse, “Ga bana ke tiri!” Na hunaa bansanaye, gørgøriya kichibea sεnø ngøya.

⁸ Na seεse :hiraa kεkkono, “Bana chεbbe! Na bhuruyεse jagare chaha!” Na nøng chebbε. Na seεse :hiraa kεkkono sεgen, “Maluk ruma nunu na købhaanydø.” ⁹ Na Betiros bhona na købhu. Na yøk ngaløkta wa or :nea me :hiraa kεkkonoye, dha bere nøng se dhore ngayo. Nøng se kako a lōga orro kunaø. ¹⁰ Na

Ngadoriya kεlehenesøn doraα bere kichibea Betiros

yøk ago na dha zuga bhækkea doraa chibinuny toye ko ga bhækkea tutuga bhone bhø. Na hunaa dokkeä warana gheru ku tomogi këhëea ør toyeye, waran oyë bhichang. Na bhone na høytese ganggu na ago. Na hunaa ngani heaye, hira këkkono dhulu dari.¹¹ Na Betiros tagu løgo na tungesë hinisø na seu, “Komoru hunde dhaa ego hiri tumø na ibayseony bheä Herediosi ko bheä zuga Ayhudhi eséhdhæanyeä anye løga gersa kumuløngge, wa katagga dhore.”

¹² Na hunaa tagga ngaløkta shëeye, bana na ogu doraa Mariyami. Nøng Mariyam a mamaa Yohanisa këe Markos. Na zuga bo mera dha bere alline ko Tumu ngonu.¹³ Na nøng ko na chilu warano bhø na eleë. Na sedheyte mesine dorigiye ngonu këe Ngarodaye ogu na kichirar hirre elineye.¹⁴ Na hunaa tagga Betiros tugoye, delu goore. Na waran ngani ngaowonoo na wagu dorigiye ke tiri. Na yogesë zugo na seëse, “Betiros aynda chil waranøye!”

¹⁵ Na yøk ngani ngayebhbheo na se, “Wa useny :lolu?” Na nøng adhesë dirr na seëse, “A nøng dhore chi so!” Na yøk yaktëse na seyëse, “A hira ekkono :Tumu bhekka nøng ka so.”

¹⁶ Na nøng eleë dirr. Na hunaa zugo owonea waran na gunynyëaye, iwachiye.¹⁷ Na nøng lamu zugo siyo na kidhitë rib. Na købhëse løgaa økkanæa :Komoruyø doraa chibinuny. Na seëse, “Ngaløkta købhëse Yaykob ko gochonginya gena.” Na koo kendë na nøng ogu ba konnø.

¹⁸ Na hunaa bho arsaye, bholi deebe na regë :løkku na ghindë këngø na se, “Betiros dhaa ogu ori?” Na tengëre bho goore.¹⁹ Na nøng Heredios lamiu Betiros dirr na ngani ngajøanaao. Na maragu løga zuga bhæginëna haale

na wurto aynē zuga atiea zugo lōgo na kindito.

Lōga Rēseā :Herediosi

Na nōng Heredios bana Yudhagiye na ogu chōo Kesariya na tēu ngonu.²⁰ Nōng dha bere wologinē ko zuga Tirosi ko ga Sidona. Na yōk muktiyaa ke dhōne na ghini hira kacha nōng kēe Bhilastos na kighinēsē bheā kedhdheā ko komoru lōgo. Nōng Bhilastos a hira yebhbha :Herediosi goore. Na igomēsē na dhi kari chōo bheā ihea :komoruyō na kegedhigi lōgo ke ngaya amissēa oriya ngazukta kōhonyē baa Herediosiye.

²¹ Na unga senno kitinyandey, Heredios malugu ruminyaa gēnyē dēldēla komorumo. Na tēu alleya nēnē komoruny na yogēsē zugo lōgo.²² Na zugo ara wuy na se, “Ngalōkta a lōga yokkono :tumu konno!^t Ga yokkono :hiriyō ngayo!”²³ Na nōng Heredios Tumu ngani ngadhōngngo. Na hira ekkono :Komoruyō Tumu dhula dari na aynē ilagay. Na bhayaga :kurutu na ere.

²⁴ Na yōk lōga Tumu tehētey ko ba.

²⁵ Na Barnabas ko Saol hunaa ayea zugo ahaa ginani na tewa ushaye, banda Yerusalemō na dhiya ko Yohanisa kēnno Markos kari na waga Ansokiyagiye.

13

Lōga Kitoneā Barnabas Ko Saol

¹ Dha bere bheā zuga yebhbheā Yesus ella Ansokiyagiye lō zukte yogesēnē zugo lōga yokkono

^t**12.22** Ngazuktonu senne ngangaye, dha bere a zuga ibhbheā galde méri ke barari ke tumoa ge.

:Tumu ko ga madhinəna. Na yøk a Barnabas ko Simona këe Korrø ko Lukiyosa bere bhakka Kerena ko Saol ko lukuriya komoru Herediosi këe Minan.² Na kali kona yøk hunaa ngani eterisannea Komoru na chibbea rehi hozzoye, yogesø :Kuloya Tumu løgø na søesø, “Ibhtaganyu Barnabas ko Saol na kemesigi zinggoa bøø kelisøni na kayne.”³ Na hunaa chebta rehi hozzo na alliyøa ko Tumu na tewa ushaye, tattø yøk senø na tuhu na itonoye.

Løga Eløa :Barnabasi Ko Saoli Kobhorosø

⁴ Na Barnabas ko Saol yøk egu :Kuloya Tumu na ago chøø Selekiya. Na Selekiyagiye ngonu banda na ago gonggulø chøø Kobhoros.⁵ Na hunaa dokkeø øra këe Salamiseye, ago doriyoa kàmadheø zugo løga Tumu na madhtesø zugo løga Tumu. Nøng Yohanisa këe Markos dha bere øl ko yøk kari na øanayo.

⁶ Na hunaa dhoyøa Kobhoros ori toye na dokkeø øra iho dheyø këe Babuye, koo itinyande ko hirre Ayhudhi ku deni këe Baryesus. Nøng mezi butomo na se, “Kani hira koyogesøni zugo løga yokkono :Tumu.” Na nøng dha yogesøn ga genye ku butomo hung.⁷ Ko nøng dha bere a hira kacha gulsaø ngabaonu gaa bho goore kënnø Serigos Bhaulos. Na nøng ngagulsaonu tøhenu bheø senno kishigø løga Tumu na eliu Barnabas ko Saol.

⁸ Nøng dha bere deniya kënnø Baryesus tuga Giriki sara genye keli Elmas. Na Elmas a bheø këneø “Deni.” Na nøng taganye Barnabas ko Saol løgø na gulsa øga Tumu ngayøbhi.⁹ Na ko nøng Saol sara genye gena keli Bhaulos. Na nøng Bhaulos aynø :Kuloya Tumu gidhing na gønyu deni tul¹⁰ na søesø, “Inye ani eriya Moldoyny na ani mirogiya øga ku dhore kumuløng. Na lømi

kuhuyamo na tabi zugo goore. Na ngalokta liye ganggua Komoruny iho dibte ngadhoyiyo ke ong? ¹¹ Na mea atieny :Komoruyo. Na kaware aniny chagi na bho ngaoriyo ko bhee ale sennane :nea.”

Na kaware dhitte ke tiri na ba ngani ngaorro. Na lamiu hirre dhigan siyo.

¹² Na nong gulsa hunaa orro ngaloktaye, yebhu ke ngaya iwachie madhaa Komorunye.

Loga Elea :Barnabasi Ko Saoli Bisidhagiye

¹³ Na Baulos ko bekanyaa genye banda Babugiyе gonggulо na ago choa ora iho Bhimbiliyagiye kеe Bherga. Na nong Yohanisa kеe Markos kendе ko yok na wagu Yerusalemо. ¹⁴ Na yok banda Bhergagiye na ago choa ora kеe Ansokiyaa iho Bisidhagiye. Na koo Kala Ayawsuny ago doraa kamadhea zugo loga Tumu na telda bay. ¹⁵ Na hunaa zugo toyiya kera bere kodhdhana :Muse ko loga zuga bere yogesenea zugo loga yokkono :Tumu bere kodhesenea dadabinya na tewa ushaye, gulsachina ngadoronu madhineneye ghini Baulos ko Barnabas na seyesе, “Gochonginyaye, hunde kesea lommo lokte senno madhtese zugo na iriyteye, hoyo na madhtese.”

¹⁶ Na nong Baulos bana na lamu zugo siyo na seesе, “Ngazukta Isirayeli ko ngazukta bhorre ana engerso Tumuye, ga chirartanyuо! ¹⁷ Komoruya zuga Isirayeli Tumu bere berrana kokonginyaa ga. Na bergua bere elea Gibbsigiye bhelde na te zuga bo mera. Na koo obhoniseo ngabaonu onneya nene bo. ¹⁸ Na choa huna messea gereng korugiye annaa nyimmo loga ge oynya zugo ramman. ¹⁹ Na koo dhiyu bhorinyaa Kanani gee ku isabbay na ba aynе zuga genye na sere :yokku. ²⁰ Na

oynyaa bhugnyesenea ngalokta a oynya 450.

“Na koo Tumu bera zuga ku gulsachina allinenea zuga Isirayeli na ayne na kalliyey ba. Na ngalokta ago na daga b ergua allinenea :hira yogesen a zugo loga yokkono :Tumu k enno Samuel ba.²¹ Na kali kona zuga Isirayeli koo ogolo Tumu na kayne komoru. Na Tumu ibha liya Kisi ku bhora Biniyami k leeo Saol na ayne zugo. Na nong alliyey ba oynya zugo ramman.²² Na hunaa Tumu ujugaa Saol komorumo na tewa ushaye, bera Dawiy na ayne komorumo na kete komoruya ne. Nong Tumu huna bere yokkono loga Dawiy, annaa senno, ‘Wa kojyau eriya Isey k leeo Dawiy kibhineno hinisi na messo loga kihini :anyo kumulong.’

²³“Na Tumu ibha Yesus bhe a ash aa Dawiy na kete hira ibayseo zugo na ayne zuga Isirayeli damiya bere bhiigesena lgo sabbo.²⁴ Na Yesus huna ngani kugoayo, nong Yohanis annaa madhesena zuga Isirayeli kumulong bhe a ujugea loga ge gersa na churnenea.²⁵ Na kolea bere dheshshan ea loga genye annaa senesena zugo, ‘Ngangaye, igge senno kani neng? Anye hira ibayseo zugo ngakaniyo. Na nong hirre cho anye chahaa genye ngakughunushanno ye, ale kobhbhananydo.’

²⁶“Igge ash aa Awurami ko ngabhorra ana engerso Tumuye, ngakamanna baseyunyde anna bere kajiy agge na kabayeyo.²⁷ Na zuga bhakke a Yerusalem ko gulsachina ge timaga Yesus hunde a hira ibayseyte. Na ujukta na atiyo. Na huna ujukkan ea, bhugnyes e loga taa kotoyeo Kala Ayawsuny bere yokkonea :zuga yogesen ea zugo loga yokkono :Tumu.²⁸ Na yok ogolo Bhilatos na kogodh o Yesus hunde cho loga eddeana k enno kogonde nong ningg eye.²⁹ Na loga genye bere kogodhesena dadabinya kumulong hunaa bhugnyes eaye, okta keya

kilagea na ojigiye.³⁰ Na koo nong ibaniseo :Tumu r̄eseyo.³¹ Na ungge méri argi :zuga bere dhaeanea ko nong Gelilagiye na hea chɔɔ Yerusalem kari. Na mea yok bhe a zuga Isirayeli a zuga bere orrea nong kawarre.

³²⁻³³ “Na yok l̄oga bere bhiigesena :Tumu kokonginyaa ga mea bhunyogiy agge ashaa ge, ke ngaya dhongngane Yesus r̄eseyoye. Na kamannaye chal kamadhdhagung :aggeuye a nganda. Yok ngalokta agga bere k̄ogodhesena Dadaba Yelloa Dawiy bhe a k̄otoyeonə rammano na sennəa,

“ ‘Inye ani eriya nanu.

Ngakalda wa ketewa chogonu.’

³⁴ “Na ngaya dhongngane :Tumu r̄eseyo ke ngakumujuye dhulde a l̄oga bere k̄ogodhesena dadab na sennəa,

“ ‘Ale kajung l̄oga kenginyana barara na tuhinena
bere kibhiigeseni Dawiy.’

³⁵ “Na ngalokta bhe a dadaba Yellony bhokonnə sennə,

“ ‘Hira Nunu Kullena Ridhing Ningginena mujusey
ngaoddesenno.’

³⁶ “Nong ngalokta rea Dawiy ngaelheneo. Nong bergua bere nene kayea Tumu hunaa tewa ushaye, anna resa na k̄ojo ko kokonginyaa genye na mujusoy. ³⁷ Na nong nganda dhongngana :Tumu r̄eseyoye, ngani kumujuyo.

³⁸ “Gochonginyaye, bhe a k̄ujugea l̄oga gersa hunde k̄ojana gora Yesusiye, ngadamita wa kamadhageungge tagato. ³⁹ Yok zukte yebhbhe nongge kumulong bhonsesene bhe a h̄ola. Nong kera bere madheungu :Muse bhe a ujugea l̄oga gu gersa na garsa dhul ningge. Yok ngalokta Yesusiye ga Muse jorroneyo. ⁴⁰ Na igge teldi k̄ok. Ngadakta l̄oga bere yokkonəa :zuga yogesenea

zugo lōga yokkono :Tumu na sennēa,

⁴¹ “ ‘Ngazukta bhasso lōgoye,

ga shigitō na iwachi na garaye!

Anye ale ngaberguya nuye kemesi lōga bu dhandala

hunde chōo koyogogung :hir konno,

ngayebhbhoo.””

⁴² Na hunaa Bhaulos ko Barnabas bhonsanēa doraa kāmadheā zugo lōga Tumuye, tōllōsesē :zugu na seyēsē, “Ngalōkta ale Kala Ayawsuny tōrteiy sēgen.” ⁴³ Na zugo hunaa bhassaninyana doraa kāmadheā zugo lōga Tumuye, zuga Ayhudhi ga mēra ko bhorinya gen ga yēbhēha kera Muse goore kōbhō Bhaulos ko Barnabas. Na yok madha na kiriyē na kabhaga chaldina Tumu tii.

⁴⁴ Na hunaa tewa Kala Ayawsuny sēgende, zuga bo mēra muktiyaa or toyē na kishigi lōga Tumu. ⁴⁵ Na hunaa zuga Ayhudhi orrēa zugo mertinde, hinisi ngō na tamara lōga yokkono :Bhaulosi na dhōmōye.

⁴⁶ Na Barnabas ko Bhaulos bho ngani ngaēngerseo na seyēsē, “Lōga Tumu sabbō maya koyokkogung igge zuga Ayhudhi. Na hunde wa tamarto :eygo bheā jōanēo baseya iho dhulde, agge kōbhōdhineno na koyogēseno bhorinya gen. ⁴⁷ Nōng bhee koyokkogēung ngalōktaye anna bere Komoru ajiy lōgo na sennagiy,

“ ‘Kekkoginy bhorinyaa anaa na te hōldina terinyi
bheā korrā.

Na dage surr ba uturey

na yogēsē zugo lōga ganyu kumulōng na
kabayeyō.””

⁴⁸ Na zuga bhora anaa hunaa shikkeā ngalōktaye, hinisi te hōli na aye Komoru diram ke ngaya lōga gēnyē anē ga bo challaye. Na zuga bere berrana :Tumu na ojo kōk na senno kōjōya baseya ku dhul, yok yēbhē kumulōng.

⁴⁹ Na ngabaonu kamannaa Komoruny tħetey ko ba kumuløng. ⁵⁰ Na yok gulsachina Ayhudhi kɔnkɔnɔ terroa ngaɔrronu lommæa aha yebhbheha damiya Ayhudhi ko gulsachina ngaɔrronu na katamara Bhaulos ko Barnabas, na kɔlda. ⁵¹ Na yok hunaa kɔgɔldaaye, tibarta teria ngaɔrronu jagarre^u na ago Ikoniyom. ⁵² Na yok zuga Ansokiya yebhbhanæa kamannaa challa ɔgesse :Kuloya Tumu na ayné gidhing na hinisi te hɔli.

14

Løga Elæa :Barnabasi Ko Saoli Ikoniyom

¹ Na hunaa Bhaulos ko Barnabas ella Ikoniyomoye, banda na ago dora a kàmadhea zugo løga Tumu damiya bɔɔ messea Ansokiyaa iho Bisidhagiye. Na madhtesø zugo kamannaa Yesusi na kobhtesø ko bhee gaε shεε. Na zuga Ayhudhi ko bhorinya gen ga mera yebhεye. ² Na yok zuga Ayhudhi marrea ngaløkta gen kɔnkɔnɔ bhorinyaa anaa ngani kamannaa Yesusi kεybhtao na kowolokte ko zuga yebhbheha Yesus. ³ Na yok Bhaulos ko Barnabas teldi ngonu unggø meri na madhtesø zugo løga Komoruny dhε dhε. Na ayné :Komoruyø bheø messea løga bo barara iwachiyea :zugu na kataktø løga Komoruny chirbhisiyea zugo hunde a dherye. ⁴ Na yok zuga orony kendiyya gaminya ramman. Na gam kona tɔrɔ zuga Ayhudhi. Gam kona tɔrɔ zuga ekko :Yesusi. ⁵ Na zuga Ayhudhi ko bhorinya gen ko gulsachina ge daga go na kitiranydø Bhaulos ko Barnabas na kɔchø benne na kinditø. ⁶ Na hunaa shikkeø ngaløktaye,

^u**13.51** Bhee tibarranø teri jagarreye, a ngaya kɔllanø :zugu na mare løga Tumuye.

ulugunyde na ago oriya ella baa kèe Likoniya kènno Litira ko Derbe ko gaa ella jaajaa.⁷ Na madha zugو kamannaa challa ngonu.

Löga Elea :Barnabasi Ko Saoli Litiragiye Ko Derbegiye

⁸ Na dha bere Litiragiye lо hirre anyakuwaninya erimo na jagarre ngani kōtōyo dhul. ⁹ Na ligin bay na chirar Bhaulos hunde madhesen zugو lögoye. Na gonyu :Bhaulosi churr na tagu hunde lо yebhaa ibayseo ilagaya neneye. ¹⁰ Na yogese lögø goore na seesë, “Ga bana tuno na chil jagarre dib!” Na bana shaw na chilu tuno na tōu.

¹¹ Na hunaa zugو orrea löga messo :Bhaulosiye, ara wuy tuga Likoniya na se, “Yee gëreë! Tumoa gayo keyebhbho :aggeu a ngagiya! Wa eléhendësea zugو rehi na hoy a bheë na!” ¹² Na Barnabas tögöndëse sarre kèe “Diya”. Bhaulos nöng tögöndëse sarre kèe “Hermen” ke ngaya ane hira yokkono lögoye. ¹³ Nöng dha bere ngaørroun dheyø lо doree eterisanë tumua ne kèe Diya. Na goldanga Diya ko zug gena ibhta olinya na chebtëse karumoa kàraka gala bu hulneë na hoy a chœ or waran na kuduldëse Bhaulos ko Barnabas go.

¹⁴ Na yok hunaa shikkeä ngaløktaye, munyu na errëye ruminya. Na nge gora zugony na artëse wuy ¹⁵ na seyëse, “Ngazukta nganga messo ke ɔng? Agge kanno zugó hung hunde nuye. Na kohonyo na kòyoktogung kamannaa challa. Na bheë ngaløkta hologun ninggëye kumuløng kènno teldi rëna na wakta gora Komoruya iho baseyo bere bhellana tumu ko ba ko yirisi ko ngaahaya el bayte kumuløng. ¹⁶ Bergunyaă bere kinginye annaa bhorinya kumuløng messea damite hinneye na nöng Tumu hun kona ngani kesëesëayo. ¹⁷ Nöng hunde kako

imaggoye, dhøllagung bheā anea Komoruya challa na messogung loga challa dheyenēo kali kali. Na ajung guyo ko børgunyaa suniyeo liwa na chasseo na hinisi høleungu.”¹⁸ Na hunaa yogesenea nganga na tewa ushaye, yok ngani zugo se kuduldese go chi. Na yok tølløsesø na go udul dhøyøye.

¹⁹ Na zuga Ayhudhi gen hoy a Ansokiyagiye ko Ikoniymø na kønkønø zugo na køchø Bhaulos bønne. Na chø na tugurtesø ør dhey. Yok senne wa ere.²⁰ Na zuga yøbbhøa Yesus hoy a muknyøse Bhaulos. Na hunde ngani muknyøseneye, nøng bana na ogo ør toye na tungu. Na bhorroyø dhi ko Barnabas Derbegiye.

Løga Wokkonea :Barnabasi Ko Saoli Ansokiyagiye

²¹ Na hunaa madhtesøa zuga Derbe kamannaa challa na ga mera bhøttea na yøbhta løga Tumuye, yok koo waga Litiragiye ko Ikoniymø ko Ansokiyaa iho Bisidhagiye²² na kiriyø zuga bøø yøbbhøa Yesus na kete dhandali. Na madhtesø løgø na seyøse, “Hunde køe kago bheā Tumu na køtølømiy :neaye, maya kinyim chølla goore.”

²³ Na hana madhinenea kumuløng bertesø zuga nyagara bhiy bhiy na kalliyøy zuga yøbbhøa kamannaa Yesusi. Na chebe rehi huynen na ogoldesø yok Tumu na dhøtesø Komoru Yesus hira bere yøbbhøa.²⁴ Na hunaa ogoldesøa Tumu na tewa ushaye, banda na dha Bisidha na ago baye køe Bhimbiliya.²⁵ Na Bhimbiliyagiye lo ørre køe Bherga na madha zugo løga Tumu. Na hunaa madhta na tewa ushaye, ago ørre køe Ataliya.

²⁶ Na banda Ataliyagiye na wakta Ansokiyø gonggulø. Nøng Ansokiyø a øra bere køberranea Bhaulos ko Barnabas sabbø na køgølesøna Tumu na kajea løga kønno koyoktesø zugo kamannaa challa ori genne. Na

mæa løga bere kàjea dheyta.²⁷ Na hunaa dokkeä Ansokiyaye, mukta zuga yëbhþheä Yesus na kðbhtëse løga mesesena :Tumu kumuløng. Na seyëse, “Choo zuga bhora anaa hunaa shikkeä kamannaa challaye, Tumu owo hinisiya gë na yëbhëye.”²⁸ Na teldi ko zuga yëbhþheä Yesus bhakkeä Ansokiya ngonu dirr.

15

Løga Mëziyëa :Zuga Yëbhþheä Yesus Yerusalem

¹ Na kali kona zug gena hoyo Yudhagiye na ago Ansokiyagiye. Na madha zuga yëbhþheä Yesus na seyëse, “Hunde rëhiya gu maya huna kera bere Muse ngakedhdhooye, Tumu løga gu gersa ngaibayseongo.”² Na Bhaulos ko Barnabas hunaa shikkeä ngaløktaye, ekenyandë ko yøk na ojigi løgø. Na hunaa oyta løgø na tewa ushaye, koo zugo berta Bhaulos ko Barnabas ko zuga ngaørroun yëbhþheä kamannaa challa gen na kege Yerusalem na kelehenë ngaløkta ko zuga bere ekko :Yesusi ko zuga nyagasa yëbhþheä Yesus.³ Na ege :zuga yëbhþheä Yesus ella Ansokiyagiye, na ago. Na hunaa dhoyea Bhinke ko Samariyaye, yoktese gochonginya løgø na seyëse, “Zuga bhor konnuny ko yøk dhaa yëbhë kamannaa challa na ujugu løga gë gersa.” Na yøk dele goore.⁴ Na hunaa ayta na dakta Yerusalembe, lamba :zuga yëbhþheä Yesus ko zuga bere ekko :Yesusi ko zuga nyagasa yëbhþheä Yesus na abhanyisiyo. Na yøk Bhaulos ko Barnabas koo kðbhtëse zugo løga bøø mesesena :Tumu kumuløng.

⁵ Na zuga ku Bheres yëbhþheä Tumu gen banda na se, “Zuga bhor konnuny hunde yëbhþhe løga Yesusiye, maya kedhdhe rëhiya maya na bhække kera Muse.”

⁶ Na zuga ekko :Yesusi ko zuga nyagasa yebhbheā
 Yesus mukte na kēlehene ngalokta. ⁷ Na hunaa oyta lōgō
 dirr na tewa ushaye, Betiros bana na seesē,
 “Gochonginyaye, huna bōo sabbō Tumu berrananyi anye
 bheā nu na kāmadhēse bhorinya gen kamannaa challa na
 keyebheyē, igge gao chi. ⁸ Na Tumu, Komoruya gaa
 zugo hinisi, dhōlesē bheā hineā yōk na ayne Kuloya nēnē
 damiya bere ajey agge. ⁹ Na huna bere onyono hinisi
 yebhaa ne, anna ba ngani kelelao. Na mēa agge ko yōk
 gunyey ke dhōne. ¹⁰ Na mēa ilobbo Tumu na senno bheā
 bhorinyaa anaa kōbbhbheā Yesus kētē lōga bo dhandala
 bere kokonginyaa ga ko agge ngani kōyayo ke ḥong?
¹¹ Nganga challi ngayo! Lōkte keyebhte a ngaya ko agge
 kābassē chirbhisiya Komoru Yesusi hunde neye.”

¹² Na zugo kumulōng dhitte rib, na chirara Barnabas ko
 Bhaulos hunde yokkone lōga bu barara iwachiyea :zugu
 bōo mesesēna :Tumu bheā bhorinyaa anaaye. ¹³ Na yōk
 hunaa yoktoa lōgō na tewa ushaye, Yaykob ko nōng
 bana na yagesē na seesē, “Gochonginyaye, ga
 chirartanyuyō! ¹⁴ Lōgō anaa kōbhagiyo :Simoni hunde
 Tumu dha bōo sabbō guny bhorinyaa anaa na se kebera
 zug gena na kete ga genye yebhbheā nōngge. ¹⁵ Yōk
 ngalokta dhēe ko lōga bere yokkonea :zuga yogesēna
 zugo lōga yokkono :Tumu. Choanna bere kōgōdhēna
 dadab na sennēa,

¹⁶ “ ‘Ale kowokkon

na keghendi doraa Dawiy bere nyomnēna.

Na hana bolinēna

kōbhōgi ke dhandali sēgen.

¹⁷ Ngangaye, keni zukte ngani dhōynēye kalameony
 anye
 na kētē Komoruya ne.

Na bhorinyaa anaa keni keyebhtany anye
na kete zuga ganyu kumulong.

¹⁸ Anye Komoruya bere koyogesenzi zugo ngalokta
sabbo,
keseni nganga.’

¹⁹ ‘Na m ea l okte kesedhi :anyoye, keni zuga bhorinyaa
an aa yebhbhe a Tumu na honyo gora nene ngakochollay e.

²⁰ Na agge ga k otogondese dadab na kamadhes e na
k eseyes e enenggeo, ‘Amisse a udulesenea :zuga ibhbhe a
aha gen ke barari ngaammo. Lolumo ngamesso. Ayuga
keginyaa nyawa bay ngani kataandao ngaammo na
nyawa ngamatto.’ ²¹ Nong bergunyaa kinginye kera bere
Muse annaa kamadhesena ori kumulong na cho o ko m ea
toye kotoyeono doriyoa kamadhe a zugo loga Tumu Kala
Ayawsuny tii tii.”

Loga Kòdhesenea Zuga Bhorinyaa Anaa Ngani Yebhbhanea Yesus Dadab

²² Na yok zuga ekko :Yesusi ko zuga nyagasa
yebhbhe a Yesus muktiyaa ko zuga yebhbhe a Yesus ella
Yerusalem o kumulong na esedhe logo na keberta zug gen
bhe a ne na kidhi ko Baulos ko Barnabas Ansokiyagiye.
Na berta hira k enno Yuda Barsabba ko hira k enno Silasi.
Yok a zuga allinenea zuga yebhbhe a Yesus. ²³ Nong
dadaba bere itonesenea :yokku dha bere se,

“Kanno zuga bere ekiy :Yesusi ko zuga nyagasa
kallineneo zuga yebhbhe a Yesus
ko gochonginyaa gu kabhakko Yerusalem.

Na ngadadabta k ogodhdhagung zuga bhorinyaa anaa
yebhbho Yesus
bhakko Ansokiya ko Soriya ko Kilkiya.
Na kesenagung, ‘Saro saro!’

²⁴ ‘Bare kishikto hunde dha bœ̄ zuga gayo gena
bansane :eygo na asanunge igge na madhdhagunge lœ̄ga
rekungea na margeungeye. Agge ngazuktonu yœ̄k ngani
kèktoyo. ²⁵ Na agge kumuktiyao na kellehendo
ngalœ̄ktonu. Na hunaa kemæzeo na hinisiya gayo ibhtæa
ke dhœ̄neye, kebertao zukte ku ramman na kidhi ko
Barnabas ko Baulos, bekanyaa ga bo dhandala. ²⁶ Yœ̄k a
zuga bere chøllayea rehiya ge ke ngaya madhesene zugø
lœ̄ga Komoru Yesus Kiristosiye. ²⁷ Na koo agge kibhtao
Silasi ko Yuda na kegeriyong na koobhtagung ngalœ̄kta
kœ̄gœdhagung dadabœ̄ye tugichinne shee. ²⁸ Na wa
kamarakto na bheä Kuloya Tumu ko bheä nayo, heo a
challi hunde lkte meri ngakamargeongngoye. Agge
kènno kœ̄yoktogung ngalœ̄kta sœ̄ng na bhœ̄geto.
²⁹ ‘Amisseä kùdulesena ahha ibhbheä :zugu ke barari
ngaammo. Ayuga kœ̄ginyaa nyawa bay ngani kataandao
ngaammo na nyawa ngamatto. Lolumo ngamesso.’
Hunde bhœ̄kko ngalœ̄ktaye, a challi.

“Teldi sh  e.”

³⁰ Na kende ko zugaa ekke  a na ago Ansokiyagiye. Na mukta zuga y  ebhbhe  a Yesus na aye dadab. ³¹ Na yok hunaa toyeone  a dadabte, d  el   goore ke ngaya an  e l  oga bo irishshe  a na ilalleaye. ³² Yok dha Yuda ko Silasi a zuga yogesene  a zugo l  oga yokkono : Tumu. Na hunaa ella ngonuye, madhtes   zuga y  ebhbhe  a Yesus l  oga bo m  era na ilala na iriyi na k  eyebhe   l  oga Yesusi goore, na ngadh  otte. ³³ Na hunaa telda ngonu ungg   muchugi na tewa ushaye, kende ko zuga y  ebhbhe  a Yesus ella ngonu na seyese, “Ago sh  e. Dhi ko Tumu kari!” Na waga ora b  eo k  ekkone  a. ³⁴ [Na hunaa h  e  aye, nong Silasi tehenu

bhea senno kɔdhɔyεiy ngonu na wagu gɔrɔ.]^{w 35} Na Bhaulos ko Barnabas teldi Ansokiyagiye unggé muchugi. Na tɔrɔ zuga bo mera yebhbheá Yesus na madhtesé zuga bhakkeá ngaɔrronu kamannaa Komoru Yesusi challa na kɔbhtesé shée.

Lɔga Kennεnεa :Barnabasi Ko Bhaulosi

³⁶ Na telda unggé muchugi na Bhaulos séesé Barnabas, “Ga bana kàgo oriya bɔɔ kamadhesena lɔga Komoruny kumulɔng na kɔgɔnyigi zuga bɔɔ yebhbheá Yesus hunde el εnengge!” ³⁷ Na Barnabas tēhenu Markosa kènno Yohanis na kidhi ko yɔk kari. ³⁸ Na nɔng Bhaulos taganyé bhea senno kidhiyé kari ke ngaya bɔɔ dhɔynené Bhimbiliyagiye, na zinggoye kari ngani kidhiyeyoye. ³⁹ Na Barnabas ko Bhaulosi ekenyandey ngalɔkta kengɔ goore na kendɛ. Na nɔng Barnabas ibha Markos na ago gonggulɔ Kobhoroso. ⁴⁰ Na Bhaulosi nɔng bera Silasi na ogoldesé :gochonginyau Tumu na dhɔtesé chaldina Tumu na ago ⁴¹ oriya ɛlla Soriyagiye ko Kilkkiyagiye na iriyi zuga yebhbheá Yesus gɔrɔ gɔrɔ.

16

Lɔga Timotiyos Dhiyεa Ko Bhaulos Ko Silasi Kari

¹ Na Bhaulosi dhau Derbe na koo dhau Litira. Na Litiragiye dha bere lɔ hirre yebh Yesus kèe Timotiyos. Nɔng jɔne a teriya ku Ayhudhi yebhbha lɔga Yesusi. Chɔgɔne nɔng a hira Girikuny. ² Nɔng bhea gochonginyaa bhakkeá Litira ko Ikoniyom, Timotiyos a

^{w 15.34} Ngalɔkta el 34ɔye dadabinyaá lɔga Tumu Giriki genne ningge.

hira bo challa.³ Na nɔng Bhaulos tehenu na se kidhi kari. Na dhiganu na kedhu rea maya ke ngaya zuga Ayhudhi bhakkeə ngonu kumulɔŋg gae hunde baba nene a hira Girikiye.⁴ Na yøk hunaa woyea ori toyeye, købhtesø zugo kera bøø ajjea :zuga bere ekko :Yesusi ko zuga nyagasa yøbhøbhøa Yesus ɛlla Yerusalemø na købhøgetø.⁵ Na zuga ngaoreonu yøbhøbhøa Yesus iriyte yøbhøyø na te dhandali na kali kali ago na te méri.

Løga Kunasea :Bhaulosi

⁶ Na Bhaulos ko Silasi se kago oriya ɛlla Isiyagiye na kamadhtesø zugo løga Tumu. Na yøk taganyø :Kuloya Tumu na ngaoreonu løgo ngamadhøene. Na yøk dhøyø na ago na dha oriya ɛlla Bhirgiyagiye ko Galatiyagiye.⁷ Na hunaa hea na dokkeə ngerreya Misiyaye, esedhø løgo na kago Bitiniyagiye na itonu :Kuloya Yesusi^y na taganyø søgen na ngonu ngahø.⁸ Na dha Misiya na shittø øra kèe Torodha.⁹ Na nɔng Bhaulos barø kunau na aru hira Mekedoniya kona hunde chil na tølløhesøn na senesøn, “Ga erreya yirisi na hoy a Mekedoniya tandø gørra na eyaiyø se!”¹⁰ Na hunaa Bhaulos kunawa na tewa ushaye, tehene wochin na chøbtø ke tiri na ago Mekedoniyagiye. Heo eli :Tumu na kamadhtesø zugo løga genyø ngonu.

Løga Yøbhøa :Ngalidiya Kamannaa Yesusi

¹¹ Na kabandao gonggulø Torodhagiye, na kayto chøø Samotirake. Na bhorroyø kayto Nabhulegiye.¹² Na kobhondao ngonu na kayto Bhilibhisø jagariyø. Dha

^y16.7 Ngaya kène “Kuloya Yesusiye” a bhøa kènea “Kuloya Tumu.”

bheā ngaoreonu el Mekedoniyagiyeye kumulōng nōng Bhilibhis a ɔra bo bhakkeā :zuga Rome. Na agge keteldao ungge muchugi ngonu.

¹³ Na Kala Ayawsuny kobhondo waranɔ or toye na kayto kidho tugɔ na kàlamiyo bheā mukkinyanɛa :zugu na allinenea ko Tumu. Na kɔjɔyao t̄erroa dhaa mukkinyana na keteldao bay ngonu na kamadhteseo l̄oga Tumu. ¹⁴ Na bheā ngaterroonu chirariyeye, l̄o terite k̄ee Ngalidiya kun ɔrre k̄ee Tiyatiron. Nōng dha a ngagayya ruminyaa r̄eghea gawu dhandala na nōng kɔbh l̄oga Tumu damiya zuga Ayhudhi. Na hunaa shikko l̄oga yokkono :Bhaulosiye, owo :Komoruyɔ hini na chiraru sh̄eɛ. ¹⁵ Na nōng ko zuga dora a nene hunaa kuchurta na tewa ushaye, eley agge na seyagiy, “Hunde wa artanyu na senno ketewa hira k̄eyebhi Tumu dhereye, hoy a t̄eldi dora a nanu.” Na t̄oll̄hagiy goore na kigombeseo.

L̄oga Kichibea Bhaulos Ko Silasi

¹⁶ Na kali kona hunde keheo bheā kallinenɛa ko Tumuye, kitinyandeo ko sedheyte ku gaymay gɔrɔ. Nōng dha a deniya loma kuloya dhugunnono l̄oga ale bhugnyesenea. Na hunde me ngaloktonuye, zuga genye allinenɛa nōng jɔsen birinya a bo mera kali kali. ¹⁷ Na nōng bere kɔbhiy agge ko Bhaulos na arra wuy na senno, “Ngazukta a zuga kachchea Komoruya Bo Tumu. Na yɔk madhdhagunge ganggua ibayseo zugo l̄oga ge gersa!” ¹⁸ Na mesu nganga ungge méri. Na kali kona Bhaulos debu na budhe na seese menengi, “Kesenagini sara Yesus Kiristosi bhona bheā ngasedheya na ogo!” Na bhona ke tiri.

¹⁹ Na yɔk zuga allinenɛa nōng hunaa takta bheā bhonsanea menengiya jɔsena birinyaye, ibhigi Bhaulos

ko Silasi na tuguru tu kēngō na ayēsē gulsachina orony na kighinitō. ²⁰ Na hunaa ajjeaye, seyēsē, “Ngazukta a zuga Ayhudhi. Na hoyēt butomo na bhori ba. ²¹ Na madhtesē zugo kera kullēna bhēa zuga Rome ngakemesoo.”

²² Na zugo tōrte na bandēsē Bhaulos ko Silasi. Na gulsachina aye zugo lōgō na kubhuryuta ruminyaa ge na karagatō. ²³ Na hunaa dhakta goore na tewa ushaye, aytē doraa chibinuny. Na yōk gulsachina madhtesē hira bhēkka doraa chibinuny na kēbhbhēk shēe. ²⁴ Na hiraa bhēginēna hunaa kāmadhtesēa lōgō na tewa ushaye, ogē surr ghohigiye toye. Na arabhanu jagara ge na chēbu kēna kīchibea zugo gig gig.

²⁵ Na hunaa senno kete bar kēngoye Bhaulos ko Silasi dha bere yōk allinē ko Tumu na eterisane yello. Na yōk zuga kīchibbo ko yōk kari chirarneyō. ²⁶ Na ba chukiyaā

Ngazukta kēlēhenesen Bhaulos ko Silasi hunde bere el doraā chibinuny na kīchib jagare kēne gig gigte.

dari dhogoni. Na ajo ngani dora chibinuny konyomə. Na doriyo tutugi oyə kumuləng na gərgəriya kichibea zugo əktiya kumuləng.²⁷ Na hira bhəginəna hunaa bansana unggə na orro doriyo tutugi hunde a onəye, nəng se wa zuga kichibbo ngeyo na hərəa masha na kəgən rə.²⁸ Na arese :Bhaulosi wuy na səesə, “Agge kanno ngagiyə kəllo ngaya kumuləngge! Na rə ngakədhi!”

²⁹ Na hira bhəginəna kayəsə go na ngeu dora chibinuny ghohigiye toye, na bhariyu tik tik na təgədhəsə Bhaulos ko Silasi kəma.³⁰ Na obhoniseo bho na səesə, “Ngazukta kachcho Tumuye! Hunde keni kàba ləga ganyu gersaye maya kemesi əng?”

³¹ Na yok seyəsə, “Yəbh Komoru Yesus. Na inye ko zuga gunyu batə.”³² Na madhtesə nəng ko zuga genyə kumuləng ləga Komoruny.³³ Na hunaa bho ngani anna barte, hira bhəginəna dhiganu na tonyu molo. Na nəng ko zuga genyə kumuləng koo churte.³⁴ Na dhiganu Bhaulos ko Silasi dora nəne na abhanyisiu. Na nəng ko zuga genyə kumuləng hinisi te həli ke ngaya yebhe Tumuye.

³⁵ Na hunaa bho arsaye, gulsachinaa orony ege bholi bheə hira bhəginəna na keseyəsə, “Kèe ngazuktonu əktayo.”³⁶ Na hira bhəkka səesə Bhaulos, “Gulsachina wa ektoa bholi na igge kəktagunggo. Na mea ago sheə ke na bo challa.”

³⁷ Na nəng Bhaulos yagesə bholi na səesə, “Yək agga bəə ibhbheyəna dhakkiyə ləgə kedhdha ninggen bheə bo zugo mera na heyeyəna dora chibinuny. Na mea se kəktaiy dari səgen? Ngakihinooni! Agge kanno zuga Rome. Na səe kohoya :yəkku sabbiya gə na kəktaiytə!”

³⁸ Na bholi ago na yoktesə gulsachina. Na hunaa

shikkeə bheə Bhaulos ko Silasi anea zuga Romeye, dœebeyε.³⁹ Na hoy a na seyεse, “Any kagaraye!” Na ɔkta doraa chibinuny na dhiganayε. Na tølløsεse na kota ɔr na kagoto.⁴⁰ Na yøk bhonda doraa chibinuny na ago doraa Ngalidiya. Na ngonu itinyandε ko zuga yebhbheə Yesus na iriy sègen. Na koo ago.

17

Løga Elea :Bhaulosi Ko Silasi Teselongkegiye

¹ Na Bhaulosi ko Silasi dha Ambibholi ko Abholoniya na koo daga Teselongke. Na ngonu dha bere lø doraa kamadhea zugo løga Tumu.² Na Kala Ayawsuny Bhaulosi ogu huna dhaa nene. Na teu ngonu arko sizzi dhøng na købhese zugo løga ella dadaba Tumu Kala Ayawsuny song.³ Nøng dha dhugunesen løga bere kënnno hira berrana :Tumu køchøllayε na ker na kabanay røseyø. Na sèsesε, “Ngahirra kée Yesus kamadhdhagungge a hira bere berrana :Tumu.”⁴ Na zugaa Ayhudhi shikkeə ngaløktonu gen yebhe na tørtø ko Bhaulosi ko Silasi. Na ko yøk zuga Giriki yebhbheə Tumu ko terroa gulsachinaa orony ga bo mera yebhe ngaløkta na tørtø ko yøk kari.

⁵ Na yøk zuga Ayhudhi gen hinisi ngø na mukta tøliyoga ganggoye na yoktese løgø na kobhori ɔr. Na haddi doraa Iyasoni na kibhigi Bhaulosi ko Silasi na kayεse zugo.⁶ Na ngani ngajøaneø. Na tuguru Iyason ko zuga yebhbheə Yesus gen na ayesε gulsachina orony. Na ara wuy na se, “Ngazukta bhoreε ba kumuløngge wa hoyaa ngaya sègen⁷ na chø lamaa :Iyasoni. Na yøk kumuløng marre kera komoruya Rome na sennø, ‘Komoruyte nayo kée Yesus kona ihe.’”⁸ Na zugaa orony

ko gulsachina hunaa shikk a ngal ktaye, d b y . ⁹ Na Iyason ko zugaa gina daga yekko na  kta.

L ga  le  :Bhaulosi Ko Silasi Beriyagiye

¹⁰ Na bar  zuga y bb he  Yesus itono Bhaulos ko Silasi Beriyagiye ke tiri. Na hunaa dok ea n gonuye, ago doraa k madh a  zugo l ga Tumu. ¹¹ Y k dha bere zuga Ayhudhi bhak ea Beriya ga  bho na jorrone ga bhak ea Teselongke. Na chirara l ga yokkono :Bhaulosi sh e  na y bh e  l ga Yesusi ke na bo challa. Na y k tii tii marakk  l ga Tumu  lla dadabo na katakte l ga Bhaulosi hunde a dhereye. ¹² Na b he  n  y k zuga Ayhudhi y bb han a  Yesus te m ri. Na ko y k zuga Giriki bo mera toyne a k g aa, ga ngaha ko ga maya kari, y bh e  Yesus.

¹³ Na zugaa gina ku Ayhudh bhak ea Teselongke hunaa takta hunde Bhaulos madhin n  l ga Tumu Beriyagiye, ago n gonu na k nk n  zugo na b ori ba s gen. ¹⁴ Na zuga y bb he  Yesus  lla n gonu koo yokt se  Bhaulos ke tiri na itono ch o  yirisi tug . Na Silasi ko Timotiyos y k dh tte Beriyagiye n gonu. ¹⁵ Na zugaa dhiye  ko Bhaulos ago ch o  Atena. Na ayne :Bhaulosi l kte senne, “Silasi ko Timotiyos s e  kohoya ke tiri na kasaany .” Na y k yaga l go Beriyagiye.

L ga Ih a  :Bhaulosi Atenagiye

¹⁶ Na n ng hunaa ren na Atenagiye, aru ahaa ibhb he  :zugu ke barari  r toye hunde a m riye na kuloya n n  munyu  goore. ¹⁷ Na koo ogo doraa k madh a  zugo l ga Tumu na k bh es  zuga Ayhudhi ko zuga Giriki y bb he  Tumu l ga Yesusi. N ng kali kali hunde itinyanne ko zugo tu k ng ye, taa k bh es na nganga. ¹⁸ Na kali kona zuga marakk a l go hoy 

kimsite kèe Isito ko inde kèe Ebikoros na assa nōng na ekenyandε. Na gena se, “Dha ngatugədhərəgəsayta se kese enēng wa?” Na yok gena shigi nōng hunde madhəsen kamannaa bansanəa :Yesusi reseyɔye, na se, “Heo hira yokkono lɔga tumoa ngani chaga na senno kibhigi ke barari so ka?”¹⁹ Na ibhigi Bhaulos na dhigana dhuma ojjea :zugu lɔgɔ kèe Ariyobagos.^z Na seyεε, “Ngaləkta ngani chak madhdhagiy :inyoye, kēnno kataktu hologun.”²⁰ Inye annaa bɔɔ yokkogiy lɔga ngani chaga kēdεεsea. Na maya dhugunnogiy hologun shεε na kagaoyɔ.”²¹ Yɔk zuga bhakkeA Atena kumulɔng ko zuga honyo ori genne bhakkeA ngonu dha bere kali kali yok el bay ngonu na shikkane lɔga ngani chaga na mεzεε ngaloktonu sɔng. Lɔkte messe :yɔkku gena ningge.

²² Na nōng Bhaulos chilu dhumɔ na seεε, “Zuga Atenaye! Hunde anno zuga lɔmmo ahaa ibhbho goore ke barariye, wa katagga.²³ Chɔɔ bare kowoyei ɔra nu toye, na kugunyi ngawunyaa udulesena tumoa gu go. Na ngawu konnɔ karra lɔkte senne, ‘Ngaya a ngawua kùdulesena Tumua Kìmaga go.’ Na mea ngatumuya imaggo na eterisannoje keni kùdhugunogung lɔga gεnyε na tagatɔ.

^z**17.19** Ariyobagos a sara dhuma ojjea :zugu lɔgɔ Atenagiye dheyɔ.

Ngaørra kèlehenesen dhuma ojjea :zugu lögø
Atenagiye kèleo Ariyobagos.

²⁴ “Nøng a Tumua bere ghendono ba ko ngaahaya el bayte kumuløng. Na a Komoruya tumony ko bany. Na nøng dora barara ghendonæa :zugu, toye ngabhakko.

²⁵ Anna ajea zugø basey kumuløng ko høngay ko ahaye lømmøye bhoy. Na anna zugø ngaæanæayo ke ngaya lømø aha kumuløngge. ²⁶ Na nøng bhøla bhorinya kumuløng bhøa hira dhønøna. Na ayne oynyaa bhagea ba ko hana bhakkeø. ²⁷ Na bhee mesø ngangaye, a bhøa kënno zugø kamarakte ba na kalamiyo na kako ale køjøya nøng. Na nøng køl kari ko agge. Rena ngaiho. ²⁸ Na agge ngaya køjøane basey na kòwoe na kèle tunøye, kabhage nøng. Ngaløkta heo ko ga bere yokkonæa :zuga gu ojjea yello na sennea, ‘Agge kumuløng kan hoyaa gønyø.’

²⁹ “Na mæa agge hunde kan hoyaa Tumuye, maya lögø ngakesedhdho na keseyo Tumu he ko galiya ghendonæa :zugu nanimoa ne ko ghurghurtina ne worginyaye oo tomokke oo benne. ³⁰ Nøng bergenya bere sabbune ngaløkta huna zugø imaggea na messonea, Tumu annaa nyima. Na nøng mæa Tumu ajø zugø bhakkeø ba kumuløng lögø, na kujugu løga ge gørsa, na kohoya gøra

nene.³¹ Nōng anna lagunya bharaa unga ale kedhdhēa lōga zugony kumulōng. Na ale ngakoleonu hira bere berrana :nea ken lōgō dib. Yōk ngalōkta hunde a dhereye, annaa dhōlesea zugo kumulōng hunu ibaniseonea ngahirra bere berranaye rēsēyō.”

³² Na yōk hunaa shikkeā lōga hira bansana rēsēyōye, gena bhōsōrō Bhaulos. Na yōk gena se, “Ngalōkta ale yogogiy sēgen na kishikto shēe.”³³ Na Bhaulos dhōyu zugo bhea meziyēa na ogo. ³⁴ Na yōk zug gena yēbhē ngalōkta yokkono :Bhaulosiye, na tōrō nōng. Na bheā zuga yēbbhanēa ngalōkta, kona a hira kedhdho lōgō Ariyobagoso kēe Donasiyos ko terite kēe Demaris ko zug gena.

18

Lōga Ihēa :Bhaulosi Korontosō

¹ Na koo Bhaulos bana Atenagiye na ogo Korontosō.
² Na ngonu itinyande ko hira Ayhudhi bere hudhukinya Bantosō kēe Akila. Nōng ko teriya nene Ngabhiriskila dha bōo ngani hony Dhaleno, ke ngaya bere komoruya Rome kēe Kilawdi ajē zuga Ayhudhi bhakkeā Rome kumulōng lōgō na kota Rome na kēzegēte. Na nōng Bhaulos ogo na kōgony yōk.³ Ko nōng dha a naniya chigo dukuwachina hunde neye. Na teldi ko yōk na mesigi zinggo kari.⁴ Na Kala Ayawsuny tii tii nōng ko doraa kāmadhēa zugo lōga Tumu na madhesen zuga Ayhudhi ko ga Giriki lōga Yesusi na kōbhēsen shēe na ko yōk kēyēbhētō.

⁵ Na hunaa Silasi ko Timotiyos honyo Mekedoniyagiye, Bhaulos dhōyu zinggoa genye, na madhu zugo sōng. Nōng dha madh zuga Ayhudhi na

kəbhesen ləga Yesusi na senesən, “Hira bere Berrana :Tumu a :Yesusi.”⁶ Na yək tamara na dhəmə nəng. Na hunaa messea ngangaye, nəng Bhaulos tibara rumə nəne na səesə, “Wa koyogogungnəgə na tamarto. Na ale hunde atiung :Tumuye, any katiyəung ləga sabbiya gu! Anye məa wa kuchurau sabba! Na anye kəgədhdhanə məa, na kəgə na koyogesen bhorinyaa anaa ləga Yesusi!”

⁷ Na bhona na ogu doraan hira kəe Tito Iyotos bhakka doraan kəmadheə zugo ləga Tumu iho ngonu jaa. Nəng dha a hira bhor konnuny kəbbhbha ləga Tumu damiya zuga Ayhudhi. ⁸ Na nəng hira ku gulsaa doraan kəmadheə zugo ləga Tumu kəe Keribhos ko zuga gənyə kumuləng, yəbhə Komoru Yesus. Na yək zuga Korontosi ga bo məra shigi ləga yokkono :Bhaulosi na ko yək yəbhə na churte.

⁹ Na bar konnə Komoru yogese Bhaulos ləgə kunaə na səesə, “Bho ngaəngersi. Yogese zugo ləga ganyu hung. Laay ngaihi. ¹⁰ Anye kəl kari ko inye. Na hirre mesiny hun kona ningge ke ngaya ngaərra toye zuga ganyu anə məriye.” ¹¹ Na Bhaulos təu ngonu na madhu zugo ləga Tumu oyo dhənə ko taginya illey.

¹² Na bərgua anəa Galiyo gulsə Akayagiye, zuga Ayhudhi muktiyaa na bandesə Bhaulos na ayte doraan kəgedhdheə ləgə. ¹³ Na se, “Ngahirra madhesən zugo ləga keterisanəa Tumu na imaginəna ko kera na!”

¹⁴ Na hunde chinyi ngani Bhaulos se koyogo ləgəye, Galiyo səesə yək, “Ngazukta Ayhudhiye! Ngaləkta honyəoye hunde kete ləga kətiranyeungu oo kəmesbungu gereng, anda kichirarunggə. ¹⁵ Na hunde igge dha ekənyanənəo ləginyaye gu ko sara zugony ko ləga kera nuye, nəng kedhigi :iggeu sabbiya gu. Anye ləkte ku nganga ngakegedhiyo.” ¹⁶ Na obhonisiu doraan kedhdheə

ləgo.¹⁷ Na zuga əlla ngonu kumuləng ibhigi gulsaa doraan kàmadhëa zugo ləga Tumu kèleo Sosoten na ayte na dhaga doraan kègedhdhëa ləgo ratagiye. Na nōng Galiyo ngani ngatəgiyo.

Ləga Ngabhrsikila Ko Akila Ko Abholosi

¹⁸ Na Bhaulos təu Korontosə unga bo mera. Na koo kende ko gochonginya, na dhi ko Ngabhrsikila ko Akila orre ih yirisiə tugo kée Kinkira. Na hunaa əlla ngonuye, nōng Bhaulos yesa sabba ke ngaya ləga bere bhiigesena :nəa Tumu bhugnyesene. Na koo ago Soriyagiye gonggulə.¹⁹ Na hunaa dokke Ebhesonə, nōng dhoyu Ngabhrsikila ko Akila na ogu doraan kàmadhëa zugo ləga Tumu na kəbhəse zuga Ayhudhi ləga Yesusi na meziyo.²⁰ Na yək təlləsəsə, na keteldi ko yək ungge méri. Na nōng tamaru.²¹ Na hunaa kennənaye, nōng səsəsə, “Hunde se Tumuye, ale kowokkondə.” Na nōng bana Ebhesonə gonggulə na ogo.²² Na hunaa dokko Kesariyaye, bhona na irəgesə Yerusalem na gənyu zuga yəbbhbəa Yesus əlla ngonu. Na hunaa gənya na tewa ushaye, bana na shidə Ansokiyagiye.

²³ Na hunaa tewa Ansokiyagiye ungge muchugiye, bana na təu oriya əlla Galatiyagiye ko Bhirgiyagiye, na iriyu zuga yəbbhbəa Yesus ngonu kumuləng.

²⁴ Na yək hunaa Ngabhrsikila ko Akila ngani əlla Ebhesonəye, kali kona hira Ayhudhi bere hudhukinyana Iskindiriayagiye kée Abholos ko. Nōng dha bere a hira kàmadha goore na ləga Tumu kəgədhəsəna dadabə gaa shəe.²⁵ Bere kàmadha ləga ganggua Komoruny, na madhəsən zugo ləga Yesusi surr hinisə toye dib. Nōng dha bere ga ləga churaa Yohanisi səng.²⁶ Na ogo doraan kàmadhëa zugo ləga Tumu na madhəsə zugo ləga Yesusi

dhe dhë hung. Na hunaa Ngabhirsikila ko Akila shikkayeye, dhigana doraa në na törtə lök gena na kəbhtese ganggua Tumu na katak shee.

²⁷ Na hunaa Abholos tehenna bheä senno koge Akayagiye, gochonginya iriyi na təgəndesə zuga yəbbhbəä Yesus ella Akayagiye dadab, na kətələmə shee. Na hunaa kəa na dokko ngonuye, ea zuga bere chirbhiseo :Tumu na yəbbhbəä ləga Yesusi goore. ²⁸ Na koo ekənyandey ko zuga Ayhudhi bheä Yesus anea hira bere berrana :Tumu tu kəngə na nəng toyeesə ləga Tumu, na dhugunesə shee.

19

Ləga Ihəä :Bhaulosi Ebhesonə

¹ Na huna Abholos iho Korontosə, nəng Bhaulos təu oriya ella Galatiyagiye ko Bhirgiyagiye na ogu Ebhesonə. Na koo ngonu itinyandey ko zuga yəbbhbəä Yesus gen. ² Na għinu na seesə, “Huna bere yəbbhbəä Yesus, Kuloya Tumu bere əgaungnə?”

Na yok seyese, “Agge choo Kuloya Tumu hunde iheyе, ngani kishiktoyo.”

³ Na seesə :Bhaulosi, “Na bere kùchurronq churate ku eneng?”

Na yok seyese, “Kùchurrey damiya bere madheiy :Yohanisi.”

⁴ Na nəng seesə, “Nəng churaa Yohanisi bere anna churaa kùjugəä ləga gersa. Na choo Yohanis bere yogesena zugo ləgə na keyebhe hirre ale kəbhbbhana nəngge. Nəng dha bere ngahirronu a :Yesusi.” ⁵ Na hunaa shikkəä ngaləktaye, churte sara Komoru Yesusi. ⁶ Na nəng Bhaulos tadhe yok siyo na ngəsesə :Kuloya

Tumu na məzi tugiya imaggəa na yokto ləga yogesəna :Tumu.⁷ Na yək ngazuktonu kumuləng dha bere a təmmən ko ramman.

⁸ Na nəng Bhaulos teu ngonu taginya sizzi na kali kali ogo dora a kàmadhe a zugo ləga Tumu na madhəsə dib na dhugunesə bhea ləmeiy :Tumu na allineneiy :ne a haale na ko yək kəyebhetə.⁹ Na yək gen tamara na ngani ngayəbbhbheo. Na ojigi ləga Ganggua Yesusi ke gərsi na dhəmo bhea serə ədha. Na nəng Bhaulos koo eliu zuga yəbbhbhe a Yesus na gaa marrea dhəyu. Na dhiganu gaa yəbbhbhe a Yesus dora a kàmadhe a zugo bhəa kəe Tiranos na madhu ngonu kali kali.¹⁰ Na Bhaulos madhu zugo ngadamita oynya ramman. Na zuga Ayhudhi ko bhorinya gen, ga bhakke a baa kənno Isiya kumuləng, shigi ləga Komoruny.

¹¹ Nəng Tumu dha bere aje Bhaulos barartin na me ləga bo dhandala kìwacheo.¹² Na chəo ruma kìdhare a nəng hunde kəhəe na kidhare zuga ilagasseaye, basse na mənenga bhonsaneyə.

¹³ Na yək zuga Ayhudhi bere woyəa na obhoniseonea mənenga bhea zugony ko yək gen se kilobo bhea kobhonisionea mənenga sara Komoru Yesusi. Na se, “Ngasarra Yesusi madhinene :Bhaulosiye kesenagung bhonda!”¹⁴ Nəng bhea goldangea Ayhudhi bibiyo kona na kəleo Asekiya lusa genye ku isabbay ko yək dha bere messe nganga.¹⁵ Na hunaa messea ngangaye, kali kona see se :mənengiyə, “Anye Jesus kagayo. Bhaulos kagayo. Na igge anno giyong?”¹⁶ Na hira ləma mənengi banese yək na dhagu ko bhee kalgale na te ənne. Na bhonda dorigiye ngaulo na jaraye.

¹⁷ Na yək zuga Ayhudhi ko ga Giriki bhakke a Ebheson hunaa shikkəa ngaləktaye, tengere kumuləng na sara

Komoru Yesusi te ga bo kàgaa goore. ¹⁸ Na bheə zuga ngani yebhbhanəa Yesus ga mera ko yok hoyaa na yoktese zugo loga ge gersa bere messea na kujuguto.

¹⁹ Na zuga kunassea bere dokkeə :zugu yok mukta dadabinyaa ge imilanea zugo na hoyey na shokte go. Nong dha hunde kəlehen dadabinyaa ge ko birinyaye, a shiinya mera hetə ko chora sabba.^a ²⁰ Na nong Tumu dhəlesə zugo barartina nene na loga genye tehetey ko ba na yebhe :zukte méri.

²¹ Na ngalokta kumulong hunaa tewa ushaye, nong Bhaulos hiniso esedhu bheə senno kadhayə Mekedoniya ko Akaya na kogə Yerusalemə. Na seu, “Hunde kodogi ngonuye, maya kugunyi Rome.” ²² Na ibha Timotiyos ko Irastos, zuga eanəa nong, na egu Mekedoniyagiye. Na nong tea Isiyagiye unggē muchugi.

Loga Errinyana Ebhesonə

²³ Na ngakaldonu loga Ganggua Yesusi ertiyyaa Ebhesonə. ²⁴ Na lokte errinyane :lakkuye a ngagiya. Dha bere lo hirre kée Dimitiro dhedhe tomoga hola. Na koo dhedhea gala elehenesena dora Ngaartemisi^b barara. Na nong ko bekanyaa genye yok bheə anea nana joane birinyaa mera dhogoni. ²⁵ Na nong koo muga bekanyaa genye dhedheyəa tomoga ku nana gen na seese, “Ngazukta, agge hunde ahaa mera kojoana

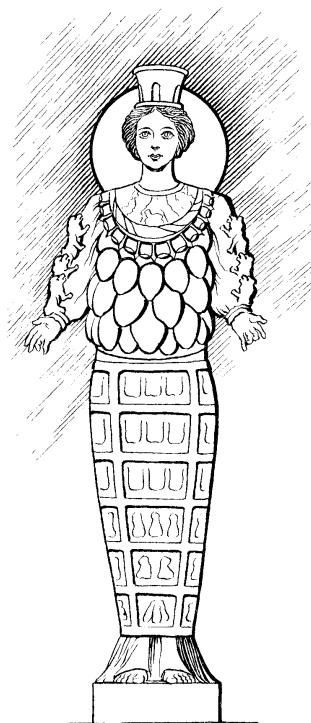
^a**19.19** Tuga Giriki se, “...birinyaa ku tomoga hola gee ku shiinya zugo ramman ko tommən (50,000).” Yok ngabirinyaonu he ko birinyaa mesono :hirre dhone zinggoye oynya zugo issey.

^b**19.24** Ngaartemis a tumua ngaha yebhbheə :zuga Ebhesoni. Na bheə ne a tumua ajea yok erro.

ngazinggoaye, gaoyo. ²⁶ Nong ngahirra kée Bhaulose hunde dha bō madh zuga mera Ebheson̄ ko ga bhakk̄ea oriya Isiya kumulōngge, a nganda shikkano nyabha na orrono chō̄ kawarreye. Nong tab zugo na senesēn, ‘Ahaa ghendonea :zugu sene, barari ngayo.’ ²⁷ Na zugo ale kēe zinggoa ga. Chō̄ zinggo sōng ngakeȳeo. Dora Ngaartemisi bo challa barara dhōngngea :zugu Isiyagiye ko ba kumulōng ko nōng ale dhōttē na dirama Ngaartemisi garaso.”

²⁸ Na hunaa zugo shikkeā ngalōktaye, dēbe na ara wuy na se, “Ngaartemisa zuga Ebhesoni anna bo kāgaa!” ²⁹ Na ɔr toye ba te gersi kumulōng. Na zuga dhean̄ea ko Bhaulos Mekedoniyagiye kēleo Gayos ko Artiroko ibhigi :zugu na tuguru na ngeye doraa ojjea lōḡ iho ɔr kēnḡ. ³⁰ Na ko nōng Bhaulos se kassa yōk. Na taganyd̄e :zuga yēbbh̄ea Yesus. ³¹ Na chō̄ békanyaa Bhaulosi ku gulsachina Isiya gen ege hiri na kōtōllōhēse nōng na doraa ojjea lōḡ ngak̄.

³² Dha bere zugo yōk bhololle na jajagee goore. Na chō̄ ga mera hunde dha bere muginen̄e lōk giyongge, imaggeyo. Hunde kona yokkono genaye, nōng kona yok gen. ³³ Na yōk zuga Ayhudhi ugundese hirre kée Iskindir bh̄ea zugony sabb̄o na kudhugunesse

Ngagalita
kēlehenesēn tumua
ngaha yēbbh̄ea
:zuga Ebhesoni bere
ghendonea :yōkku
kēleo Ngaartemis.

zugo ngalokta bhe a ku hologun shee. Na nong Iskindir koo lamu zugo siyo na kidhite na koyogo logo.³⁴ Na yok hunaa takta Iskindir hunde a hira Ayhudhiye, ara wuy satinya ramman kumulong na se, “Ngaartemisa zuga Ebhesoni anna bo kaga!”

³⁵ Na wurtu nong gulsa orony yogese zugo logo na kidhiteyo. Na seu, “Zuga Ebhesoniye! Dora Ngaartemisi barara ko galiya kelehenesena bere ngoana tumo kebhbhek :aggeu zuga Ebhesoni. Na ba kumulong hirre imag ngalokta ninggęe. ³⁶ Na mea hunde hirre kengana ngalokta ninggęe, logo ngajajagiseno. Teldi laay na lokte gersi ngamesso. ³⁷ Na igge dhigandao ngazukta ahaa dora barara ngani kogoroto na sara tumua na Ngaartemisi ngani kodhomotoye ke ong?

³⁸ Hunde Dimitiro ko bekanyaa genye ku nana lo hirre se kichildeye, unga kegedhdhea logo ko zuga kedhdhea logo elle. Na see kekenyande ko yok ngonu. ³⁹ Na hunde lommo lok genaye, maya kegen bhe a zuga gayea kera Rome. ⁴⁰ Na hunde zugo ale kichildeiy ngalokta wa errinya meaye na kako keseyagi, ‘Ngalokta messone :yokku,’ bhee ku hologun kàyagesen :aggeu ninggęe. Lokte kengersi :anyoye a ngagiya.” ⁴¹ Na hunaa yogo ngalokta na tewa ushaye, yagese zugaa muginena na bhassaye.

20

Loga Dhoyea :Bhaulosi Mekedoniya Ko Girik

¹ Na logo hunaa ertiya na tewa ushaye, Bhaulos muga zuga yebhbhe Yesus na madhu na iriyu. Na kendé na nong ogu Mekedoniagiye. ² Na dhau oriya ella ngonu na madhese zuga yebhbhe Yesus logo gorō gorō na

iriyu. Na koo ogu Girikø.³ Na tøu ngonu taginya sizzi. Na hunaa tehenna wochin na senno kok Soriyagiye gongguløye, shigu hunde zuga Ayhudhi dokke go na køgødhøte. Na esødhu løgo na kawak na kadha Mekedoniya.⁴ Yøk zukte dha bere dhøe ko nøng kariye a eriya Bhirusi bere kunno Beriyagiye kønno Sobhatiri, ko zuga honyo Teselongkegiye køleo Artiroko ko Sekondo, ko hira bere kunno Derbegiye køleo Gayos ko zuga honyo Isiyagiye køleo Tikiko ko Tirobima, ko Timotiyos.⁵ Na yøk jømme sabbø na reiy Torodhagiye.⁶ Na hunaa kolea Gibiriya Kamea Lotay tewa ushaye, agge kabandao Bhilibhisø gonggulø na køtøyo ungo hayna yirisiyo na kasao yøk Torodhagiye. Na køtelø ungo isabbay ngonu.

Løga Dhøngnganea :Bhaulosi Awtikis Røseyø

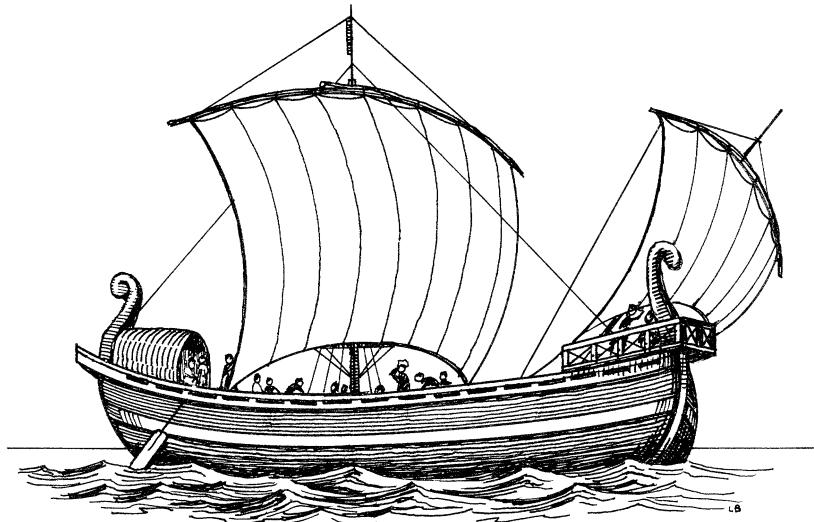
⁷ Na Kala Ayawsuny jhaynø, hunaa kumukkinyano na kønno kengertay tila na kùssoye, nøng Bhaulø madhesø zuga mukkinyana løgo dirr ko bhee bho ane bar kengø, ke ngaya bhorroyø se køgøye.⁸ Nøng ngadoronu ku bø ramma bere kemeziyeo :aggeuye, kalkanyaa keterinyo dha bere a meri.⁹ Na nøng tegayte këe Awtikis dha bere i bhurbhuro. Na hunaa Bhaulø mæzeo løgo dirrte, nøng Awtikis dhungu goore na aytø :ungu. Na ngøa doraa ku bø rammaya surr gamma ku sizzi na dhagu ba bay. Na hunde dhøngngane :zuguye dhaa ere.¹⁰ Na nøng Bhaulø bhona na dhugumo na bou na seu, “Ngadøeso! Wa yagaa hini.”¹¹ Na wagø dorigiye tundø na ngeru tila na usigi ko zugo. Na mezi ko bhee bho arse na kendø.¹² Na yøk zugo aytø tegayaa kibayseo doraa nøne. Na yakta hinisi na døle goore.

Løga Kennenæa :Bhaulosi Ko Zuga Ebhesoni Nyagasa Yεbhbhæa Yesus

¹³ Na koo damiyaa yokkogεiy :Bhaulosi agge kejembø gonggulø sabbø na kerreyo Asosø. Nøng Bhaulos se køtøa jagariyø. Na agge kayto chøø yirisi tugo na kabandao gonggulø. ¹⁴ Na koo hunaa kitinyanøno ko nøng Asosøye, kidhiyo gonggulø kari na kayto Mitilinoø.

¹⁵ Na bhorroyø kayto gonggulø chøø Kiyos jaa. Na kutunggo na bhorre kerreyo Samosø. Na kutunggo ungo dhøne na naa senno keteyø ramman kadakto Milita.

¹⁶ Nøng dha bere Bhaulos se kadha Ebheson bhø na Isiyagiye dirr ngaihi. Ngosum na kuturbhan gibiriya këe Bhenteko^{bh} iho Yerusalemø.

Ngagonggulda kèlehenesøn gonggula bere woyea :zugu yirisiø na εbbekka :ngø bergua bere køyøa Bhaulosi Romegiye.

^{bh}**20.16** Zuga Ayhudhi hunde amme gibiriya këe Basika na te ushaye, el ungo zugo ramman ko tømmøn na amme ngagibirita këe Bhentekoye.

¹⁷ Na hunaa iho Militagiyeye, ego hiri na kok Ebhesono na keli zuga nyagasa yebhbheia Yesus ella ngonu. ¹⁸ Na hunaa honyoye, seese, “Anye ihineya bere kuguney Isiya ko mæa toye, løga bere kabhagea ko igge hunde a enengge, gaoyo. ¹⁹ Na huna bere kochollanenei løga dokkeanye :zuga Ayhudhi go, annaa kalashshani re na kagayi Tumu Komoru kedherre. ²⁰ Na kamadhungngu løga challa irishongea igge hana zugo mera ko doriyoa gu kari. Na løkte kemesi na kødhøyi ningge dhul. ²¹ Anna bere kamadheseni zuga Ayhudhi ko zuga Giriki løgo na kujugu løga ge gersa na kawakta gøra Tumu na keyebhe Komoruya na Yesus.

²² “Na mæa toye anye wa adhaganyo :Kuloya Tumu løgo na kòk Yerusalem. Na hunde køgo ngonu na kodokkon løk giyongge, kimagiyo. ²³ Yøk oree køgøye kumuløng hunde ale kichibbony na kochollanende Kuloya Tumu nøng wa ibbayanyo. Gee kaga :anyoye a ngagiyi. ²⁴ Løga bere ajanyi :Komoruyo Yesusi na koyogesé zugo kamannaa Tumu challa chirbhisy ko bhee kedheshshane, ngakadasiiyo. Na chøh hunde ko kadaga løkte gersi, løgo ningge.

²⁵ “Na igge zuga bere kasanungu na kamadhdhagungu løga ale lømeiy :Tumu, ale wurto sègen ngani ngaorronyoo. ²⁶ Na mæa koyokkogung na tagatø. Hunde hir kona Tumu ngayebhi na kagar, hirre ghinony anye ningge. ²⁷ Anna bere kudhugunogungo løga hinnogungu :Tumu kumuløng na løkte kemeseung igge na kødhøyi ningge dhul. ²⁸ Na igge bhøge rehiya gu. Na zuga bere ajungu :Kuloya Tumu iwo shøe huna bea gu ikølnena ke ngaya bere udhuyø :eriya Tumu nyawa na yakkane ke zuga genyeye. ²⁹ Nøng anye kagayo. Ale hunde køgøye, zuga këngi gersa zugo ngachirbhisiyeayo hony huna

yoyany na dhushshe zuga yebhbheā Yesus bhækko :iggeu.³⁰ Na chœ̄ zuga gu gena ale bansane na sechchœ̄ lœ̄ga ku dhore na tabhbhe zuga yebhbheā Yesus na hœ̄ye ke ge.³¹ Na mœ̄a igge bhœ̄ge rœ̄hi! Na katta lœ̄ga bere kibbasheungu na kamadhœ̄ungu oyanya sizzi kari bar ko kali kedherre.

³² “Na mœ̄a anye kœ̄dhœ̄ttagung Tumu ko lœ̄ga genyœ̄ challa chirbhisiumy. Na ko igge kutuhong :lœ̄ga genyœ̄ na tœ̄heye ko zuga bere yebhbheā Yesus ridhing ningginena na ale sœ̄reyea lœ̄ga bere kibhiigesena yœ̄k. ³³ Anye bere birinya zug gennuny oo worginya oo ruminya ngani kishirkanno. ³⁴ Huna bere kemesi zinggo ngasenda ganyde na kagay rea nanu ko zuga kello kari, igge gaoyo. ³⁵ Na agge maya keme zinggo goore na kœ̄anœ̄ zuga tœ̄lgonya damiya bere kemesœ̄i :anyo na kœ̄dhœ̄llageungu. Ga, kàgata lœ̄ga bere yokkono :Komoruyœ̄ Yesusi na senneœ̄, ‘Hira ajœ̄a hiri aha, bheā ngahirronu aje na kœ̄eye, nœ̄ng a tuhine.’”

³⁶ Na Bhaulos hunaa yogoa ngalœ̄kta na tewa ushaye, tœ̄gœ̄dhœ̄ ko zugo kœ̄ma na alliyœ̄ ko Tumu. ³⁷ Na yœ̄k turgi kumulœ̄ng na ibhigi Bhaulos gawulo na shœ̄mo na yakte. ³⁸ Yœ̄k dha bere lœ̄kte munyusse gooreye a ngaya wa senesen, “Ale wurto sœ̄gen ngani ngaorrionyooye.” Na koo itono chœ̄o bheā ihœ̄a :gonggulœ̄.

21

Lœ̄ga Kœ̄yea :Bhaulosi Yerusalemœ̄

¹ Na hunaa kegenneno ko yœ̄k na tewa ushaye, agge kayto gonggulœ̄ na kadakto Kos.^{ch} Na bhorroyœ̄ kayto

^{ch}**21.1** Tuga Giriki se, “...kayto dib chœ̄o Kos.”

Rodh^d.^d Na ngonu kabandao na kayto chœ Bhatara.² Na koo Bhataragiye kirœkto gonggula kœa Bhinkegiye na kayto.³ Na hunaa kadhareseno Kobhorose, kœdhœtto siyœ kangiten na kadhayo siyœ seten chœ Soriya. Nœng dha bere gonggula nayo se kujuga aha Tirosœ. Na ko agge kobhondao ngonu.⁴ Na kitinyandœ ko zuga yœbhœ Yesus na keteldo ko yok ungo isabbay. Na yogesœ :Kuloya Tumu lœgœ na yoktese Bhaulos na Yerusalemœ ngako.⁵ Na hunaa keteldao ngonu bhee chinyiye, kabandao na kayto. Na yok zuga yœbhœ Yesus ko terroa ge ko erroa ge kumulœng itondiy chœ or dhey bheœ ku yirisi tugo. Na kœgœndo kœma ngonu na kalliyœ ko Tumu.⁶ Na hunaa kegennenoye, agge kirœkto gonggul na yok waga œra ne.

⁷ Na agge kabandao Tirosœ na kayto na kadakto Bhitilima. Na kobhondao gonggulœ na kisayœ ko gochonginya na kasaniyo ko yok ungo dhœne.⁸ Na bhorroyœ kabandao na kayto Kesariyagiye. Na kœgœnydo hira kœe Bhilibhos madhesena zugo kamannaa challa na keteldo doraa nœne. Yok bheœ zuga bere kœberrana Yerusalemœ ku isabbay na kœnno keya zuga ekko :Yesusi, nœng dha bere kona a Bhilibhos.⁹ Na ngahirronu dha bere lo sedhee ku wush ngani kœgamato. Na yok ngasedheonu agga yokkœa lœga yogesena :Tumu na ale bhugnyesenea.

¹⁰ Na hunaa keteldo ngonu ungge meriye, nœng hira yogesena zugo lœga yokkono :Tumu kœleo Agabhos shidhiyaa Yudhagiye.¹¹ Na assaiy agge na œge gheneya Bhaulosi na chebe jagara genye ko seno na seu, “Kuloya

^d**21.1** Kos ko Rodh a oriya ella baa lukkœa :ma kœrghœnœ.

Tumu se, ‘Zuga Ayhudhi ella Yerusalemə ale ibhbhe
ənaa ngagheneysta na chibbe nganga na ajje zuga bhora
anaa.’’

¹² Na hunaa kishikko ngaløktaye, agge ko zuga
bhakkea ngonu kalambo Bhaulos na Yerusalemə ngakə.

¹³ Na nəng Bhaulos yagəsə na səesə, “Wa tøløng turto na
bhətanyu kəngəye? Anye hunde se kəchəbtəany ləga
Komoru Yesusi Yerusaleməye, kihi kək ko bhee
kerəse.” ¹⁴ Na hunaa tamara ləga kamadhesənoye,
keseyo, “Any kete ləkte sennana :Komoruyəye” na agge
kidhiteo.

¹⁵ Na hunaa kətəldo ngonu ungge muchugiyə,
kəchəbtəo na kayto Yerusalemə. ¹⁶ Na zuga Kesariya
yəbbhbəa Yesus gen kidhiyao kari na dhigandiy dora
Minasoni. Nəng bheə zuga Kobhorosi bere yəbbhbhanəa
Yesus sabbə dha bere kona a Minason.

Ləga Dogəa :Bhaulosi Yerusalem

¹⁷ Na hunaa kodokko Yerusalembe, lambaiy :zuga
yəbbhbəa Yesus hinisiya bo həla. ¹⁸ Na bhorre agge ko
Bhaulosi kayto na kəgənydo Yaykob. Yək dha bere zuga
nyagasa yəbbhbəa Yesus mukkinya kumuləng na əl
ngonu. ¹⁹ Na nəng Bhaulosi isau na kəbhəse ləga bere
messo :Tumu kolea bere madhəa zuga bhorinyaa anaa
kumuləng shəe.

²⁰ Na hunaa shikkeə ngaløktaye, eterisana Tumu. Na
koo seyəsə Bhaulosi, “Gochonge, ga gənydə. Zuga
Ayhudhi ngani yəbbhbhanəa Tumu dha bəə te shiinyaa bo
məra. Na yək kumuləng a zuga bhekkeə kera Muse shəe
na hinneə goore. ²¹ Na yək shigi ləkte dha bəə se
madhesən zuga Ayhudhi bhakkeə ko bhorinyaa anaa
kumuləng na kədhəyo kera Muse na erroa ge rəhiya

maya ngakedhdhe na kera Muse ngabhékkeye.²² Na nōng mēa ngaya kune :inyoye, ale zugo shikkenyeyo. Na maya agge kēme ḥong?²³ Na mēa ga me ngalokta køyokkoginy :aggeuye. Agge kələmmo zukte ku wush wa bhiigesenəa Tumu lōgo.²⁴ Na dhi ko yōk kari na mesigi damiya konyonea ridhing. Na ahaye onynenēnoye gadhi na yesay :iggeu sabbi. Na hunde mesi ngangaye, zugo kumulōng gainye hunde ani hira bhəgi kera Muse na lōga bōo kàmagaginyi a butomoye.²⁵ Na agge lōkte bere kəsedhdhano na kəbhęgə :zuga bhorinyaa anaa ngani yebhbhanəa kamannaa Yesusiyə, anaa kətəgəndəsəo dadab na kitondəsəo na amisseye kùduləsen ahaa ibhbhəa :zugu ke barariye ngaammə. Ayuga kəginyaa nyawa bay ngani kataandao ngaammə na nyawa ngamatte. Lolumo ngamessə.”

²⁶ Na bhorroyo Bhaulos dhiganu zugo na mesigi lōga onyonea ridhing kera bere Muse. Na koo ogu doraa Tumu barara na koyogəsə goldang unga ale onyonea ridhingəa gə na əleə hur ko kolea udulesenəa Tumu go bhiy bhiy.

Lōga Kibhəa Bhaulos

²⁷ Na hunaa unga ku isabbay senno kagarate, zuga Ayhudhi honyo Isiyagiye argi Bhaulos doraa Tumu barara ratagiye toye. Na hunaa orreaye, kənkənə zugo kumulōng na bandəsə Bhaulos na ibhigiye.²⁸ Na ara wuy na se, “Zuga Isirayeliye! Əyaiy! Hirre madh zugo ba kumulōng na zuga ga ko kera na ko ngabaya se katamara :zuguye, a ngahirra. Aynde dhigannana chōo zuga Giriki ngadoriya barar Tumuye na tiranynyə na kete gersiye.”²⁹ Yōk dha bōo sabbə orre hira Ebhesoni kèleo Tirobima hunde dhęe ko Bhaulos kari ɔr toyeye.

Na yok senne kako dhigan :nea dora Tumu barara na a bhee yokkone ngaloktaye.

³⁰ Na zugo jajagi na ara wuy na ngeya or toye na muktiyaa kumuleng. Na ibhigi Baulos na tuguru na obhonisi sariya dora Tumu barara bhɔ na nyɔgɔ waranyoga ke tiri. ³¹ Na hunaa senno kindi Baulose, ngalokta urgushshe baye shigu :gulsa bholisuny Rome iho ngonu. ³² Na nɔng ibha gulsachina bholisuny gena ko bholi ke tiri na nge bhe a elea :zugu. Na yok zugaa urgushshea ba hunaa orrea bholi ko gulsa neye, Baulos ngani ngadhakkeo.

³³ Na gulsa ko na ayne bholi lɔgɔ na kechɛbɛ Baulos gɔrgɔriyaye.^{dh} Na ghinu zugo na seesɛ, “Nganda a hirre kuneneng? Na wa edde ɔng?” ³⁴ Na bholollo goore na se, “Wa messo nganga.” Gen se, “Nganga ngani kemesso.” Na nɔng gulsa bholisuny lɔgɔ bhee ku hologun ngani ngashikko ke ngaya bhololeye. Na ayne bholi lɔgɔ na kayte Baulos bholiso. ³⁵ Na hunaa hea na dokke a bhe a ku gadhi na senno kutunukte doriye, Baulos te :bholiso ke ngaya zugo demneye. ³⁶ Na ngazuktonu bu mer wa kɔbhbhɔye ara wuy na se, “Tɔgɔdhɔye na kere!”

Lɔga Yokkono :Baulosi Na Kengɛa Re

³⁷ Na Baulos hunaa ngani kɛhɛea na kɛnno kùtunukte bhe a bholisunyde, nɔng ghinu gulsa bholisuny na seesɛ, “Keni kɔyogoginy lɔk gena. Na hiniyo oo mariyo?”

Na ghinu :gulsa na seesɛ, “Tuga Giriki gayɔ? ³⁸ Inye ngaaniyo hira Gibsi bɔɔ bhorii ba na ibhbhani zuga ku 4,000 bere kɔdhdhe a zugo na dhigani korugiye?”

³⁹ Na nɔng yagese na seesɛ, “Ngakanivo! Kani hira

^{dh}**21.33** Tuga Giriki se, “...gɔrgɔriyaye ku ramman.”

Ayhudhi kabhagi ɔra bo kàgaa iho Kilkiyagiye kèleo Tersese. Na ga igomogony na kòyogesè zugo lògo.”

⁴⁰ Na hunaa Bhaulos kìgomèsenaye, bana na chilu dorigiye bheà ku gòm na lamu zugo siyo na kidhitay. Na hunaa dhitinena ribte, yogesè lògo tuga Hibiru na sëesë,

22

¹ “Gochonginya ko Babachina ganyuye! Ga chirartanyuy. Na kòyogogung ngalokta wa gany errinyane :lòkkuye.” ² Na hunaa zugo shikkeà nöng hunde mezi tuga Hibiruye, dhitte rib kumulong.^e

Na nöng seu, ³ “Anye kani hira Ayhudhi bere kùhudhukkononyi ɔra iho Kilkiyagiye kèe Tersese. Na nöng kichilan Yerusalemø ngaya. Na kera kokonginyaa ga kumulong bere madhaganyo :Gemaliya shëe. Na ko anye bere kihini lòga kàgayea Tumu goore ngadamita hinneo :iggeu mëa toyeye. ⁴ Na anye bere kani hira kögorrani zuga kòbhbhëa Ganggua Yesusi^e na kamari na chòo kichibi zuga maya ko ga ngaha na kögoyei dora chibinuny na gena resseay. ⁵ Na zuga bere orrea ngalokta kemesi :anyoye kawarre, a gòldanga doraa Tumu barara bo ko zuga Ayhudhi nyagasa kedhdhëa lògo kumulong. Na chòo dadaba bere kògòdhesena gochonginyaa bhakkeà Dëmasko na kàmagë zuga yëbhbhëa Jesus ella ngonu na kèchèbe na kòge Yerusalemø na kàtiye bere ajanye :yokku.

^e22.2 Ngatukta kèe Hibiruye a tuga ngazukta chirarre nöngge.

^e22.4 “...zuga kòbhbhëa Ganggua Yesusi” a bheà kèneà zuga yëbhbhëa lòga Yesusi.

⁶“Na hunaa kɔgɔi na kodogi Dɛmasko jaa na bho ngani anna kali kɛngɔye, tumu bhadhu dari na abakkanu bheɑ kihei :anyo. ⁷ Na kɔchɔwa ba na kishikka lɔkte sennɛ, ‘Saol, Saol kɔrranany ke ɔng?’

⁸“Na kighinna na keseeseu, ‘Komorue! Ani nɛng?’

“Na nɔng yagagany na seagany, ‘Kani ngahirra kɔrranany :inyo kɛnnony Yesusa Nazeritiye.’ ⁹ Na yɔk zuga kɛllo kari dha bere orre ngaya bhadhe :tumuye sɔŋ. Na lɔkte yokkogony :nɛaye ngani kishigito.

¹⁰“Na keseeseu, ‘Komorue! Na mɛa kɛme ɔng?’

“Na seagany, ‘Bana ok Dɛmaskogiye na lɔkte kɛe mese kumulɔng ale kɔyokkoginy ngonu.’ ¹¹ Na bho ngani ngakoriyo ke ngaya wa abakkaneany holdinɔye. Na ibhtonɔ :zuga kidhio kari siyɔ na dhigandany Dɛmaskogiye.

¹²“Nɔng Dɛmaskogiye dha bere lɔ hirre kɛe Hananiya. Nɔng a hira yebhbha Tumu na bhɛkka kera Muse goore na gayea :zuga Ayhudhi bhakkeɑ ngonu kumulɔng. ¹³ Na ko na chilagany jaa na seagany, ‘Gochonga nanu Saole! Ga gɔny bho!’ Na karra bho shaw hung na kɔgɔnya nɔng.

¹⁴“Na seagany, ‘Inye wa bɛrayinyɔ :Komoruya kokonginyaa ga na tak lɔga sennana :nɛa na ar Hira Ridhing Ningginɛna na shik lɔga yokkono :tuga nɛnɛ.

¹⁵Na mɛa ngaya dhɔllageiny ngalɔkta wa ori na shigiye, kɛe te hira orroni lɔga genye kawarre na yogese zugo kumulɔng. ¹⁶Na mɛa ihi bay dhee ke ɔng? Bana, eli sara Yesusi^g na churre na tonyo lɔga gunyu gersa.

¹⁷“Na hunaa kawakka Yerusalemɔ na kokka doraa

^g**22.16** Ngaya se, “...eli sara Yesusiye...” a bheɑ kɛnɛa “Yɛbh Yesus.”

Tumu barara na kallineno ko Tumuye, karra Komoru kunaɔ. ¹⁸ Na seagany, ‘Zuga Yerusalem i ngalɔkta gany yogesen :inyoye ngahinneo. Na bana ke tiri na dhɔ Yerusalem na ogo!’

¹⁹ ‘Na anye keseeseu, ‘Komorue! Ngazukta Yerusalem iye yɔk gae huna bere kowoyei doriyoa kàmadhea zugo lɔga Tumu kumulɔng na karagei zuga yebhbhinyea inye na kichibei yɔk.’ ²⁰ Chɔɔ kala bere kògɔdhdhea hira rɛseà lɔga gunyu kèe Istibhanos, anye bere kichili ngonu na kishigineno ko zuga kɔnnena na ruminyaa ge kibheseni :anyo.

²¹ ‘Na hunaa keseeseu ngangaye, nɔng Komoru seagany, ‘Keni kèginy surr rēna bheà bhorinyaa anaa. Na bana ogo.’’

Lɔga Kàgayea Bhaulos Hunde A Hira Romeye

²² Na zugo kumulɔng chirara nɔng ko bhee yokkone ngalɔkta. Na koo ara wuy goore na se, “Hirre ku ngangaye, any kere! Maya baseyɔ ngaiho!”

²³⁻²⁴ Na zugo hunaa ngani arreà wuy na bhurushaneà ruminyaa ge na ujukkeà na tudhungngeà chɔɔ baye, gulsaà bholisuny ayne bholi lɔgɔ na kayte Bhaulos doraa bholisuny toye na karaga na kighinitɔ na koyogese lɔkte arresene :zugu wuyte. ²⁵ Na hunaa bholi ngani chibbeà na senno karaga shuarayoye, nɔng Bhaulos għinu gulsaà bholisuny chinyo iho jaa ngonu na s̻ees, “Ngangaye hunde senno dhaktanyu hira Rome ngani lɔga ganyu kègendao na kàtionyoye, kera Rome kullɛ ngayo?”

²⁶ Na hunaa shikko ngalɔktaye, ogu bheà gulsaà bholisuny bo na s̻ees, “Seni me ɛneng? Nganda ngayo hira Rome!”

²⁷ Na gulsaa bholisuny bo ogo na ghinu Baulos na seesə, “Ga yogogonydə, inye ani hira Rome?”

Na seesə, “Ee, kani hira Rome.”

²⁸ Na gulsa seu, “Ko anye kani hira Rome. Na bhee kane hira Romeye bere katallani birinyaa bo mera.”

Na nəng seesə, “Anye bərgua bere kùhudhukkoneənyi ko məa toye ngani kani hira Rome chi.”

²⁹ Na zuga senno kighiniyə dhəyo ke tiri na ago. Na ko nəng gulsaa bholisuny bo hunaa tagga bheə Baulos anea hira Romeye, tengəru ke ngaya wa chibəye.

Ləga Yokkono :Bhaulosi Bheə Zuga Ayhudhi Kedhdhəa Ləgə

³⁰ Na bhorre gulsaa bholisuny bo əga Baulos na yogəse goldangea dora Tumu barara bibiyo ko gulsachina Ayhudhi kedhdhəa ləgə kumuləng na kumuktiyaa na kojigi ləgə na katage ləkte kichilə Baulose shəe. Na koo dhigana bheə nə.

23

¹ Na Baulos gənyu gulsachinaa Ayhudhi kedhdhəa ləgə churr na seesə, “Gochonginyaa ganyuye! Anye ihineya bere kinginye ko məa toye bere katagachcha Tumu shəe ker hinisa bo həla.” ² Na nəng goldanga dora Tumu barara bo kènno Hananiya hunaa shikko ngangaye, seesə zuga chilləa bheə Baulosi jaa na kənyəgo nəng tugə na kidhiyeyo. ³ Na nəng Baulos seesə Hananiya, “Ngahirra həto ko dori jagara kighirro shuldoyo shəe na toye ihono duliye! Inye seni elehen ləgə ganyu na ken huna kera Muse. Na eddei kera Muse na senesən zugo na karaktany anye ke əng? Ko inye ale dhakkiny :Tumu!”

⁴ Na yok zuga chillea bheā Bhaulosi jaa seyese,
“Ngangaye, dhomi goldanga doraā Tumu barara bo ke
ong?”

⁵ Na nōng seese, “Yee, gochonginyaye! Anye hunde a
goldanga doraā Tumu barara boye, kimagiyō. Yōk lōga
Tumu a ngagiya senne, ‘Gulsaā zuga gunyu lōga gersa
ngayogesenye chi.’”

⁶ Na nōng gonyu gulsachinaa Ayhudhi kedhdheā lōgo
ella ngonu na tagu hunde dha gena a zuga kimsiya
Ayhudhi kēnno Sodoka na gen agga Bheresiye. Na yogo
lōgo goore na seu, “Gochonginyaye! Anye kani hira
kimsiya Bheresi huna bere kokonginyaa ganyu kinginye.
Na mēa bhee chilleanye :zuguye a ngaya kibhe lōga ale
bansanea :zugu reseyō hiniso na keyebhēye.” ⁷ Na hunaa
yokkono ngalōktaye, zuga kedhdheā lōgo ekēnyande
kēngō, na kendiyaa gaminya ramman. Na ga Bheresi
tēldi bhiy na ga Sodoka tēldi bhiy. ⁸ Yōk zuga Sodoka
bheā ale bansanea :zugu reseyō ngayebhbheo. Na senne
kullya kumulōng ko zuga ekkono :Tumu ninggē. Na yok
zuga Bheresi ngalōkta kumulōng hunde a dhereye
yebhbheyo.

⁹ Na jalbhana goore. Na zuga kimsiya Bheresi
madhdheā zugo kera Muse gen yok banda na tōrō
Bhaulos na ekēnyande na se, “Bhee kujukkane ngahirra
ninggē. Kako hunde lōgo bere yogesen :kuloy konno oo
:hira ekkono :Tumuye, agge kimagto.” ¹⁰ Na yok
ekēnyande gereng gereng na gulsaā bholisuny bo teneru
bheā senno Bhaulos ngakasartiyey :zugu. Na seese bholi,
“Ago eya Bhaulos ngonu ekēnyanen :zuguye, na
mayiyo gidhingō na yaga bholiso.”

¹¹ Na nōng Bhaulos saniu ungo dhōne na naa senno
keteyē ramman barō chilesē :Komoruyō Tumu jaa na

iriyu na sëesë, “Te dhandali! Damiya bare yogeseni zuga ella Yerusalem o lôga ganyu bere orroni kawarre, ale ngani yogesen zuga ella Romegiye nganga sëgen.”

Lôga Kènno Kògondë Bhaulos

¹² Na hunaa bho arsaye yøk zuga Ayhudhi gena mukte na daga go na bhiigi lôgo na se, “Ko bhee kôgôdhdhe Bhaulos, amisse ngakammo. Ma ngakamatto.” ¹³ Na zukte dha bere dokke go na bhiikkhe ngaløktaye, a zukte ku 40 ko bhelëga gena. ¹⁴ Na yøk ago bheà goldangea doraa Tumu barara bibiyo ko zuga Ayhudhi nyagasa kedhdheà lôgo na seyese, “Agge wa kibhiikto lôgo na ko bhee kôgôdhdheo Bhaulos amisse ngakammo. ¹⁵ Na mea igge shikte ko gulsachina Ayhudhi kedhdheà lôgo na teheye ko zuga marakko lôga Bhaulosi shëe. Na ghindo bheà gulsaa bholisuny bo na kayaga bheà kègedhdheà lôgo. Agge wa keteldo kôk na hunde chœ ngaya ngani kadakkoye kògondoyò.”

¹⁶ Na nong ngosoniya Bhaulosi shigu ngaløkta doge :zugu goye na ogo bholiso na yogesë Bhaulos.

¹⁷ Na Bhaulos eliu gulsaa bholisi chinyo kona na sëesë, “Dhigan ngaerita bheà gulsaa nu bo. Lô lôkte se koyogese nong.” ¹⁸ Na nong dhiganu eri bheà gulsaa bo na sëesë, “Anye wa eleonyo :hira kichibbo këe Bhaulos na tolløhaganyo na kïdhiganagini ngaerita. Se lô lôkte se koyogoginyo.”

¹⁹ Na gulsaa bo ibhu eri siyo na dhiganu dheyo bhiy na ghinu na sëesë, “Wa seni yogogony lôk giyong?”

²⁰ Na eri sëesë, “Zuga Ayhudhi gen wa dakta go na bhiikta lôgo na ketehye ko zuga marakkeà lôga Bhaulosi. Na rogon o kighinden yne na dhiganëse Bhaulos bheà kedhdheà lôgo. ²¹ Yøk zukte ku 40 ko

bhelega gena wa dakta go na bhiikta lōgo na seja, ‘Ko bhee kogədhdhə Bhaulos, amissə ngakammo na ma ngakamatto.’ Na se kabakki ganggu hunde Bhaulos kunde. Na mēa reinye inye na igoməsə lōkte ghinenyeye. Na inye ngaigomeseni.”

²² Na gulsaa bholisi bo séesə eri, “Na ngalōkta yokkogonyde ngayogesə hir kona ni wo!” Na itonu.

Lōga Kùlugunyea Bhaulos Na Kèhəea Kesariyagiye

²³ Na koo eliu gulsachina genye gee ku ramman na séesə, “Ibhta bholise ku 200 ko ga woyea harteyiye gee ku 70 ko ga berrany gee ku 200 na jhaynə satinya sizziyə kago Kesariyagiye. ²⁴ Na oytese Bhaulos harteyiya woyea kōk na kōtōyeyə, na kidhigana shee chōo bheə Gulsaa Yudha Bo kēnno Bhilis.”

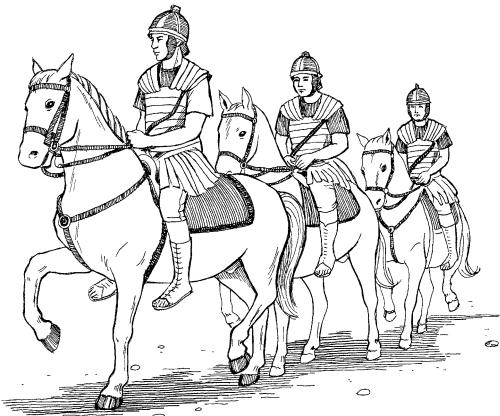
²⁵ Na koo tōgədha dadabte se,

²⁶ “Ngadadabta kogədhdhan :anyo, Kilawdi Lasiya.

“Na kogədhdhaginy inye Gulsaa Yudha Bo Lomi Diram, Bhilis.

“Na mēa kisainydo, ani challi?

²⁷ “Nōng ngahirra aijo ngani kogədho :zuga Ayhudhi ker. Na anye katagga hunde a hira Romeye na kayto ko bholisa ganyu kari na kibaysiwa. ²⁸ Na bōo kidhigani

Ngaharteyiya kēlēhenesən harteyiya bere woyea bholisa Rome huna bere dhigannea Bhaulos Kesariyagiye.

chœ̂ bhêa kedhdhœ̂a :gulsachina Ayhudhi lœ̂go na kàtage lœ̂kte kichileye.²⁹ Na katagga hunde dha chile ke ngaya ekenyanené lœ̂ga kera neye. Na chœ̂ lœ̂kte dhandali kèe kœ̂gondë oo kechebte ningge.³⁰ Na wa kishikka hunde dhaa se doge :zugu go na kindite. Na aynde kitonogung igge ke tiriye. Na lœ̂kte kichile nœ̂ngge wa koyogeseu zuga chilea na koo kago bhêa nu na elehene :iggeu.”

³¹ Na yœ̂k bholi ibhta Baulos damiyaa kajea lœ̂go na barœ̂ dhigana surr ɔra kënno Antibanti. ³² Na bhorre bholi gen waga ɔrœ̂ na Baulos dhigana :bholisa woyea harteyiye sœ̂ng. ³³ Na yœ̂k hunaa hœ̂yea na dokkeä Kesariyaye, aye Gulsaa Yudha Bo dadab na Baulos dhœ̂ye doraanené. ³⁴ Na nœ̂ng hunaa toyiwa dadab na tewa ushaye, ghinu Baulos na sœ̂ses, “Ani hira bhagi ba inong?” Na tagu hunde a hira bhakka Kilkiyaye. ³⁵ Na sœ̂ses, “Ale koo lœ̂ga gunyu kishigi hunde zuga chilleinyea honyde.” Na sœ̂ses bholi, “Aytœ̂ na bhœ̂g doraanené kœ̂dheda :Herediosi.”

24

Lœ̂ga Kengea :Baulosi Re Bhêa Bhilisi

¹ Na hunaa telda ungo haynaye, goldanga doraanené Tumu barara bo kèe Hananiya dhi ko zuga Ayhudhi nyagasa gen ko hira gaa lœ̂ga kichibœ̂a zugo kèe Tertelus. Na ago Kesariyagiye bhêa Bhilisi, Gulsaa Yudha Bo, na childœ̂ Baulos. ² Na Baulos hunaa keleono na kunnoye, nœ̂ng Tertelus kœ̂bhese Bhilis lœ̂ga chilea :zugu na sœ̂ses, “Gulsaa bo lœ̂mi diram Bhilise, ihineya bœ̂ allineneiy zuga gayo bere kabhakto shee ker ko mea toye. Na chœ̂ lœ̂ga bere dhandala bhêa zugony bœ̂ bhœ̂dhu na tewa challi. ³ Na ngaya allineneiy sheeeye, hande kœ̂leoye

kumulɔng tii tii agge kɔdhɔnginy hinisiya bo hɔla.⁴ Na mæa lɔ lɔkte chichi godhe kenno kɔyoktoginydø. Na ga chirbhisiey na chirariy shɛe hung. Dirr ngakamarageenyo, kɔtɔllɔhaginiydo.

⁵ “Agge bheɑ nayo Ayhudhi ngahirra a hudhagi. Nɔnɡ anna bɔɔ kɔnkɔna zuga gayo oree oree ba kumulɔng na kobhori ba. Na chɔɔ sègen a gulsaa kimsiya zuga kɔbbhbheɑ hira Nazeriti kullena. ⁶ Na chɔɔ bortɔ senno keme damite kulle doraa nayo barara Tumu. Na kibhbho na kènno kàtiyo kera nayo. ⁷ Na saraniy :gulsaa bholisi bo kèe Lasiya gidhingo na dhiganna. ⁸ Na ajea zuga chileɑ Bhaulos lɔgɔ na kohoya bheɑ nunu. Na mæa ngalɔkta kichileo ngahirraye hunde a dhereye marak :inyo na takto.”

⁹ Na yɔk zuga Ayhudhi shikte kumulɔng na se, “Ngalɔkta yokkonoye kumulɔng a dhere.”

¹⁰ Na nɔnɡ Gulsaa Yudha Bo uma Bhaulos siyɔ na ko nɔnɡ koyogo lɔgɔ. Na Bhaulos yagese na seese, “Inye ani hira bere kedhdhani lɔga ngazukta oynya mera. Na mæa ngaya koyokkogeiny lɔga keenganey lɔga kàmagaganyiye, hini hɔlany goore. ¹¹ Yɔk unga bɔɔ kɔgɔyei Yerusalemɔ na keterisanɛi Tumu ngonu mæa te tɔmmɔn ko ramman. Na ngalɔkta bheɑ anea dhere, ga chɔɔ għin bhokonɔ hung na takto. ¹² Ngalɔkta yokke :yɔkkuye, a butomo. Bhee kækényaneneo ko gen doraa Tumu barara na kɔɔnkɔne zugo doraa kàmadheɑ zugo lɔga Tumu ko ɔr toye na se kèe kobhore baye, yɔk ngani kartanyo. ¹³ Na mæa bheɑ senno kidhiganday zuga orronɛa lɔgɔ kawarre na koyoktoy lɔga chillɛanyeɑ, ningge. ¹⁴ Nɔnɡ lɔkte yokke :yɔkkku ku dhereye a ngalɔkta keterisanɛ Tumu Komoruya bere kokonginyaa gayo kinginye na kɔɔbhe lɔga Ganggua Yesusa Nazeriti

marrea :yøkku na sennæa a kulløye. Na nøng anye keyebhi kera Muse ko løga bere kødhesenæa :zuga yogesenæa zugo løga yokkono :Tumu dadab kumuløng.

¹⁵ Na ngadamita yøbhe :yøkku na sene zuga ridhing ningginæna ko ga lømmæa ridhing ale bansane røseyø kariye, ko anye keyebhiyø. ¹⁶ Na kali kali kømedhdhan goore na bheø zugony ko bheø Tumu løga gersa ridhinguny hinisø ngakølømi na kàbhak ba shøe.

¹⁷ “Na oynya bo mera bere kødhøyei Yerusalem na kihei ba konnø hunaa tewa ushaye, kechøbeu na kibhau ahaa keni køay zuga ganyu ku bhoyoga ko ga keni kùduløse Tumu na kawagau Yerusalem. ¹⁸ Na yøk ngazukta hunaa honyo doraa Tumu bararaye, artany ratagiye hunde kemesi kera Ayhudhi kønyonæa ridhingge. Na anye zugo ngani køønkøno na chøø gee køllo kari na kobhoreo ba ningge. ¹⁹ Na yøk zuga Ayhudhi honyo Isiyagiye gen bere ella ngonu. Na ko yøk hunde kølømesen løgøye sëe kabanda na koyokto ngaya ihø :inyoye. ²⁰ Oo ngazukta nyaga øl ngayaye sëe kudhugundoginy løkte bere marakke :zuga Ayhudhi kedhdheø løgø na kako keddøye. ²¹ Nøng kesea bhee kichilleany anyeye, kako a ngaya bøø koyogesen zuga Ayhudhi kedhdheø løgø goore na kesenesen, ‘Bhee chilleanye :zuguye a ngaya keyebhe løga ale bansanæa :zugu røseyøye.’ Nøng chøø ahite keddøi kona ningge.”

²² Na Bhilis nøng dha bere a hira gaa løga Ganggua Yesusi goore. Na sëesë zugo, “Hunde ale gulsaa bholisuny bo këe Lasiya kunde, løga gu kegedhi :anyo.”

²³ Na ayne gulsaa bholisi chinyo løgø na købbhøk Bhaulos na sëesë, “Hunde zuga genyø hony na se katagayate, ngakanyø. Na goore ngabhøgi.”

²⁴ Na bhorre Bhilis ko tøriya nøne kënno Ngadirsila

hoya na kishigi lôga Bhaulosi. Nong Ngadirsila dha a hoya zuga Ayhudhi. Na yok ege hir kona na eleese Bhaulos. Na yok koo kôbhëse :Bhaulosi bheä këyebheä Yesus Kiristos. ²⁵ Na hunde ngani kôbhësen bheä konyonea ridhing na kanea holi bheä Tumu ko ga këbhëgea re shee ko kala ale atieiy :Tumuye, nong Bhilis tengeru bho na seesë, “Te usha! Bana ogo! Ale hunde kako keni kòbhagany ngalokta sëgende, kegi hiri na elenydö.” ²⁶ Nong dha bere eleono Bhaulos jaja na mezëe ke ngaya hine bheä senno kayne :Bhaulosi aha gena dariye.

²⁷ Na Bhilis teu oynya ramman na bheä nene sereu :hirre këe Bhorko Bhito. Na Bhilis dhoyu Bhaulos doraa chibinuny na zuga Ayhudhi hinisi kete holi.

25

Lôga Kengëa :Bhaulosi Re Bheä Bhito

¹ Na nong Bhito hunaa kœa chœ Kesariya na iho ungo sizzi ngonuye, koo ogo Yerusalem. ² Na ngonu assa :göldangeaa doraa Tumu barara bibiyo ko gulsachina Ayhudhi na childe Bhaulos. ³ Na tollësesë Bhito goore na kotor yok na kiton Bhaulos Yerusalem. Yok dha se kutunggesë gorø na kinditø. ⁴ Na nong Bhito seesë, “Nong Bhaulos a indonu këbhëk Kesariyagiye doraa chibinunyde. Na ko anye ale kowogi ngonu shaw. ⁵ Na gulsachina gu gena any kidhiyo ko anye Kesariyagiye kari. Na hunde dha boø Bhaulos eddeu lok genaye, kichilde ngonu.”

⁶ Na hunaa Bhito ella ko yok ngonu ungo 8 oo 10 na tewa ushaye, shidhe Kesariyagiye. Na bhorroyø ogo na tea alleya nene kedhdheä lôgo. Na ayne zugo lôgo na

kidhganda Bhaulos.⁷ Na hunaa kunnoye, likta :zuga Ayhudhi honyo Yerusalemə na childe ləga bo dhandala chɔɔ zuga orrea kawarre ningginəna.

⁸ Na nɔ̄ng Bhaulos kəngu rəa nene ləkke na səesə, “Kera Ayhudhi ko kera doraa Tumu barara ko bheə komoruya Rome bo anye lək gen ngani kəddəo dhul.”

⁹ Na nɔ̄ng Bhito təhenu bheə tərəa zuga Ayhudhi na hinisi ke hɔli na səesə Bhaulos, “Bheə koyei Yerusalemə na ləga gunyu kegedhei :anyo ngonu, hiniyo oo mariyo?”

¹⁰ Na nɔ̄ng Bhaulos yagese na səesə, “Mea anye kani nganda wa kichilla bheə hira komoruya Rome bo kedhdho ləga kera zuga Rome. Na ləkte kəddei bheə zuga Ayhudhi ningge. Chɔɔ ko inye gayo. ¹¹ Oo hunde dha bɔɔ kəddəwa ləga kàtiyəanyi reseyəye, any kère. Na nɔ̄ng hunde kichilleany butomoye, inde ajinənəanyi ningge. Yək ləga gunyu any kishik :komoruya Rome bo!”

¹² Na Bhito hunaa alliyə ko zuga εanea nɔ̄ng ləkke na tewa ushaye, səesə, “Ngadamita sene, ‘Ləga gunyu any kishik :komoruya Rome boye,’ maya ale kə bheə nene na ləga gunyu shik :nəa.”

Ləga Ghineə :Bhito Komoru Agiriba

¹³ Na sani unggə muchugi na nɔ̄ng komoruya kəe Agiriba ko ngənə Ngabereneike ago Kesariyagiye na kisa Bhito. ¹⁴ Na hunaa ella ngonu unga bo məraye, Bhito yogəsə komoru Agiriba ləga kichibea Bhaulos na səesə, “Kələmi hira kichibbo bere dhətta :Bhilisi ngaya. ¹⁵ Na huna bere kəgəi Yerusalemə, gəldangea doraa Tumu barara bibiyo ko zuga Ayhudhi nyagasa kedhdheə ləgo anna bere chiləa ngahirra bheə nanu na kàtiyo.

¹⁶“Na anye koo keseeseu, ‘Hunde hira kichilea ngani koyogo loga kengea re bhe a zuga chileaye, ko kera Rome ngaganneo.’ ¹⁷ Na zuga chilea Bhaulos hunaa kidhiyano kari chœ ngayaye, bhe a keni ngakutugure loga genye dirr, anye bhorroyo kokka alleya nanu kegedhei lögø na kayneu zugo lögø na kidhiganda Bhaulos. ¹⁸ Na yok zuga chilea nong hunaa yokkonea loga edde a :neaye, kamarakka na lakte gersi chile nong ningge. ¹⁹ Lakte ekencyanene :yokkuye a loga yebhaa ne. Na yok ngazukta senne hira bere resa kènno Yesus ngani kabanao, na nong Bhaulos se bere banaa na mea i baseyo. ²⁰ Na bhe a keni kamaramage ngalokta shee na kègedhe anye rektyo. Na kighinna Bhaulos na keseeseu, ‘Bhe a koyei Yerusalem na kegedhei loga gunyu ngonu, hiniyo oo mariyo?’ ²¹ Na nong seagany, ‘Loga ganyu any kishik :komoruya Rome bo.’ Na anye kayneu lögø na ko bhee dhigane :zugu Romegiye nong kete dora a chibinuny ngaya.”

²² Na nong Agiriba seesee Bhito, “Ko anye lakte yokkono :ngahirraye keni kishikto.” Na nong yagese na seesee, “Ee, rogon o bhorroyo shigiy o ni.”

Loga Kengea :Bhaulosi Re Bhe a Komoru Agiriba

²³ Na bhorroyo Agiriba ko Ngabereneke malugu ruminyaa ge komoromo na hoyo ko gulsachina bholisuny bibiyo ko gulsachina orony kari ga bo dhongngea :zugu na tunugu dora bo ojjea :zugu lögø. Na Bhito egu zugo na kidhiganda Bhaulos. ²⁴ Na Bhaulosi hunaa kunnoye, Bhito seu, “Komoru Agiriba ko ngazukta ello ngaya kumulongge, ngahirra a hira bo tollahaganyea :zuga Ayhudhi bhakke a Yerusalem ko Kesariya kumulong na chilea na arrea wuy na sennae,

‘Ngahirra maya baseyo ngaiho.’²⁵ Na anye kamarakka na chɔɔ lakte edde :nεa na katie rεseyo ngani ngakoreseno dhul. Na nong ngadamita bɔɔ sene, ‘Løga ganyu any kishik :komoruya Rome boye,’ kesedhdha na kiton Romegiye.²⁶ Nong anye lakte ku dhere bere edde :ngahirra na køgødhessen komoru dadab ningge. Na mεa komoru Agiribaye, wa kidhiganau ngahirra bheā nu na maraga :iggeu ko bara gunyu. Na hunde jøesseo løga eddeaye, køgødhese komoruya Rome bo løgo dadabo.²⁷ Hunde kibbbhana hira kichibbo na shεε ngani kàmaragato na kìdhigan bheā komoruya Rome boye, heo a dallemo.”

26

¹ Na Agiriba seesε Bhaulos, “Wa kìgomboginyo na mεa ga yogo løga gunyu.” Na Bhaulos lamu zugø siyø na yogo løga kengεa rε na seu,² “Komoru Agiribaye, anye kalda hini hølany goore ke ngaya kitinyanenε na kemezεε løga bɔɔ chillεanyeα :zuga Ayhudhi kumuløngge.³ Chɔɔ ngaya inye gae kera Ayhudhi ko løga ekenyanenεα :yøkku kumuløngge, challi goore. Na mεa køtølløhaginiydø. Ga, hini any keteiny bu na chirarany shεε.

⁴ “Ihineya bere kanei eri na kabhagei baa nanu ko Yerusalem ko mεa toye hunde bere ba kabhagi εnεngge, yøk zuga Ayhudhi kumuløng gaeyo.⁵ Nong huna bere sabbo kεbhegei kera yεbhaa Bheresi bo dhandala, yøk gaeyo. Na hunde kako hinneye, sεε koyoktoyo.⁶ Na mεa anye bhee kichile ngaya kεe kegende løgøye, a ngaya køløme løga bere bhiigesena :Tumu kokonginyaa ga hinisøye.⁷ Yøk bhorinyaa Ayhudhi ku tømmøn ko

ramman kumulɔng kɛyɛbhɛho ngalɔkta na ale kubhugnyeseyo, na aynde kagayeo Tumu bar ko kaliye. Na mɛa Komorue, bhee chilleanye :ngazukta Ayhudhiye a ngaya kɔlɔmɛ ngalɔkta hinisoye.⁸ Na ngazukta Ayhudhi yɛbhɛho ngalɔkta Tumuye, hunde Tumu ibaniseono zuga rɛsseaye, igge bhee ngayɛbhɛhɛoyoye a ore?

⁹ “Chɔɔ anye sabbaa nanu rɛ bere kamari lɔga Yesusa Nazeriti goore na kilobi bheɑ kɔgɔrranei zuga yɛbhɛhɛa nɔng kumulɔng.¹⁰ Na chɔɔ Yerusalemɛ bere kemesi nganga chi. Anna ajanyea :gɔldangeaa doraa Tumu barara bibiyo lɔgo na kichibei zuga Tumu ridhing ningginɛna na kishigineneo ko zuga kɔdhdhɛa yok.¹¹ Na taa kalamii yok doriyoa kàmadhɛa zugɔ lɔga Tumu na katii goore na kadheseni lɔgo na kɔdhɔmɔ Yesus. Na bere kamargii goore na kɔɔbhi chɔɔ ori genne na kɔgɔrraniyo.

¹² “Na kali kona gɔldangea doraa Tumu barara bibiyo ayany lɔgo na ektony Dɛmaskogiye na kɛchɛb zuga yɛbhɛhɛa Yesus ella ngonu.¹³ Na mɛa Komorue, hunaa ngani kɔgɔi na bho anna kali kɛngɔ na kihi gɔrɔye, karra hɔldina bo walda tumɔ jorrono su. Na abakkany anye ko zuga kidhiyo kari.¹⁴ Na kɔchɔyo ba kumulɔng. Na hunaa kujjo baye, anye kishikka lɔgo tuga Hibiru hunde senne, ‘Saol! Saol! Kɔrranany ke ɔng? Hunde dogi bɛr tundɔye ale bheɑ nunu a dhandali.’

¹⁵ “Na anye kighinna na keseeseu, ‘Komorue! Ani nɛng?’

“Na nɔng seagany, ‘Anye kani ngahirra kɔrranany :inyo kɛnnony Yesuse.¹⁶ Na mɛa ga bana na chil tunɔ. Na ngaya wa kɔdhɔllageiny rɛa nanuye keni kɛberayɛiny inye na tagayanydɔ. Na te hira orroni ngalɔkta gany wa

oriye ko gee ale kôdhôllaginyde kumulong na yogesê zugo.¹⁷ Na ale kibayseny bheâ zuga gunyu Isirayeli ko bheâ zuga bhora anaa kekeinyi.¹⁸ Na owo kaware na kobhonda muguro na kohoya gora hola na kôdhoyô ɔnneya Moldoyi na kawakta gora Tumu. Na hunde yebhtany anyeye, aynde ale kujuge lôga ge gersa na jôane bheâ elea ko zuga yebhbhanyeâ anye ridhing ningginenaye.’

¹⁹ “Na mëa Komoru Agiribaye, lôga bœ ajanyi :Tumu na kori, anye ngani kîrranno. ²⁰ Na sabbœ kamadha zuga Demasko ko zuga Yerusalemî ko zuga Ayhudhi kumulong. Na koo kôtoreu zuga bhorinyaa anaa Tumu ngani keyebhtao. Na koyogeseu na kujugu lôga ge gersa kumulong na kawakta gora Tumu, na kemesigi lôga hinno :Tumu na kôdhôlda bheâ anea zuga ujukkeâ lôga ge gersa. ²¹ Na bhee ibhbheanye :zuga Ayhudhi na se kindeaynde, a ngaya kamadhe ngalokta doraa Tumu barara ratagiye. ²² Nong anye ko mëa toye bœ eyaanyo :Tumu ker na mëa kani nganda kichili ngayaye. Na lôga bœ korroni kawarre kamadheseu zuga ku bhoyoga ko ga lommœa aha kumulong. Na gee bere koyogesende a lôga bere yokkono :Muse ko zuga yogesenea zugo lôga yokkono :Tumu na sennea, “Ale bhugnyeseneyo.” Gena ngani kôtoreyo dhul. ²³ Yôk lakte bere yokkone :yôkkuye senne, ‘Hira këberrana ku Kiristos nong ale chollane na bheâ zugony a hira bansana rëseyo sabbœ. Na yogesen zuga Isirayeli ko zuga bhorinyaa anaa lôgo na terinyesen ganggua Tumu na ibaysiyo.””

²⁴ Na hunaa Bhaulos ngani yokkono lôga genyeye, nong Bhito debu na kedhesé lôgo toye na sëesë, “Bhaulose! Wa useny :lolu. Dha bœ tagu lôgo goore na

sabba edde!”

²⁵ Na nōng yagēsē na sēsē, “Ngahirra bu lōmi diram kēnniny Bhito! Anye koyokkon lōga ku dhēre lōma hologun. Lolu ngakaniyo. ²⁶ Yōk ngalōkta bere me :Yesusiye ko nōng Komoru Agiriba gayō na aynde koyokkone tokte. Agga bere messo bheā zugo mera. Lōkte me dari ngayo. ²⁷ Na mēa Komoru Agiribaye, inye zuga yogēsēna zugo lōga yokkono :Tumu ngayēbhiyo chi? Nōng kagayō hunde yēbhiye.”

²⁸ Na Agiriba nōng sēsē Bhaulos, “Na kēe inye dhaa seni bhōdhany na kēyēbh Yesus mēare dhogoy.”

²⁹ Na nōng yagēsē na sēsē, “Ko hunde kōbhōdhiny mēare oo ale kingi, anye kogoli Tumu na inye ko ngazukta shikkonyēye kumulōng kētēhēye ko anye. Na igge ngagōrgōriya kīchibanyde ngakichibongu.”

³⁰ Na Komoru Agiriba ko gulsaa allinēna ba ko Ngabereneke ko zuga ēlla kari kumulōng banda na bhonda doraa kēgedhdheā lōgō. ³¹ Na hunaa ngani bansanēa na bhonsanēaye, mēzi kēngō na se, “Ngahirra lōkte edde na kīchibē oo kīnise ninggē.”

³² Na nōng Agiriba sēsē Bhito, “Hunde ngahirra bō ngaseni, ‘Anye lōga ganyu any kamarak :Komoruya Rome bo,’ anda mēa kōkkanayo.”

27

Lōga Kēhēea Bhaulos Gonggulō Romegiye

¹ Na hunaa ēlehēnda lōga senno kayteo Dhalēnō gonggulō na tewa ushaye, Bhaulos ko zuga kīchibbo gena kayē hira kēe Yuliyos ku gulsaa bholisa kimsiya Komoruya Rome kēnno Awsos. ² Na kirōkto gonggula kunno Adaramitō senno kok oriya chilēa :gonggulo ella

Isiyagiye na kayto. Na dha bere hira bhakka Teselongke hudhukinyana Mekedoniyagiye kènno Artiroko ko nong kidhiyo kari.

³ Na bhorre kadakto Sidona. Na nong Yuliyos dha bere a hira kengø challa na igomesé Bhaulos na adda na kok kögöny dehunyéaa genye ella Sidonagiye na keyayo.

⁴ Na kabandao ngonu. Na lammiy :ngø sabbo na keenggao baa lukkeä :ma këe Kobhoros dhey gora yaluny na kayto. ⁵ Na hunaa koo kadhayo yirisi tana iho Kilkiyagiye ko Bhimbiliyagiyeye, kadakto ora iho Likiyagiye këe Mira. ⁶ Na ngonu gulsaa bholisuny bo ogologiy gonggula Iskindiriya koa Dhaleno na kirokto.

⁷ Na kotoyo ungo meri yirisiyo toye hale hale na kochoollayeo gorø gorø ko bhee kodogeo orre këe Kinidos. Na bheä kenno kadhayeо dib ngøyø te gersi na keenggao ngøyø na kadhayo baa kënno Kerit gora yaluny ora këe Selemona dhey. ⁸ Na chøllayiy :ngø segen na keteyto dhey hale hale ko bhee kodogeo ora iho Lasiyagiye jaa këe “Għoġla Challa.”^{gh}

⁹ Na hunaa kowoo yirisiyo ungo meri na kedheshshano kolea kenno kàdakteo Rome shaw na chø gibiriya

Ngabaya kèleħenesen baa bere chilea :gonggulu kèleo
Għoġla Challa

^{gh}**27.8** Ngaorronu keli Ghōġla Challaye a bheä chilea :gonggulu ku yirisi tugø.

kìchibea r̄ehi huynen garraye, bheā kowoyeo yirisiyo te dhandali ke ngaya ngɔyo ane buye. Na Bhaulos koo ibbayu zugo na s̄eesē, ¹⁰ “Ngazukta giyaye! Hunde ngani kowo yirisiyo, ale kodokkono l̄okte eddeninya gonggulō ko ahaa itto :gonggulō ko r̄ehiya ga kari.^h Anye wa karra ngawochinda naye na ale kodokkono l̄okte gersi. Na agge ko gonggul ko ahaa ga ale kàgaraso.” ¹¹ Na gulsaa bholisuny nōng tamaru l̄oga yokkono :Bhaulosi na shigu l̄oga hira gongguluny ko ga hira kulinena. ¹² Nōng dha kolea asandayny bheā challa chilea :gonggulo taginya méri ngaorrone ningge. Na zugo esedhe l̄ogo na ga mera se, “Kago gonggulō choo Bhinke na keteldi ngonu ngataginyaya ba ane asanday na lommē huroyte.” Bhinke nōng a ora iho Kerito loma bheā challa chilea :gonggulo kedhdhana huroy elēhenena ko gora kenkenuny.

L̄oga Bansanea :Huroyo Yirisiyo

¹³ Na hunaa ngɔyo ebbekkana gora Gibsi haaleye, yok se kako dhaa tēheyē ko l̄oga wa esedhdheā sabbō. Na dhōngga gala chilea :gonggulō na ago na eteyē Kerit yirisi tugō dhey dhey. ¹⁴ Na agge hunaa keheo ko bhee chinyiye, huroya bo gooreⁱ ko gora Keriti na ebbegu gonggul goore na iyigu yirisiyo kerghēnō. ¹⁵ Na gonggul holile :ngō gerēng gerēng na bhee kùguliye garu. Na agge kudhuyto go dhee na ɔkeiy :ngō na kayto. ¹⁶ Na hunaa kētecho baa lukkeā :ma kēe Kedha setende,

^h**27.10** Tuga Giriki se, “Ngazukta giyaye! Wa karra l̄ogo na hunde ngani kowo yirisiyo, ale kodokkono...”

ⁱ**27.14** Tuga Giriki se, “...huroya bo gore kèleo ‘Ngɔya Kunno Yalo Ba Kangiten’...”

kochollayeo na
 kegergeyteo gonggula
 nayo chinyo kēanea
 zugo na kutugurtoo
 gonggul toye na
 kechebto.¹⁷ Na zuga
 kuliyea gonggul hunaa
 ghurtonea gonggula
 chinyo na ojessenea na bo
 toyeye, ikirana gonggula
 bo mōsete gig gig. Na
 yok tengere na se,
 “Gonggul ngakidha
 kasaya baa kēe Surti.”
 Na ujuktese tomoga
 chilea :gonggul ma
 toye na gonggul
 hushiese :ngō gorō gorō na ogo.¹⁸ Na hunaa huroy ədheā
 na holileiyyo gereng gerengge, bhorroyo yok ngerta ahaa
 itto :gonggul gena na ujuktese yirisi toye.¹⁹ Na hunaa
 ungo tewa sizziye, zuga gongguluny ibhta ahaa
 kēghendea gonggul gena sabbiya ge na ujuktese ma toye
 sēgen.²⁰ Na hunaa huroy ədheā ungo méri na su ko
 munyunya ngani ngakorrooye, kegendo hinisi na
 keseyo, “Dha ale ngakabaso gēe!”

²¹ Na ungo méri zugo amisse ngani ngaammēo. Na
 Bhaulos bana na seu, “Ngazuktaye! Hunde bōo
 shiktonyu na Keritō ngabansano, anda ngalokta bu geres
 chollaneneyoe ngani daktao.²² Na mēa rehi iriytayō na
 bho ngaengerso! Ale eddene :gonggul sōng. Igge ahi
 kona ngaamungngo.²³ Wa barō Tumua nanu kagayi
 egoa hiri tumō na chilaganyō jaa²⁴ na seaganyō,

Ngagalita ilagine gonggulō heo
 dumaye kēlehenesen tomoga chilea
 :gonggulō

‘Bhaulose! Bho ngaengersi! Maya ale chili bh ea
 Komoruya Rome bo sabb o, na aynde Tumu chirbhisi e
 ngazukta dheo kari na ale ibaysee ye.’²⁵ Na igge
 ngazuktaye te may! Ngalokta yokkogony :Tumuye
 hunde ale bhugnyesene kumulongge, anye keyebhiyo.
²⁶ Nong mea ngahuroya ale koyeyi na dhakkagiy yirisi
 tug o bhokonn o.”

Loga Inyinyihanenea :Gonggul o

²⁷ Na hunaa unga ululumanneiy :ng o yirisiya k ee
 Adiriya tewa tomm o ko wuyte, bar keng o zuga kuliye a
 gonggul y o se kako wa daga bhe a kedenggecha yirisiyo
 tug o bhokonn o. ²⁸ Na dhumba m osaya k elehene a yirisi
 h o rtin na elehenne y e. Na hunaa elehenne aye, bhe a horr a te
 m osay siy o keng i zug o wush.^j Na hunaa ellane a bhee
 chinyi na elehenne a segende, dhaa te m osay siy o keng i
 zug o sizzi.^{jh} ²⁹ Na tengere bho bhe a gonggul kako senno
 ngakidha :bennu. Na ibhta tomoga chile a :gonggul o gee
 ku wush na ujuktese yirisi wuru na ogolo Tumu na bho
 kar shaw. ³⁰ Na koo esedhe log o na kibaysi rehiya ge
 song. Na aye zug o ghanun na heo ujuktese tomoga
 chile a :gonggul o ma toye. Y o k dha ujukkane gonggula
 chinyo k eane a zug o na k odhotiy agge gonggula bo toye.
³¹ Na nong Bhaulos aru na seese gulsa a bholisun y bo ko
 bholisa genye, “Hunde zuga kulinena gonggul o toye
 ngaya ngaelloye, igge ngabasoo.” ³² Na bholi koo
 kedhigi m osa a k osonisiya gonggula chinyo k eane a zug o

^j**27.28** Tuga Giriki hunde elehen ngahortindaye heo a
 mitirinya hirkon ko tomm o ko isabbay.

^{jh}**27.28** Tuga Giriki hunde elehen ngahortindaye heo a
 mitirinya hirkon ko isabbay.

na dhɔyɔ ngonu na zamiu ma tundo.

³³ Na hunaa bho senno karte, Bhaulos tollɔhese zugο kumulɔng na kusigi amisse na seesε, “Anna bɔɔ ungo tɔmmɔn ko wush amisse ngani ussao dhul.^k ³⁴ Na mea kɔtollɔhagung na usigi amisse na kiriyong na ba kumulɔng. Ale ahite dhɔne amungu ningge.” ³⁵ Na hunaa yogoa ngalɔkta na tewa ushaye, ibha tila na eterisanu Tumu bheɑ elea ko zugο kumulɔng. Na murruyo bhee chinyi na usu. ³⁶ Na hinisiya ge telda bay na ko yøk use. ³⁷ Na dha bere zuga kɛllo gonggulɔ toye kumulɔng kanno 276. ³⁸ Na hunaa usea kumulɔng na chayaye, ibhta gossoa ɛlla gonggulɔ na ujuktese yirisi toye na gonggul te hɔlhɔli.

³⁹ Na hunaa bho arsaye, argi yirisi tugo baa bo imaggea

Ngagalita kèlehenesen gonggula bere woyea :Bhaulosi hunde inyinyihaneye.

^k**27.33** Tuga Giriki se, “...ngani ussao dhul. Na chɔɔ ahite dhɔne ngani tartao.”

loma kasay bhokonno. Na esedhe lōgo na ilobo bheā senno kuguliyē gonggul gorre kasaynde.⁴⁰ Na kedhigi mōsea tomoga chileā :gonggulō ko na chibea galiya kulineneā kari na dhōyō yirisiyō toye. Na dhōngō ruma woyea :gonggulō ebbekka :ngō iho sabbō na kebbek :ngō. Na elehendesē yirisi tugo bheā loma kasay na ago.⁴¹ Na hunaa yirisi tugo ngani kadaktaoye, gonggul idhdhau kasaya illongnēna ma toye na girōng ogu toye shib na ngani ngawoyo. Na gonggul wuru idha :maa yirisiny na inyinyihane dhe dhe.

⁴² Na bholi esedhe lōgo na kindi zuga kichibbo. Se kona ngakarak zel na kajar. ⁴³ Na gulsaa bholisuny bo tehēnēse Bhaulos basey na tamaru lōga esedhdhea :bholiso. Na ayne zugo lōgo na gee gaē zel dhagaye, kōbōrrōtesē yirisi sabbō na kerre yirisiyō tando. ⁴⁴ Na gena kerre kena chalalinyana :gonggulō ko kena chabbala bere dha ella gonggulō toye ngonu. Na damiyaa senēa :gulsaa bholisuny zugo kumulōng erre tando ke na bo challa shēe hung.

28

Lōga Bhauloso Erresēnēa Malita

¹ Na agge hunaa kerreyo yirisiyō tando shēeye, katakto hunde dha ngabaya lukke :maye keli Malitaye. ² Na abhanyisey :zuga Malita shēe. Na ngortagiy chō go ke ngaya bere guyō dhage na ba anē laleniye. ³ Na ko nōng Bhaulos muga chakarta gena na kojēse go. Na nōng dhaa toye lō kono. Na hunaa senno kojēse goye, kono idhdhau :talangō na bhona chakarta toye na usu Bhaulos siyō na ngani ngaoddonoo. ⁴ Na zuga Malita hunaa orrēa kono hunde olorrane siya nēnēye, se, “Dha ngahirra a hira

kədhdha zugo chi. Nəng chəo hunde a nganda wa bawa huroya yirisinyde, tumua na kedhdho ləgo¹ nəng dha ngani hinesen rəse chi.”⁵ Na nəng Bhaulos tibarese kono go na teu dhəe hung na ngani ngailagasso. ⁶Na zugo yək se, “Ga na argito! Re kuusono meare oo uy ba na re meare.” Na hunaa bhekkeə na tewa hungge, yək se, “Yee! Ngahirra dha a tumu kona ni!”

⁷ Nəng dha gulsaa ngabaonu lukke :maye keli Bholiyon. Na baa nənə bhakka i yirisiyə tugo jaa ngoru. Na lamaiy agge na abhanyisey ungo sizzi doraa nənə shəe.⁸ Nəng dha bere baba nənə ilaga na re awuren goore na heret na ungu bay. Na Bhaulos tunugu dori na gənyu. Na ogolese Tumu na tadhe siyo na bau.⁹ Na nəng hunaa messo ngangaye, zuga ilagasseə bhakkeə ngabaonu kumuləng hoyna kibaysiyo.¹⁰ Na zugo ayiy diram na keteyo kəməna gə bo bibiyo. Na hunaa kenno kāyto gongguləye, hoyey ahaa kihinno kumuləng na chətese gonggula nayo toye.

Ləga Dogəa :Bhaulosi Rome

¹¹ Na ngoru bere loma gonggula ɔra kənno Iskindiriya. Na bheə ku sabba lə kende ku ramman kəkedhesen mumiya tumoa gə ku shəa kəleo Kaster ko Bholu. Na ngagongguldonu chilu Malitagiye asanday dhəng. Na agge hunaa keteldo ngoru taginya sizzi na tewa ushaye, kabando ngagongguldonu na kayto.¹² Na koo hunaa kodokko ɔra kəe Sirakuye, keteldo ungo sizzi ngoru.¹³ Na kabando gonggulə səgen na kadakto ɔrre kəe

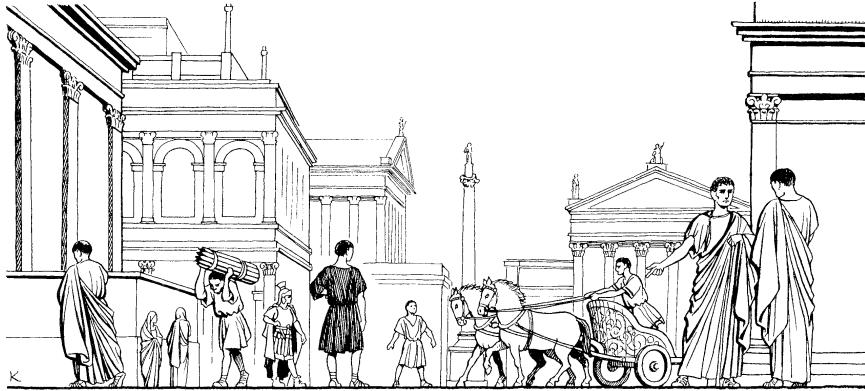
^{128.4} Ngazuktonu bhakke Malitaye ləmmə tumua ne ngaha kəe Dike. Na nəng bheə ne a tumua kedhdho ləga zugony.

Regim. Na bhorroyo ngoyø bana gøra Sirakuny na ebbegiy na tøgiy na bhorre kadakto Butilos.¹⁴ Na kitinyandeo ko zuga yøbhøbhøa kamannaa Yesusi ngonu na lambaiyo. Na ungo isabbay këteldo ko yøk kari. Na hunaa këteldo ngonu na tewa ushaye, kayto Romegiye.¹⁵ Na zuga Rome yøbhøbhøa kamannaa Yesusi gen dha bere shikke hunde kello gørøye, na mɔtaiy ørre këe “Gawua Abiyosi” ko ørre këe “Doriyoa Amisseny Ku Sizzi.” Na hunaa Bhaulos orro yøkte, eterisanu Tumu na hini tea bay.¹⁶ Na hunaa koo kodokko Romeye, Bhaulos kàye doraa bhakka bhiy na købhøbhøek :bholisiyo.

Løga Købhøgøea Bhaulos Na Madheø Zuga Rome

¹⁷ Na hunaa ungo tewa sizzije, Bhaulos eliu zuga Ayhudhi bibiyo. Na muktiyaa na seøse, “Gochonginyaye, anye kera zuga ga ko na babachina ga ngani këddøo dhul. Na hunaa anna ngangaye, yøk chebtany Yerusalemø na ayany zuga Rome.¹⁸ Na chøø bøø marakanye :zuga Rome na senno køktaganydø ke ngaya løkte katiyøany røseyø ninggøye.¹⁹ Na zuga Ayhudhi hunaa marøøa løga kënno køktageanyde, anye katamarra na kesewa, ‘Løga ganyu maya shik :Komoruya Rome bo.’ Na nøng anye bhee kowogøsen zuga ganyu na kichile ninggø.²⁰ Na mea a nganda keliyøung na këteldi kari na køyogogung ngaløktaye. Anye løkte kichibbeany ngagørgøriyaye a ngaya keyebhe ngaløkta bere kajø zuga Isirayeli na iøhesøne hinisiye.”

²¹ Na yok zuga Ayhudhi bibiyo seyesε, “Agge dadabte kògôdhageiy lôga gunyu na kitonogiy Yudhagiye ningge. Choo zukte hony ngonu na yokkogiye lôkte gunyu gersi ningge. ²² Agge nong kenno kishikto lôkte guny yebhiye, ke ngaya zuga bhakke ba kumulong marre na sene ane kulleye.”

Ngagalita kèlehenesen ora bere kèleo Rome bhakke zuga bo mera.

²³ Na hunaa bhiiktesea ungo na tewa ushaye, teldi na hoyo doraa nene ke meri. Na nong kali bhea bo tii ko bhee ane jhany dhugunesε lôga Tumu bhea Tumu lomea zugo. Na kobhesε kera bere kôdhesena :Muse ko lôga bere kôdhesena :zuga yogesena zugo lôga yokkono :Tumu dadabinya na kobhesε bhea madhdhagiyea lôga Yesusi na ko yok keyebheto. ²⁴ Na zug gena yebhe lôgaa kobhesena na yok gen tamaraye. ²⁵ Na nong Bhaulos hunaa madhesena lôgoye, yok kengə ngani ngashigineo na se kegendeyo. Na hunaa ngani kegendayoye, Bhaulos madhesε zugo lôgə sègen na seesε, “Lôga bere yokkono :Kuloya Tumu na yogesena hira yogesena zugo lôga yokkono :Tumu kée Isayas na ko nong yogesena kokonginyaa gu, dha bere a dhere. Na ngaloktonu agga

bere sennəa,

²⁶“ ‘Ok na seesə ngazukta enenggeo,

“Igge kali kali shikko lōga ganyu na ngaunguseenoo,

Na chōo lōga kemesi :anyo orro kali kali, na
ngakadhdhanoo.”

²⁷Yøk ngazukta messə ke ngaya sabbiya ge ane
dhitine

na nyabhaa ge bho ngashikkəo

na kawara ge bho ngaorreoye.

Na yøk hunde keteldi hung na kargi bho
na kishigi bho
na kataga bho

na kawakta gora nanu, anda ale kibaysiyo.’

²⁸“Na məa igge tagatoni wo! Tumu wa eknyesəa zugo
na koyoktəse bhorinyaa anaa lōga ibaysia :Tumu zugo
na yøk ale shikkəyø!” ²⁹[Na hunaa Bhaulos yokkono
ngaløktaye, zuga Ayhudhi ekenyande kengø goore na
ago.]^m

³⁰Na Bhaulos bhagu doraa gadheo birinya oynya
ramman kumuløng, Na kəmønde assane nøngge
abhanyisiu kumuløng. ³¹Na nøng madhesə zugo bhea
Tumu løməa zugo ko lōga Komoru Yesus Kiristosi dib
kali kali na hirre kanye garu.

^m**28.29** Dadabinyaa Lōga Tumu tuga Giriki gena
ngaløkta el 29øye ningge.

